

Izdevums
latviešu valodā

Informācija un paziņojumi

60. gadagājums

2017. gada 30. jūnijs

Saturs

I Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi

ATZINUMI

Eiropas ekonomikas un sociālo lietu komiteja

EESK 523. plenārsesija 2017. gada 22. un 23. februārī

2017/C 209/01	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Ūdenstūrisma un jūras tūrisma dažādošanas stratēģijas" (izpētes atzinums)	1
2017/C 209/02	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Salas Eiropas Savienībā: no strukturāla šķēršļa uz iekļaujošu teritoriju" (izpētes atzinums)	9

III Sagatavošanā esoši tiesību akti

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 523. plenārsesija 2017. gada 22. un 23. februārī

2017/C 209/03	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Kosmosa stratēģija Eiropai"" (COM(2016) 705 final)	15
2017/C 209/04	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, otro iespēju un pārstrukturēšanas, maksātspējas un saistību dzēšanas procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem un ar ko groza Direktīvu 2012/30/ES" (COM(2016) 723 final – 2016/0359 (COD))	21
2017/C 209/05	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par centrālo darījumu partneru atvēršanu un noregulējuma režīmu un ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1095/2010, (ES) Nr. 648/2012 un (ES) 2015/2365" (COM(2016) 856 final – 2016/0365 (COD))	28

2017/C 209/06	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 575/2013 attiecībā uz sviras rādītāju, neto stabila finansējuma rādītāju, prasībām pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām, darījuma partnera kredītrisku, tirgus risku, riska darījumiem ar centrālajiem darījumu partneriem, riska darījumiem ar kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem, lieliem riska darījumiem, ziņošanas un informācijas atklāšanas prasībām un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012" (COM(2016) 850 final – 2016/0360 (COD)), par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Regulu (ES) Nr. 806/2014 groza attiecībā uz zaudējumu absorbcijas un rekapitalizācijas spēju kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām" (COM(2016) 851 final – 2016/0361 (COD)), par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2014/59/ES par zaudējumu segšanas un rekapitalizācijas spēju attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu sabiedrībām un ar ko groza Direktīvu 98/26/EK, Direktīvu 2002/47/EK, Direktīvu 2012/30/ES, Direktīvu 2011/35/ES, Direktīvu 2005/56/EK, Direktīvu 2004/25/EK un Direktīvu 2007/36/EK" (COM(2016) 852 final – 2016/0362 (COD)) un par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2013/36/ES attiecībā uz atbrīvotajām sabiedrībām, finanšu pārvaldītājsabiedrībām, jauktām finanšu pārvaldītājsabiedrībām, atalgojumu, uzraudzības pasākumiem un pilnvarām, kā arī kapitāla saglabāšanas pasākumiem" (COM(2016) 854 final – 2016/0364 (COD))	36
2017/C 209/07	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Aicinājums sniegt pierādījumus – ES tiesiskais regulējums finanšu pakalpojumu jomā" (COM(2016) 855 final)	43
2017/C 209/08	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko dibina Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fondu (<i>Eurofound</i>) un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1365/75" (COM(2016) 531 final – 2016-256-COD), par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko dibina Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centru (<i>Cedefop</i>) un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 337/75" (COM(2016) 532 final – 2016-257-COD) un par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko dibina Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūru (<i>EU-OSHA</i>) un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 2062/94" (COM(2016) 528 final – 2016-254-COD)	49
2017/C 209/09	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par stipro alkoholisko dzērienu definīciju, noformēšanu un marķēšanu, stipro alkoholisko dzērienu nosaukumu lietošanu citu pārtikas produktu noformējumā un marķējumā un par stipro alkoholisko dzērienu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību" (COM(2016) 750 final – 2016/0392 (COD))	54
2017/C 209/10	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1101/89, Regulu (EK) Nr. 685/2001 un Regulu (EK) Nr. 2888/2000" (COM(2016) 745 final – 2016/0368 (COD))	58
2017/C 209/11	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Starptautiskā okeānu pārvaldība – okeānu nākotnes veidošanas darbākārtība" (<i>JOIN(2016) 49 final</i>)	60
2017/C 209/12	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums regulai, ar ko groza Regulu (ES) 2016/1036 par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis, un Regulu (ES) 2016/1037 par aizsardzību pret subsidētu importu no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis" (COM(2016) 721 final)	66
2017/C 209/13	Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz teritoriālajām tipoloģijām (<i>Tercet</i>) groza Regulu (EK) Nr. 1059/2003" (COM(2016) 788 final – 2016/0393 (COD))	71

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 523. PLENĀRSESĪJA 2017. GADA 22. UN 23. FEBRUĀRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Ūdenstūrisma un jūras tūrisma dažādošanas stratēģijas”

(izpētes atzinums)

(2017/C 209/01)

Ziņotājs: **Tony ZAHRA**

Apspriešanās	Maltas prezidentūra Padomē, 19.9.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	9.3.2017.
Pieņemts plenārsesijā	30.3.2017.
Plenārsesija Nr.	524
Balsojuma rezultāts	179/0/0
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Ņemot vērā tādus šķēršļus kā attālums, pieklūstamības problēmas un izolētība, EESK ir pārliecināta, ka būtu jāatrod iespēja, kā salām izstrādāt labvēlīgu nodokļu režīmu, kurā tiktu ņemti vērā visi pūliņi, kas ar mērķi mazināt sezonālā sekas ieguldīti investīcijās, darbvieta saglabāšanā un radīšanā un uzņēmumu darbības periodu pielāgošanā.

1.2. Neraugoties uz tūrisma nozares lielo izturētspēju un ātro atveseļošanas krīzes laikos, komiteja uzskata, ka ir svarīgi analizēt un risināt paredzamās ūdenstūrisma un jūras tūrisma problēmas un izmantot šāda tūrisma iespējas, īpaši Vidusjūras reģionā, jo Eiropas ekonomikā tas ir ļoti svarīgs un tā devums ir liels. Novērtēšanas procesā rūpīgi būtu jāņem vērā salīdzināmība ar konkurējošajiem galamērķiem. Pārdomātāki tiesību akti un politikas pasākumi ir tikpat būtiski kā administratīvā sloga samazināšana mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

1.3. Reģionā ir vairāk jāveido un jāpopularizē maršruti ar vairākveidu galamērķiem, un vienlaikus jāatbalsta dalībvalstu kopēji/reģionāli reklāmas pasākumi. EESK ierosina dalībvalstīm izstrādāt labas tirgus stratēģijas, kas ļautu nodrošināt daudzveidību un pielāgošanos patērētāju mainīgajām interesēm un gaumei. Tomēr šajā nozarē piedāvātie tūrisma pakalpojumi cenu ziņā var nebūt vienlīdz pieejami iedzīvotājiem, un šīs atšķirības ir jāizvērtē.

1.4. Ņemot vērā to, ka ūdenstūrisms un piekrastes tūrisms ir lielā mērā atkarīgs no jūras ekosistēmām, ir svarīgi gādāt par to, ka Vidusjūras reģiona valstis palielina reģionālo sadarbību, lai šīs ekosistēmas aizsargātu. Šajā sakarā komiteja atbalsta to, ka Vidusjūras rietumos esošās ES dalībvalstis un trešās valstis ir apvienojušas spēkus⁽¹⁾, lai degradētās ekosistēmas atjaunošanas nolūkā kopīgi risinātu jūras nozaru izaugsmes, kā arī zilās un zaļās infrastruktūras problēmas.

1.5. Būvniecība un zemes apgūšana seklā kontinentālajā šelfā neatgriezeniski iznīcina zemūdens dzīvotnes. Vidusjūras kontinentālā šelfa platība ir neliela, un šīs jūras teritorijas jāaizsargā pret šādām tendencēm. Ja tās rastos, būtu jāapsver arī kompensācijas pasākumi un fiskālo rezervju izveides iespēja.

1.6. Ūdenstūrisma un jūras tūrisma attīstības pamatā ilgtermiņā jābūt ilgtspējīgas attīstības principiem. Šajā nolūkā ir jāizstrādā iedarbīgs un izmērāms instruments. EESK iesaka rūpēties par to, ka tiek izstrādāts saskaņots ilgtspējas rādītāju mehānisms šajā nozarē, jo īpaši salu valstīs un reģionos, kas ir ļoti atkarīgi no piekrastes darbības. Lieliska platforma tā īstenošanai varētu būt Eiropas Tūrisma indikatoru sistēma, ko izstrādājusī Eiropas Komisija.

1.7. Lai izstrādātu ilgtspējas rādītāju mehānismu, ir jāapkopo arī precīzi ekonomikas dati. Tūrisms ir ļoti kompleksa nozare, kas ietver daudzveidīgas attiecības starp daudzām un dažādām ieinteresētajām personām. Attiecīgus ekonomikas datu vākšanas instrumentus šajā nolūkā varētu izstrādāt, pamatojoties uz satelītkonta modeļa.

1.8. Ņemot vērā klimata pārmaiņu ietekmi uz jūras vidi, ir vajadzīgs dialogs par inovatīviem risinājumiem. Prioritāte jāpiešķir pasākumiem, kas īpaši paredzēti mazāk aizsargātajām teritorijām. Komiteja aicina pievērst uzmanību Komisijas nesenojam paziņojumam par okeānu starptautisko pārvaldību un 14 darbību kopumu⁽²⁾. ES Septītā vides rīcības programma 2020. gadam un ES mērķi klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās jomā ir vērsti uz tādām infrastruktūras jomām kā enerģētika un transports, kā arī uz īpašiem aspektiem, kas saistīti ar piekrastes un jūras tūrisma. Turklāt Eiropas Investīciju banka nodrošinās finansējumu MVU ieguldījumiem tūrismā un/vai konverģences reģionos.

1.9. Atkritumu apsaimniekošanas problēma rada nopietnas bažas ūdenstūrisma un jūras tūrisma nozarē, jo tūrisms pats par sevi rada ievērojamu daudzumu atkritumu. Pasaules Dabas fonda (WWF) aplēses liecina, ka vairāk nekā 80 % jūras piesārņojuma rada uz sauszemes veikta darbība. Problēmu smagāku padara jūrā izmesti atkritumi. Tāpēc papildus koordinētai un efektīvai regulējuma piemērošanai ir jāveic inovatīvi pasākumi, kas var mazināt ar atkritumiem saistītas problēmas. Lai veicinātu spēju veidošanu trešās valstīs, komiteja aicina saskaņoti piemērot starptautiskās konvencijas.

1.10. Ņemot vērā nozares izaugsmes izredzes, visa atkritumu apsaimniekošanas ķēde (sākot no vākšanas līdz iznīcināšanai) ir galvenais problēmjautājums, jo īpaši norobežotās teritorijās, piemēram, salās. Šajā sakarā EESK iesaka turklāt izveidot "dabas mantojuma koalīciju", kas aptvertu salas un piekrastes teritorijas, kā arī galvenos vides jomas dalībniekus, piemēram, fondus un starptautiskās organizācijas. Tādējādi varētu panākt, ka salas un piekrastes teritorijas kļūst par globālām līderēm tādu pasākumu veikšanā, kuru mērķis ir panākt tīru vidi un kuri tiek īstenoti, izmantojot integrētu pieeju tūrisma nozarei.

1.11. Ilgtspējīgas un konkurētspējīgas izaugsmes priekšnosacījums ir ieguldījumi cilvēkos. Šī nozare tomēr nepiesaista pietiekami daudz kvalificētu darbinieku. Galvenais iemesls ir tās zemā pievilcība, jo trūkst karjeras iespēju un nepastāv ilgtermiņa nodarbinātība. Komiteja iesaka stratēģiskajā rīcības plānā ietvert pasākumus to kvalificēto darbinieku piesaistīšanai un noturēšanai, kuri ir interesēti būt ilgtermiņā nodarbināti šajā nozarē. Lai palielinātu šīs nozares pievilcību, rīcības plānā ir jāformulē konkrēti priekšlikumi, kas balstīti uz zinātnisku un praktisku pieeju.

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. Prezidentvalsts Malta ir vērsusies pie EESK, lai tā, īpašu uzmanību pievēršot Vidusjūras reģionam, sagatavotu izpētes atzinumu par tematu "Ūdenstūrisms un jūras tūrisms" plašākā tādu inovatīvu stratēģiju kontekstā, kas vērstas uz konkurētspējīgākas vides veidošanu Eiropā.

⁽¹⁾ ES paziņojums "Jūras nozaru izaugsme", COM(2012) 494 final.

⁽²⁾ JOIN(2016) 49 final un https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/ocean-governance_lv.

2.2. Tūrisms ir spēcīga globāla nozare, un tam piemīt milzīgs nodarbinātības un ekonomiskās attīstības potenciāls, kā atzīts Līguma par Eiropas Savienības darbību 195. pantā. Tūrisma nozares apgrozījums 2014. gadā bija vairāk nekā 1,6 trilj. EUR, sasniedzot gandrīz 10 % no kopējā ES IKP, un, pateicoties tiešai, netiešai un pastarpinātai tās ietekmei, Eiropas Savienībā tika nodrošināti 25 miljoni darbvieta (³). Jūras tūrisms kā tūrisma apakšnozare ir noteikts par vienu no ES prezidentvalsts Maltas prioritārajām jomām. Atbilstīgu tūrisma produktu un jūras pakalpojumu veidošana varētu palielināt ES piekrastes un salu teritoriju izaugsmes potenciālu. Tāpēc ir jāapzina pašreizējās tendences un prognozes, lai iegūtu skaidru priekšstatu par inovācijas iespējām atbilstoši ūdenstūrisma un jūras tūrisma īpašajām iezīmēm.

2.3. Ūdenstūrisms un jūras tūrisms ir tūrisma svarīgākā apakšnozare un Eiropā nozīmīgākais jūrniecības darbības veids. Tajā ir nodarbināti gandrīz 3,2 milj. cilvēku, tā rada kopumā 183 mljrd. EUR bruto pievienotās vērtības (⁴), un tā dod iespējas radīt darbvieta un ilgtspējīgu jūras nozaru izaugsmi. Lai popularizētu Eiropu kā galveno jūras tūrisma galamērķi pasaulē, Eiropas salu un piekrastes tūrisma infrastruktūrai ir jāpiedāvā lietotājiem piemēroti un inovatīvi pakalpojumi, tostarp jānodrošina šo pakalpojumu pieejamība, vienlaikus panākot vietējo kopienu ilgtspējīgu attīstību. Arī iekšzemes ūdenstūrisms, kas ir attīstīts vairāku dalībvalstu upēs, ezeros utt., ir šīs nozares daļa un ir jāņem vērā pārskatīšanas procesā. Turklāt šī nozare ir saistīta ar tādu svarīgu nozari kā izklaides kuģu un kruīzu kuģu būve – nozare, kurā Eiropa ieņem nozīmīgu vietu pasaules ekonomikas mērogā.

3. EESK priekšlikumi jaunai konceptuālai sistēmai tūrisma politikā

3.1. Beidzamo gadu laikā komiteja ir pieņēmusi atzinumus par tūrisma politiku vispār un konkrēti par salu un piekrastes tūrisma. Tā ir ieteikusi veidot mūžizglītības programmas tieši salu tūrisma nozarē nodarbinātajiem un ierosinājusi uz kādas no stratēģiski nozīmīgām salām izveidot starpreģionālu skolu, par paraugu ņemot “Erasmus programmu tūrisma nozares studentiem un darbiniekiem”.

3.2. EESK uzskata, ka ES salu jēdziena definīcija nav atbilstīga un tādēļ tā būtu jāpārskata, lai ņemtu vērā jaunos apstākļus paplašinātajā Eiropas Savienībā, kuras dalībvalstis ir salu valstis. Lai pasaules mērogā popularizētu Eiropu kā svarīgu tūrisma galamērķi, komiteja iesaka arī pilnveidot makroreģionālu sadarbību (piemēram, stratēģiju Adrijas un Jonijas jūras reģionam, stratēģiju Baltijas jūras reģionam un stratēģiju Donavas reģionam) ar mērķi atrisināt tādas problēmas kā piekļūstamība. Šajā nolūkā ir nepieciešama augstas kvalitātes teritoriālā nepārtrauktība, kas būtu nodrošināta starp salām un kontinentu.

3.3. Klimata pārmaiņu dēļ ir jāveic izlēmīgi pielāgošanas pasākumi visās salu ekonomikas jomās, lai nodrošinātu to klimatnoturību. EESK ir ieteikusi ieviest “salu pārmaiņu testu”, kas ļautu risināt tādas jautājumus kā enerģija un transports (infrastruktūra un piekļūstamība), jūras līmeņa paaugstināšanās, bioloģiskās daudzveidības mazināšanās un citas svarīgas problēmas.

3.4. Salu ekonomika ir kļuvusi pārāk atkarīga no tūrisma, kas ir galvenokārt sezonāls, un tāpēc ir jāpalielina daudzveidība. Komiteja ir uzsvērusi, ka jūras nozaru izaugsmi nevar uzskatīt par neizmanto tu resursu avotu, kas ir neizsmeļams, un to pastāvīgi minēt kā brīnumlīdzekli, kurš atrisinās Eiropas ekonomikas problēmas, jo tādejādi var palielināties dažāda veida spiedienu, kam jau ir pakļauta ES piekraste un jūras. Tāpēc, izstrādājot un īstenojot pasākumus, arī turpmāk jāvadās galvenokārt pēc tāda principa kā ilgtspēja ilgtermiņā.

3.5. Komisijas paziņojumā “Eiropas stratēģija lielākai izaugsmei un darbvieta piekrastes un jūras tūrisma nozarē”, ko pieņēma 2014. gadā (⁵), ir aplūkoti pašreizējie pārvaldības trūkumi un ir izstrādāts satvars sadarbībai starp publiskās pārvaldes iestādēm, kā arī valsts un privātā sektora partnerībām, tāpat kā teritoriālajām apvienībām un integrētām stratēģijām. Ņemot vērā katra jūras baseina īpatnības, paziņojumā ir ierosinātas 14 konkrētas darbības, kas skar tādu jautājumus kā uzņēmumu ieguldījumi, augsts sezonālā rādītājs, produktu dažādošana un inovācija, savienojamība, piekļūstamība, infrastruktūras uzlabošana, prasmju pilnveidošana un jūras vides aizsardzība. Rīcības plāna īstenošana turpinās (⁶).

³) WTTTC, *Travel & Tourism economic impact*, 2015, ES.

⁴) Eiropas Komisija, *Study in support of policy measures for maritime and coastal tourism at EU level* (“Pētījums jūras un piekrastes tūrisma politikas pasākumu atbalstam ES līmenī”), 2013. g.
https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/docs/body/study-maritime-and-coastal-tourism_en.pdf

⁵) COM(2014) 86 final.

⁶) https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/coastal_tourism_lv

4. EESK priekšlikumi ūdenstūrisma un jūras tūrisma dažādošanas stratēģijām

4.1. Starptautisku pieeju vides jautājumiem

4.1.1. Beidzamo gadu laikā ir ieguldīts liels darbs, lai augsta līmeņa lēmumu pieņēmēju un iesaistīto personu uzmanību vērstu uz saikni starp okeānu un klimatu. Pateicoties tam, okeāni ir iekļauti 2015. gada Parīzes nolīgumā un Klimata pārmaiņu starptautiskās padomes (IPCC) īpašajā ziņojumā par okeāniem. Šis darbs liecina par nepieciešamību atbalstīt Parīzes nolīguma īstenošanu, tostarp vajadzību stiprināt dalībvalstu tehnisko spēju radīt tehnoloģiskus risinājumus, kas nākotnē ļautu panākt zemu emisijas līmeni.

Jūras transports rada aptuveni 2,5 % no globālajām siltumnīcefekta gāzu emisijām. ES mudina izvēlēties visaptverošu pieeju, kas ļautu samazināt tās siltumnīcefekta gāzu emisijas, kuras rada starptautiskie pārvadājumi ar kuģiem, taču tiek lēsts, ka to radītās emisijas līdz 2050. gadam ievērojami palielināsies. Starptautiskās Jūrniecības organizācijas (SJO) otrais siltumnīcefekta gāzu pētījums liecina, ka, piemērojot operatīvus pasākumus un ieviešot pastāvošās tehnoloģijas, kuģu enerģijas patēriņu un CO₂ emisijas būtu iespējams samazināt pat par 75 %. Daudzi no šiem pasākumiem ir rentabli un izdevīgi, jo jebkuri darbības vai ieguldījumu izdevumi atmaksātos mazāku degvielas rēķinu veidā. Šāda veida samazinājumu ir iespējams panākt, ieviešot jaunas inovatīvās tehnoloģijas.

4.1.2. Vidusjūras reģions ir viens no pasaulē svarīgākajiem reģioniem, kas apveltīts ar ārkārtīgu bioloģisko daudzveidību, taču salīdzinājumā ar citiem reģioniem tas ir arī neaizsargātāks pret klimata pārmaiņām. Plaša mēroga piekrastes tūrisms ir viens no galvenajiem ekoloģisko zaudējumu cēloņiem šajā reģionā. Tomēr Vidusjūras reģionam ir augsta dabas vērtība, un tāpēc tas ir ārkārtīgi svarīgs no bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas viedokļa. Šajā sakarā ir obligāti vajadzīga reģionālā sadarbība jūras ekosistēmas aizsardzībai. Eiropas Savienības finansēšanas programma LIFE+ ļauj atbalstīt ES bioloģiskās stratēģijas mērķus un sniegt iespēju finansēt inovatīvus piekrastes un jūras tūrisma projektus.

4.1.3. Atkritumu apsaimniekošana ir svarīgs problēmjautājums it sevišķi salās, kas lielā mērā ir atkarīgas no sezonas. Intensīvos tūrisma periodos lielākajai daļai salu ir grūti tikt galā ar neskaitāmajiem apmeklētājiem, un tādēļ ir nepieciešami apjomīgi ieguldījumi, lai nodrošinātu atbilstošu ūdens apgādi un atkritumu apsaimniekošanas iekārtas. Noslēdzot Konvenciju par bioloģisko daudzveidību (KBD), ir nodrošināta visā pasaulē atzīta rīcības sistēma dabas mantojuma apdraudējumu apkarošanai. Tā attiecas gan uz jūras atkritumiem, gan mikroplastmasu, kā arī uz vienreizlietojamo plastmasas maisiņu izmantojuma pastāvīgu samazināšanu un to lietošanas izbeigšanu.

4.1.4. Dažādi pētījumi un ziņojumi liecina, ka vidi saudzējoša pieeja pozitīvi ietekmē Eiropas piekrastes tūrisma uzņēmējdarbību. Eiropas Savienībai ir jāmudina dalībvalstis aktīvāk rūpēties par pāreju uz videi nekaitīgu tūrisma praksi un tādu ekoloģisku programmu ieviešanu, kas mazina klimata pārmaiņu sekas. To vajadzētu atbalstīt, popularizējot ekotūrisma kā segmentu, kas veicina ūdenstūrisma.

4.1.5. Šo nozīmīgo uzdevumu dēļ vēl jo svarīgāk ir ūdenstūrisma un jūras tūrisma attīstībā ievērot ilgtspējīgas attīstības principus. Ilgtspēja tomēr jābalsta uz iedarbīgu un izmērāmu modeli, ar ko izveido rādītāju sistēmu, kura ļauj uzraudzīt un izsekot darbības un tendences jūras tūrisma nozarē, jo īpaši salu dalībvalstīs un salu reģionos. Arī tūrisma vietās ir jāapsver iespēja noteikt tūrisma intensitātes robežvērtības, kuru pārsniegšanas gadījumā rodas virkne problēmu, kas negatīvi ietekmē šo nozari un tās ilgtspēju ilgtermiņā. Robežvērtības ir, piemēram, šādas:

- ekoloģisko resursu pasliktināšanās un zudums,
- spiediens uz vidi un fizisko infrastruktūru,
- konflikts starp tūristiem un vietējiem iedzīvotājiem, un tā rezultātā samazinājusies viesmīlība,
- apmeklētāju neapmierinātība.

4.1.6. "Eiropas Tūrisma indikators sistēma", ko Eiropas Komisija izstrādājusi 2013. gadā un pārskatījusi 2016. gadā⁽⁷⁾, ir brīvprātīgs pārvaldības instruments, kas ļauj noteikt pamatrādītāju kopumu, lai galamērķī varētu uzraudzīt un izvērtēt to, cik lielā mērā tūrisms ir ilgtspējīgs.

(7) http://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/indicators_en

4.1.7. Šajā sakarā Eiropas Jūras drošības aģentūra (EMSA) ir īpaši noderīgs avots, jo tā var sniegt informāciju, statistikas datus un padomus, kas ir īpaši svarīgi ilgtspējas principu izstrādes procesā.

4.1.8. Būtu jāmin arī EESK atzinums “Viedās salas”, īpaši saistībā ar paraugprakses pārņemšanu.

4.1.9. Vēl viens šā mērķa sasniegšanas nolūkā noderīgs projekts ir *Tracking European Operations for Maritime EcoSystems* (“Eiropas darbību pārraudzība jūras ekosistēmu jomā”), ko īsteno ERA-LEARN 2020 paspārnē (koordinācijas un atbalsta pasākums) un finansē no programmas “Apvārsnis 2020”.

4.1.10. Daudzas organizācijas un iestādes ir iesaistījušās vides aizsardzības procesā. Tās ir Pasaules Dabas fonds (WWF), Okeānu un klimata platforma, Eiropas Perifēro piejūras reģionu konference (CMPR), *Greenpeace* un dažādas ANO struktūrvienības, kas ir sadarbojušās ar dažādām ES struktūrvienībām un uzlabojušās sadarbību starp valdībām, kā arī publiskā un privātā sektora dalībniekiem. Ja mēs vēlamies sasniegt rezultātus, ir jāgādā par šā procesa nepārtrauktību.

4.1.11. Veselīga jūras ekosistēma un pasargātas piekrastes/salu teritorijas daudzējādi veicina ilgtspējīgu izaugsmi un darbvieta radīšanu. Tūrisms un lauksaimniecība, zvejniecība, akvakultūra un mežsaimniecība ir svarīgas nozares, kas ievērojami ietekmē bioloģisko daudzveidību un tās iekļaušanu visās politikas jomās. Radniecīgi jautājumi ir arī ilgtspējīga pārtikas ražošana un pārtikas nodrošinājums, un arī tiem ir jāpievērš īpaša uzmanība. Tie nozaru politikas pasākumi, kas veicina bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, ir jāattīsta integrētas sistēmas ietvaros. Saistībā ar jūras ekosistēmām EESK vērs uzmanību uz Jūras telpiskās plānošanas direktīvu⁽⁸⁾, kā arī uz 1995. gada Barselonas konvenciju⁽⁹⁾.

4.1.12. Jūras piesārņojumu bieži rada neattīrīti notekūdeņi un lauksaimniecība, tomēr jūras ekosistēmas apdraud arī komerciāla pārzveja, naftas un citu bīstamu vielu noplūde, kā arī svešzemju sugu ieviešana. Arī nepareizi apsaimniekojot balasta ūdeņus, var tikt būtiski ietekmēta vide⁽¹⁰⁾. Jūras ekosistēmas ir galvenais bioloģiskās daudzveidības avots, un Eiropas Savienība veic daudzus pasākumus, lai nodrošinātu veselīgu jūras vidi un līdz 2020. gadam uzlabotu jūras ekosistēmu noturību pret Eiropas jūras ūdeņos notiekošajām klimata pārmaiņām. Tāpēc ir cieši jāsadarbojas visām ieinteresētajām personām.

4.1.13. Lai nodrošinātu, ka visas ekonomikas jomas ir ieguvējas no jaunajām veselīgu ekosistēmu radītajām iespējām, stratēģiska nozīme ir īstenošanas instrumentu izvēlei. Vienlaikus svarīga ir arī pārredzamība, pareizas konsultācijas un pārskatbūtība, lai uz tūrisma varētu attiecināt labas pārvaldības koncepciju. Kā norādīts Konvencijā par bioloģisko daudzveidību (KBD)⁽¹¹⁾, efektīva resursu izmantošana un aprites ekonomika ir progresa un ilgtspējas priekšnosacījumi šajā jomā.

4.1.14. Atbilstības uzlabošanas nolūkā ir jāizstrādā izpratnes veicināšanas politika, un tāpēc ir jāizmanto stimuli, lai panāktu nepiesārņojošu darbību ūdenstūrisma un jūras tūrisma nozarē (tas attiecas arī uz saistītajām nozarēm, piemēram, burāšanu, zvejniecību, pārtikas piegādi u. c.). Tāpēc, lai sasniegtu kompleksus ilgtspējas mērķus, ir jāveido visaptverošas starpnozaru apmācības programmas, savukārt attiecīgo tūrisma teritoriju tīkls dotu iespēju apmainīties ar datiem un labu praksi.

4.1.15. Eiropai ir pareizi jāizmanto savi dabas resursi un jāpopularizē savas vislabākās vietas, kur daba un piekrastes un jūras telpiskā plānošana ir savstarpējā saskaņā. Tā kā piekrastes teritorijām ir stratēģiska nozīme vides, ekonomikas un sociālajā aspektā, pasākumi, kuru mērķis ir risināt šo reģionu problēmas, jāīsteno saskaņā ar integrētu ilgtspējīgas attīstības politiku – īpaši svarīgi tās elementi ir telpiskā plānošana, līdzsvars starp atjaunojamo energoresursu izmantošanu un citiem pasākumiem piekrastes teritorijā, kā arī pilsētvides plānošanas noteikumu ievērošana⁽¹²⁾. Ir jārūpējas, lai dalībvalstis pēc iespējas nevainojami īstenotu Jūras telpiskās plānošanas direktīvu. Tā kā šī direktīva neattiecas uz piekrastes teritorijām, vēlreiz ir jāatsaucas uz Barselonas konvenciju, kurai pārdomāti ir pievienots protokols par piekrastes teritoriju pārvaldību.

⁽⁸⁾ 2014. gada 23. jūlija Direktīva 2014/89/ES, sk. arī https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/maritime_spatial_planning_lv.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/environment/marine/international-cooperation/regional-sea-conventions/barcelona-convention/index_en.htm

⁽¹⁰⁾ Pašlaik nav neviena ES tiesību akta, kas tieši attiektos uz balasta ūdeņiem, lai gan Regulā (ES) Nr. 1143/2014 par invazīvu svešzemju sugu introdukcijas un izplatīšanās profilaksi un pārvaldību atzīts, ka Balasta ūdeņu konvencija ir viens no iespējamiem līdzekļiem, kurš ļauj risināt bažas izraisošu invazīvo sugu jautājumu.

⁽¹¹⁾ Padomes dokuments 13398/16 (<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13398-2016-INIT/lv/pdf>).

⁽¹²⁾ OV C 451, 16.12.2014., 64. lpp.

4.2. Integrētas starpnozaru pieejas priekšrocības ilgtermiņā

4.2.1. Juridisko prasību saskaņošana

4.2.1.1. Tā kā 2016. gada 18. janvāris bija termiņš, līdz kuram ES dalībvalstīm bija jāgroza valstu tiesību akti un jātransponē ar Direktīvu 2003/44/EK grozītā Direktīva 94/25/EK par izprieču kuģiem, ir precīzi jāizvērtē pašreizējais stāvoklis. Minētā direktīva tika pieņemta ar mērķi veicināt šīs nozares ilgtspējīgu attīstību, un, lai samazinātu kuģu nelaimes gadījumu skaitu jūrā, ar to ir ieviestas standarta prasības par lietotāju drošību, kā arī par gāzu un trokšņu emisijām.

4.2.1.2. Šā Eiropas tiesiskā regulējuma mērķis bija likvidēt starp dalībvalstīm pastāvošās atšķirības, kas būtu varējušas apdraudēt pārvietošanos ES iekšienē. Šajā obligātajā saskaņošanas procesā atklājās daudzas problēmas, kas nekavējoties ir jāapzina un jāanalizē, jo ir skaidrs, ka Eiropas Savienības līmenī vienādība prasību ziņā joprojām nepastāv. Ir konstatēts koordinācijas un vienādības trūkums, un to ilustrē valstīs pastāvošās dažādās kapteiņu apmācības sistēmas⁽¹³⁾. Ja pagaidu transponēšanas process netiks efektīvi un raiti pārvaldīts, tas var kļūt kontrproduktīvs un varētu apdraudēt atpūtas kuģu nozares konkurētspēju, radot sekas, kas ir pretējas ūdenstūrisma un jūras tūrisma mērķiem.

4.2.2. Konkurētspēja

4.2.2.1. Beidzamo gadu laikā dažādas šīs nozares apakšjomas ir skārusi pieprasījuma nestabilitāte un svārstības, kas satricināja visu tūrisma nozari un ko ietekmēja arī izcelsmes valstīs valdošie ekonomiskie apstākļi. Tūrisma neapšaubāmi ietekmēs nesenās teroristu uzbrukumu atskaņas Eiropā un turpmākais citu terorisma draudu pieaugums. Tomēr pēdējos gados tūrisms pat ļoti grūtos laikos ir apliecinājis augstu izturētspēju. To pierāda tā straujā atlabšana pēc 2008.–2009. gada ekonomikas krīzes un daudzajām tai sekojošajām krīzēm.

4.2.2.2. Arvien lielāku nozīmi iegūst augstas kvalitātes tūrisma produkti un pakalpojumi, un mums ir jābūt inovatīviem, turklāt ir jāveic ieguldījumi. Mums jārūpējas par produktu dažādošanu un uzlabošanu visā vērtības ķēdē. Darbs šādā virzienā var būtiski stimulēt ūdenstūrisma un jūras tūrisma un palielināt potenciālo galamērķu pievilcību. Tādā veidā būs arī iespējams pielāgoties mainīgajiem patēriņa modeļiem un demogrāfiskajām pārmaiņām, kas ietekmē ceļošanas ieradumus.

4.2.2.3. Patērētāji aizvien vairāk uzdrošinās un ir gatavi izmēģināt jaunus ceļošanas veidus un pieredzi. Solis pareizā virzienā ir nesenais Komisijas aicinājums pieteikties uz konkursu ūdensteļu veidošanai – pasākums, kuram paredzēts finansējums 1,5 milj. EUR apmērā un kura mērķis ir veicināt ūdenstūrisma. Minētā iniciatīva palīdzēs stiprināt sasaisti ar citām ekonomikas jomām un piesaistīt apmeklētājus, kuriem ir īpašas intereses, piemēram, par gastronomiju, kultūru un izklaides pasākumiem.

4.2.2.4. Savu kompetenču ietvaros Komisija veic darbības, kas ļauj atbalstīt tūrisma nozares konkurētspēju un ilgtspēju, un tas var dot labumu arī ūdenstūrisma un jūras tūrisma attīstībai.

4.2.2.5. Viena no šādām iniciatīvām ir programma COSME, kas pēdējo sešu gadu laikā ir ļāvusi atbalstīt transnacionāla tūrisma tematisko produktu radīšanu un popularizēšanu tādās jomās kā jūras tūrisms, kultūras tūrisms, gastronomija, sports un labsajūta⁽¹⁴⁾. Arī EDEN iniciatīva nodrošina tādu mazāk pazīstamu galamērķu pamanāmību, kuri ir ieguldījuši izcilu darbu ilgtspējīga tūrisma attīstībā⁽¹⁵⁾. 2010. gada izdevums bija veltīts galamērķiem, kas atrodas jūras piekrastē, kā arī upju un ezeru krastos, un popularizēja inovatīvas ūdenstūrisma piedāvājuma koncepcijas.

4.2.2.6. Ja vien reģioni sniedz ieguldījumu attiecīgu tematisko mērķu sasniegšanā un ir daļa no teritoriālās stratēģijas, tie var izmantot arī Eiropas strukturālos un investīciju fondus⁽¹⁶⁾, lai ieguldītu piekrastes zonu, piestātņu un ostu modernizācijā un lai saglabātu dabas un kultūras mantojumu piekrastes teritorijās. Komisija ir arī publicējusi rokasgrāmatu⁽¹⁷⁾, kurā sniegts visaptverošs pārskats par tūrisma nozarei pieejamajām ES finansējuma iespējām. Leinteresētās personas no piekrastes un jūras tūrisma nozares var pieteikties uz attiecīgo finansējumu no šīm dažādajām programmām.

⁽¹³⁾ Sk. arī OV C 389, 21.10.2016., 93. lpp.

⁽¹⁴⁾ https://ec.europa.eu/growth/sectors/tourism/offer/sustainable/transnational-products_lv

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/eden/about/themes_lv

⁽¹⁶⁾ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_tourism.pdf

⁽¹⁷⁾ http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=8496&lang=lv

4.2.2.7. Šos pakalpojumus ir iespējams sasaistīt un popularizēt, grupējot tādos produktus un pakalpojumus, kas apmeklētāju pieredzi var padarīt krāšņāku, piemēram, apmeklētāju interesi virzot uz plašu iecienītāko produktu klāstu un pakalpojumiem, kuri viņiem īpaši patiktu. Tūrisma nozarē arvien populārāka kļūst klasteru veidošanas koncepcija, kas ļauj piedāvāt specializētus tūrisma produktus un pakalpojumus. Mērķtiecīgi tirgvedības pasākumi dod iespēju izmantot visus līdzekļus, īpaši digitālās metodes, lai tieši vērstos pie potenciālajiem apmeklētājiem, tādējādi veidojot tiešu saikni starp viņiem un galamērķi.

4.2.3. Darbvieta veidošanas potenciāls ūdenstūrisma un jūras tūrisma nozarē

Ilgtermiņīgas un konkurētspējīgas izaugsmes priekšnosacījums ir ieguldījumi cilvēkos. Šā mērķa sasniegšanas nolūkā ir jāīsteno stratēģiska pārmaiņu vadība attiecībā uz prasmju pilnveidošanas iespējām, visas nozares sadarbību, kā arī attiecīgo ieinteresēto personu apņēmību un līderību. Šā procesa gaitā galvenajām ieinteresētajām personām ir jātiecas sociālajā un pilsoniskajā dialogā, kura mērķis būtu izveidot kopēju stratēģiju, lai risinātu problēmu, kas skar lielāko daļu dalībvalstu. Tas var kalpot arī par pamatu, lai radītu jaunas nodarbinātības iespējas, jo īpaši jauniešiem, lai nodrošinātu nozares ilgtermiņa un aizsargātu jūrnieku tiesības saistībā ar viņu darba apstākļiem jūrā un priekšrocībām, ko dotu stingrāka noteikumu ievērošanas uzraudzība.

4.2.3.1. Atzinumā par izaugsmi un darbvietām piekrastes un jūras tūrisma nozarē⁽¹⁸⁾ EESK norādīja, ka svarīgs ir priekšlikums veikt aptauju, kuras mērķis būtu apzināt vajadzības apmācības jomā, un EURES portālā izveidot sadaļu "Darbvieta jūras nozarē". Tomēr ir arī būtiski gādāt par to, ka Komisija to dara plaši zināmu un veicina izpratni dalībvalstīs par nepieciešamību ņemt vērā aptaujas rezultātus savas valsts apmācības politikā. Apmācībai vajadzētu būt paredzētai gan darba ņēmējiem, gan darba devējiem, gan arī ar tūrisma saistītām iestādēm. Sniedzot apmācību, vajadzētu arī palielināt informētību par tūrisma nozīmi, Eiropas mantojumu un vidi. Minētie jautājumi jāiekļauj obligātās izglītības programmā, lai jaunieši jau no agras bērnības gūst attiecīgas zināšanas.

4.2.3.2. Komisija ir īstenojusi vairākas iniciatīvas, piemēram, jaunu Prasmju programmu⁽¹⁹⁾, lai tūrisma nozarē pilnveidotu prasmes un lai no tā labumu gūtu arī jūras nozarē nodarbinātie. Šajā svarīgajā politikas dokumentā ir izklāstīts plāns nozaru sadarbībai prasmju jomā un konstatēts, ka tūrisms ir viena no sešām izmēģinājuma nozarēm, kurā konkrētas darbības tiks veiktas, pamatojoties uz nozarei specifisku pieeju. Šajā sakarā 2017. gada janvāra beigās tika izsludināts uzaicinājums iesniegt priekšlikumus saistībā ar Erasmus+ programmu, kuras budžets ir 4 milj. EUR. Finansējums paredzēts, lai palīdzētu izveidot platformu, kurā iesaistītos svarīgākie nozares dalībnieki (tostarp nozares un izglītības iestāžu pārstāvji), kas ierosinātu pasākumus un ieteikumus nākamajiem 5–10 gadiem. Platforma dos iespēju analizēt galvenās tendences un nozarē pieprasītās prasmes, izstrādāt konkrētas darbības, lai apmierinātu pieprasījumu pēc īstermiņā un vidējā termiņā nepieciešamajām prasmēm, pārskatīt profesionālos profilus, atjaunināt mācību programmas, veicināt nozares pievilcīgumu un sekmēt studentu un darba meklētāju mobilitāti.

4.2.3.3. Arī COSME programmas ietvaros 2017. gada martā tiks publicēts uzaicinājums iesniegt priekšlikumus pasākumiem, kas ļautu uzlabot priekšstatus par karjeru tūrisma nozarē; tam paredzētais budžets ir 800 000 EUR. Tādi pasākumi būs, piemēram, kampaņas, kuru mērķis būs veicināt gan izpratni par iniciatīvām un instrumentiem prasmju pilnveidošanai tūrisma nozarē, gan priekšstatus par karjeru tūrisma jomā. Pasākumus īsteno, nodrošinot palīgmateriālus, intervijas un tīmeklī rīkotos seminārus, lai iepazīstinātu ar tūrisma nozarē izvēlētas profesijas pozitīvajiem aspektiem (t. i., darbs starptautiskā, modernā un dinamiskā vidē). Pasākumi būs paredzēti tūrisma uzņēmumiem (tostarp MVU) un jaunuzņēmumiem, kā arī studentiem un darba meklētājiem.

4.2.4. Statistikas dati par ekonomiku

4.2.4.1. Ūdenstūrisms un jūras tūrisms ir ļoti kompleksa nozare un ietver daudzveidīgas attiecības starp daudzām un dažādām ieinteresētajām personām. Dažādās ekonomiskās darbības, kas kopumā veido šo nozari, ir ļoti atšķirīgas. Statistikas informācija par jūras un piekrastes tūrisma dalībvalstīs ne vienmēr ir vienkārši pieejama, un tās apkopošanas metodes dažādās valstīs var būt atšķirīgas. Tādēļ dati var būt nesaskanīgi, un tie var ietvert skaitļus, kas ne vienmēr sniedz precīzus rezultātus. Ņemot vērā to, ka nozare ir nozīmīga Eiropas ekonomikai, ir obligāti nepieciešami saskanīgi un precīzi dati. Tie palīdzētu arī ikvienam nozares pārstāvim precīzi iepazīt un izprast ūdenstūrisma nozares dinamiku, kā arī tās

⁽¹⁸⁾ OV C 451, 16.12.2014., 64. lpp.

⁽¹⁹⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223>

ietekmi uz ES ekonomiskajiem rezultātiem. Nepieciešamoinstrumentu nozarei var sniegt tūrisma satelītkonta ⁽²⁰⁾ metode. Ekonomikas datus, kas iegūti, izmantojot šo sistēmu, var sasaistīt ar citu svarīgu datu kopumu, lai izveidotu "ilgtspējas rādītāju mehānismu". Daudzās dalībvalstīs šis instruments jau ir labi zināms, tāpēc process būs vieglāks.

Briselē, 2017. gada 30. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽²⁰⁾ Tūrisma satelītkonts (TSK), ko izstrādājusi ANO Pasaules Tūrisma organizācija, ir standarta statistikas sistēma un galvenais instruments, kas ļauj tūrismu atspoguļot ekonomiskā izteiksmē. "Ieteicamā metodoloģijas sistēma 2008" (zināma arī kā TSA: RMF 2008) sniedz atjauninātu konceptuālo pamatu TSK izstrādei.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Salas Eiropas Savienībā: no strukturāla šķēršļa uz iekļaujošu teritoriju”

(izpētes atzinums)

(2017/C 209/02)

Ziņotājs: **Stefano MALLIA**

Apspriešanās	Izpētes atzinums (Malta prezidentūra), 16.9.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	8.3.2017.
Pieņemts plenārsesijā	29.3.2017.
Plenārsesija Nr.	524
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	163/1/3

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Savienībai vairāk jācenšas atzīt to problēmu unikalitāti, ar kurām saskaras salas. Šādas problēmas nevar atrisināt tikai ar kohēzijas politikas palīdzību.

1.2. Salas negatīvi ietekmē vairāki strukturālie šķērši, kuru dēļ bieži rodas sarežģīti apstākļi uzņēmējdarbības veikšanai. EESK viennozīmīgi uzskata, ka galvenās politikas jomas, piemēram, vienotais tirgus, konkurences politika, transporta politika, lauku attīstības politika un zivsaimniecības politika, kā arī ES iniciatīvas un programmas, kas vērstas uz atbalstu izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta politikai, jāpiemēro elastīgāk, kad tās attiecas uz salu ekonomiku.

1.3. EESK uzskata, ka kritēriji, ko Eurostat izmanto, lai novērtētu salas reģionu, būtu atkārtoti jāizvērtē un jāizmanto piemērotāki kritēriji (skatīt 2.4–2.6. punktu).

1.4. Jāpievērš lielāka uzmanība personām ar invaliditāti un plašākā nozīmē visām nelabvēlīgā situācijā esošajām personām, jo tās vairāk nekā citas personas mēdz ciest to problēmu dēļ, ar kurām saskaras salas.

1.5. EESK uzskata, ka ir būtiski, lai visos centienos palīdzēt salām prioritāte būtu piešķirta piekļuves sabiedriskajiem pakalpojumiem nodrošināšanai, ilgtspējīgas izaugsmes sekmēšanai un pilnīgas nodarbinātības, konkurētspējas un kohēzijas veicināšanai Eiropas salās.

1.6. Salas un salu reģioni bieži sniedz unikālas iespējas saistībā ar tīras enerģijas risinājumiem. EESK atbalsta visus Eiropas Komisijas centienus šajā virzienā, un jo īpaši salu pāreju uz 100 % tīras enerģijas risinājumiem.

1.7. EESK atbalsta Eiropas Parlamenta aicinājumu Komisijai sākt padziļinātu pētījumu par papildu izmaksām, kas rodas Eiropas salām.

1.8. EESK aicina Komisiju un Padomi kohēzijas politikā pēc 2020. gada noteikt, ka visiem salu reģioniem vai dalībvalstīm-salām ir tiesības saņemt finansējumu, kas saistīts ar infrastruktūru. Raugoties no šādas perspektīvas, attiecībā uz visu 2014.–2020. gadam paredzēto finansējumu, kura mērķis ir mazināt īpašos ierobežojumus, ar ko saskaras salas, ir jāveic *ex post* novērtējums par tā efektivitāti.

1.9. EESK aicina Komisiju noteikt atbilstošāku tiesisko regulējumu attiecībā uz valsts atbalsta piemērošanu salu reģionos un dalībvalstīs, kuras atrodas tikai uz salām.

1.10. EESK aicina Eiropas Komisiju pastiprināt koordināciju, izmantojot starpdienestu grupu Teritoriālās un pilsētu attīstības jautājumos, un izmantot teritoriālās ietekmes novērtēšanas instrumentu, lai pārskatītu nozīmīgākos tiesību aktus un noteiktu, kur varētu iekļaut ar salu īpašo stāvokli saistītas klauzulas.

2. Salu stāvoklis un Eiropa: vispārīgs pārskats

Darbības joma

2.1. Eiropas salās dzīvo vairāk nekā 21 miljons cilvēku. Tie ir aptuveni 4 % no ES 28 dalībvalstu kopējā iedzīvotāju skaita. Rēķinot visu ES salu iedzīvotāju skaitu kopā (izņemot salas, kuras ir valstis – Lielbritānija, Īrija, Kipra un Malta), izveidojas 11 visapdzīvotākā valsts Eiropā⁽¹⁾. Steidzami jāpieņem integrēta politikas sistēma, lai risinātu ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas jautājumus, ar kuriem saskaras Eiropas salas.

2.2. ES jāatzīst to problēmu unikalitāte, ar kurām saskaras salas. Šajā sakarā ir vajadzīgi centieni gan ES, gan valstu līmenī, lai pēc iespējas pilnīgāk izmantotu ES salu potenciālu.

2.3. Šā atzinuma mērķis ir aktivizēt debates ES līmenī par salu vērtību Eiropas politikā, jo īpaši kohēzijas politikā pēc 2020. gada, veicināt augšupēju pieeju, kuras pamatā ir konkrētāka pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā, lai izveidotu politikas virzienus un programmas, kurās ņemtas vērā cilvēku reālās vajadzības. Laika posmā pēc 2020. gada ir jāstiprina partnerības pieeja un daudzlīmeņu pārvaldība, kas paredzēta Kopīgo noteikumu regulā⁽²⁾.

2.3.1. Šā atzinuma mērķis arī ir sniegt atbilstošu politikas ieteikumu kopumu, lai popularizētu konceptu “iekļaujošas salas”, praksē īstenotu principus “efektivitāte” un “taisnīgums” kā pilārus, ar kuriem sekmē visu Eiropas salu konkurētspēju un sociālo kohēziju:

— “efektivitāte” – nodrošina, ka visas salas var sasniegt savu attīstību pilnā apmērā,

— “taisnīgums” – nodrošina, ka visiem iedzīvotājiem ir piekļuve iespējām un pakalpojumiem neatkarīgi no teritorijas, kurā viņi dzīvo.

Salu un salu stāvokļa definīcija

2.4. Saskaņā ar *Eurostat* definīciju⁽³⁾ sala ir jebkura teritorija, kas atbilst šādiem pieciem kritērijiem: 1) tās platība ir vismaz vienu kvadrātkilometru liela; 2) tā atrodas vairāk nekā vienu kilometru no sauszemes; 3) salā jābūt vismaz 50 pastāvīgiem iedzīvotājiem; 4) tai nav tieša savienojuma ar kontinentu; 5) salā neatrodas kādas ES dalībvalsts galvaspilsēta.

2.5. Eiropas salas var arī grupēt atbilstoši ģeogrāfiskajiem aspektiem, Statistiski teritoriālo vienību nomenklatūras (NUTS) klasifikācijai un atbilstoši to platībai.

2.6. Salu stāvokli raksturo trīs dimensijas: 1) nelielā platība, 2) attālinātība un 3) neaizsargātība⁽⁴⁾.

2.7. Eiropas Savienība savā politikā salām sāka veltīt lielāku uzmanību tad, kad par ES dalībvalstīm kļuva divas nelielas salu valsts: Kipra un Malta.

2.7.1. 2008. gadā “Zaļajā grāmatā par teritoriālo kohēziju”⁽⁵⁾ piedāvāta šāda teritoriālās kohēzijas definīcija: tā ir “instrumenti, ar kura palīdzību daudzveidību var pārvērst vērtībā, kas veicina visas ES ilgtspējīgu attīstību”. No šā viedokļa salu stāvokli var uzskatīt par priekšrocību un iespējamās attīstības avotu.

⁽¹⁾ <https://europeansmallislands.com/2017/02/11/the-11th-nation/>

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulas (ES) Nr. 1303/2013 5. pants.

⁽³⁾ *Portrait of Islands* (Salu portrets), Eiropas Komisija, *Eurostat*, 1994. gads.

⁽⁴⁾ “*Insularity and economic development: a survey*”, Manuela Deidda, CRENOS 2014.

⁽⁵⁾ Eiropas Komisija, COM(2008) 616 galīgā redakcija, Brisele, 2008. gada 6. oktobris.

2.8. “ES kohēzijas politika 2014.–2020. gadam” ir pamats, kas dod iespēju ES programmas saskaņot ar nelabvēlīgā stāvoklī esošu teritoriju, piemēram, salu, vajadzībām, jo īpaši attiecībā uz galvenajām teritoriālajām problēmām, kas noteiktas vienotajā stratēģiskajā satvarā. Gatavojoties kohēzijas politikas periodam pēc 2020. gada, no salu perspektīvas ir sīkāk jāanalizē jauni instrumenti, kuru mērķis ir atbalstīt integrētas teritoriālās attīstības stratēģijas un kurus ievieša 2014.–2020. gada laikposmam, piemēram, integrēti teritoriālie ieguldījumi un sabiedrības virzīta vietēja attīstība.

2.9. Ņemot vērā EESK atzinumu “Salām raksturīgās problēmas” un “Viedas salas”⁽⁶⁾ un ņemot vērā stratēģijas “Eiropa 2020” vidusposma pārskatu⁽⁷⁾, ir skaidrs, ka attiecībā uz salām kohēzijas politikas fondi nav darbojušies kā paredzēts. Ir skaidrs, ka ir nepieciešama pārskatīšana.

2.10. 2016. gada janvārī Eiropas Parlaments rezolūcijā “Salu īpašais stāvoklis”⁽⁸⁾ sniedza pamatojumu pašreizējās politikas pārskatīšanai.

3. Galvenās problēmas, kas ietekmē Eiropas salas

3.1. Eiropas Telpiskās plānošanas novērošanas tīkla (ESPON) pētījumā “Euroislands”⁽⁹⁾ secināts, ka pirms Eiropas salu galveno problēmu analīzes ir lietderīgi izveidot īsu aprakstu par “priekšrocībām un trūkumiem” un “iespējām un draudiem”, lai labāk noteiktu problēmas, ar kurām salas saskarsies nākamajos gados.

3.1.1. Attiecībā uz “priekšrocībām” – dzīves kvalitāte, dabas un kultūras resursu bagātība un spēcīga kultūras identitāte veido taustāmus labumus, kuri būtu jāizmanto, lai salās radītu jaunu labklājību un nodarbinātību.

3.1.2. Attiecībā uz “trūkumiem” – salu stāvoklis tieši un pastāvīgi ietekmē vairākus vissvarīgākos salu pievilcības parametrus, piemēram, pieejamību, sabiedriskas nozīmes pakalpojumus, privātā sektora pakalpojumus un tīklus, apjomradītus ietaupījumus un tirgus organizāciju.

3.1.3. Kā “iespējas” var norādīt pieprasījumu pēc dzīves kvalitātes, kvalitatīvus un nekaitīgus pārtikas produktus, īpašu interešu tūrismu un aprūpes pakalpojumus. Šos faktorus vajadzētu izmantot un pārvērst par priekšrocībām, lai novērstu salas ietekmējošos galvenos nelabvēlīgos apstākļus, kas saistīti ar nelielo platību, attālinātību un neaizsargātību.

3.1.4. “Draudi” var būt saistīti ar klimata pārmaiņām, globalizāciju, ekonomikas krīzēm, enerģijas cenu pieaugumu, ūdens trūkumu, augsnes degradāciju un zivju krājumu izsīšanu.

3.2. Lai arī problēmām, kas skar Eiropas salas, ir ļoti atšķirīga ietekme, kura atkarīga no konkrētiem faktoriem⁽¹⁰⁾, tās ir iespējams sagrupēt trīs galvenajās grupās: 1) salu ekonomika, 2) sociālais taisnīgums un 3) dabas aizsardzība.

3.3. **Salu ekonomika** – salu vidējais IKP uz vienu iedzīvotāju ir zemāks nekā vidēji 28 dalībvalstīs⁽¹¹⁾. Kopumā ekonomiskās konverģences process norit lēnāk nekā pārējos ES reģionos. Daudzās salās IKP līmeni un nodarbinātību uztur tūrisms un liels publiskais sektors, kas liecina par zemu ekonomikas konkurētspēju.

3.3.1. Galvenā problēma salu teritorijām ir augstas transporta izmaksas un sakaru trūkums ar citām teritorijām. Šāda problēma ir jāatrisina elastīgā veidā ar mērķi nodrošināt salu ekonomikas izdzīvošanu un uzplaukumu. Lai gan saskaņā ar tiesisko regulējumu – Regulu (EEK) Nr. 3577/92 – dalībvalstis var organizēt sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu, lai nodrošinātu regulārus savienojumus ar salu teritorijām, ir jāanalizē šā pasākuma reālā ietekme.

3.3.2. Vēl viens aspekts, kas negatīvi ietekmē dažu salu ekonomikas konkurētspēju, ir saistīts ar “monokultūras” ekonomiku, kad dažu salu ekonomikā notiek specializācija vienā vai tikai dažās ekonomikas jomās (piemēram, tūrismā) vai kad ir ierobežota ekonomiskā darbība salu nelielās platības dēļ.

⁽⁶⁾ OV C 181, 21.6.2012., 7. lpp., OV C 268, 14.8.2015., 8. lpp.
<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.ten-opinions&itemCode=40697>

⁽⁷⁾ EESK atzinums par tematu “Stratēģijas “Eiropa 2020” novērtējums” (OV C 12, 15.1.2015., 105. lpp.).

⁽⁸⁾ Eiropas Parlaments, Strasbūra, 2016. gada 4. februāris.

⁽⁹⁾ *The Development of the Islands – European Islands and Cohesion Policy (Euroislands)* (Salu attīstība – Eiropas salas un kohēzijas politika (Euroislands)), ESPON 2013. gada Eiropas programma.

⁽¹⁰⁾ Ģeogrāfiskā atrašanās vieta, tuvums vai attālinātība no kontinenta vai ekonomiskajiem centriem, klimats, pievilcība no tūristu viedokļa, iedzīvotāju skaits, lauksaimniecības un zivsaimniecības perspektīvas vai vispārējais attīstības līmenis.

⁽¹¹⁾ Eurostat statistika – dati iegūti 2016. gada martā.

3.3.3. EESK atbalsta Eiropas Parlamenta aicinājumu Komisijai sākt padziļinātu pētījumu/analīzi par papildu izmaksām, kas rodas Eiropas salām, jo īpaši MVU, cilvēku un preču pārvadājumu sistēmas, energoapgādes un tirgus pieejamības ziņā.

3.4. **Sociālais taisnīgums** – pēdējās desmitgades laikā sociālais taisnīgums Eiropas salās būtiski izmainījās vairāku tādu iekšējo un ārējo faktoru dēļ kā transportēšana, ekonomiskās pārmaiņas, dzīves stila, kultūras un vēlmju pārmaiņas. Ekonomikas krīze negatīvi ietekmēja sociālā taisnīguma faktoros.

3.4.1. Demogrāfiskā lejupslīde ietekmē vismazāk attīstītās salas, kas mēdz vairāk ciest no sabiedrības novecošanās.

3.4.2. Dažās salu sistēmās (piemēram, Vidusjūras salās) bēgļu migrācija ir ietekmējusi sociālā taisnīguma standartus. Salu teritorijās nesen ieradās liels skaits migrantu, dažreiz pat skaitliski pārsniedzot vietējo iedzīvotāju skaitu, kas savukārt nespēj sniegt vajadzīgo atbalstu un palīdzību. EESK aicina Komisiju turpināt stiprināt sinerģiju starp Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu (AMIF) un Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem (ESI fondiem), un rosina dalībvalstis un reģionus izmantot ESI fondus, lai atbalstītu efektīvu integrācijas politiku, ietverot izglītības, nodarbinātības, mājokļu un nediskriminācijas jautājumus.

3.4.3. ES iniciatīvās un programmās, kas paredzētas izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta politikas atbalstam, piemēram, *Erasmus +*, jāņem vērā salu izolētība, kā arī to, ka dažkārt trūkst kompetences un zināšanu, lai nodrošinātu starptautiskās apmaiņas un mijiedarbības pienācīgu finansējumu un darbību.

3.4.4. Personā ar invaliditāti un plašākā nozīmē visas nelabvēlīgā situācijā esošās personas cieš no iepriekš minētajām problēmām vairāk nekā citas. Pēc pozitīvā kohēzijas politikas piemēra – galīgajiem līdzekļu saņēmējiem ir pienākums nodrošināt, lai projekti, ko finansē ar ESI fondu līdzekļiem, ir pieejami nelabvēlīgā situācijā esošām personām – vajadzētu vadīties visās ES politikas jomās.

3.5. **Dabas aizsardzība** – Eiropas salas bieži atrodas reģionos, kas uzskatāmi par unikālām vietām to bioloģiskās daudzveidības dēļ.

3.5.1. Viens no iemesliem tam ir dzīvotņu augstā fragmentācija. Daudzas salas tiek uzskatītas par īpaši bagātām sauszemes un jūras bioloģiskās daudzveidības dēļ. Kopumā par to liecina fakts, ka aizsargājamas teritorijas ir sastopamas lielākajā daļā salu.

3.5.2. Eiropas salām ir unikālas dabas īpatnības, bet to ekosistēmas ir arī trauslas un ļoti neaizsargātas pret cilvēku darbību un citiem ārējiem spiedieniem. Tām arī var būt raksturīga ierobežota aramzemes platība, sausums, jūras līmeņa paaugstināšanās un augsnes erozija.

3.5.3. Visas salas saskaras ar nopietnām problēmām, kas saistītas ar jūras piesārņojumu, jo īpaši ar draudiem, ko rada ar plastmasu saistītais piesārņojums, kas mūsu okeānos ir endēmisks (šo piesārņojumu galvenokārt izraisa ar salām nesaistītas darbības), pārtuksnešošanās un ainavas degradāciju, saldūdens trūkumu, atkarību no fosilā kurināmā, atkritumu un notekūdeņu apsaimniekošanu.

4. Virzība uz “iekļaujošām salām” – turpmākā rīcība

4.1. Lai pārveidotu šīs problēmas, turpmāk jāsapņo un jāuzlabo līdzsvars starp ekonomikas, vides un sociālo ilgtspēju, izmantojot visaptverošu pieeju, kuras mērķis ir īstenot koncepcijas “Kvalitatīvas salas”, “Zaļās salas” un “Vienlīdzīgu iespēju salas”.

“Kvalitatīvas salas” – Eiropas salu konkurētspējas, labklājības un kohēzijas uzlabošana

4.2. EESK uzskata, ka ir būtiski veicināt ilgtspējīgu izaugsmi (ekonomisko, vides un sociālo aspektu ziņā) un sekmēt pilnīgu nodarbinātību, inovāciju, konkurētspēju un kohēziju Eiropas salās, konsolidējot un dažādojot konkrētas ekonomiskās darbības, lai veicinātu savstarpēju solidaritāti starp pašām salām un starp salām un kontinentu.

4.2.1. Neatkarīgi no ietekmes, ko rada platības trūkums un salu stāvoklis, salu ražojumi, kuru pamatā ir vietējie resursi un zinātība, var būt konkurētspējīgi. Jaunas zināšanas, inovācija un kvalificēti cilvēkresursi ir būtisks priekšnoteikums tādas stratēģijas veiksmīgai īstenošanai, kurai jābūt uz “nišu” orientētai.

4.3. EESK viennozīmīgi uzskata, ka galvenās politikas jomas, piemēram, vienotais tirgus, konkurences politika, transporta politika, lauku attīstības politika un zivsaimniecības politika, jāpiemēro elastīgāk, kad tās attiecas uz salu ekonomiku. Nevar pašauties tikai uz kohēzijas politiku, lai sasniegtu vajadzīgos mērķus.

4.3.1. Prioritāte, kas jāņem vērā koncepcijas “Kvalitatīvas salas” īstenošanas veicināšanā (ņemot vērā iepriekš minētās politikas jomas), ir “atklātās un sociālās inovācijas” izmantošana jaunu darba iespēju un uzņēmumu veidošanai, tādējādi radot salas, kas ir pievilcīgākas iedzīvotājiem.

“Zaļās salas” – ilgtspējas nodrošināšana Eiropas salās

4.4. Ir būtiski, lai dalībvalstis, izmantojot ESI fondus, stiprinātu centienus nodrošināt vides ilgtspējīgu pārvaldību un aizsardzību, un ir būtiski stiprināt salu teritoriālās vērtības. Tāpat arī ir svarīgi, ka tiek īstenotas stratēģijas, kuru mērķis ir samazināt tādu resursu izmantošanu kā ūdens, zeme, enerģija un pārstrādāt gan uzņēmumu, gan vietējo iedzīvotāju radītos atkritumus.

4.5. EESK uzskata aprites ekonomiku par prioritāti Eiropas salām. Izstrādājot aprites ekonomikas modeli Eiropas salām, varēs palīdzēt aizsargāt salu ekonomiku pret pakļaušanu resursu piegādes riskiem un patēriņa preču cenu nestabilitāti.

4.6. Salas un salu reģioni bieži sniedz unikālas iespējas saistībā ar tīras enerģijas risinājumiem. Eiropas Komisija to ir atzinusi un apņēmusies atbalstīt labāko pieejamo tehnoloģiju izstrādi un pārņemšanu ES salās un salu reģionos, tostarp apmaiņu ar paraugpraksi finansēšanas un tiesisko un regulatīvo režīmu jomā⁽¹²⁾. EESK mudina Komisiju sākt minēto darbu sadarbībā ar dalībvalstīm un salu iestādēm un piedāvā savu pilnīgu atbalstu tāda visaptveroša tiesiskā regulējuma īstenošanai, kura mērķis ir atbalstīt Eiropas salas pārejā uz 100 % tīras enerģijas risinājumiem.

“Vienlīdzīgu iespēju salas” – pieejamības un savienojamības nodrošināšana visiem iedzīvotājiem

4.7. EESK atbalsta teritoriālās attīstības veicināšanu, kuras pamatā ir vienlīdzīgas piekļuves nodrošināšana vispārējas nozīmes pakalpojumiem visiem salu iedzīvotājiem, sadarbība starp salas un kontinenta sistēmām, pakalpojumu labāka pieejamība, ilgtspējīga mobilitāte un transporta veidu un sakaru infrastruktūras uzlabošana.

4.8. Ir būtiski sekmēt pārkvalificēšanās un mūžizglītības procesus, lai iespējami labāk izmantotu vietēji pieejamos cilvēkresursus, nodrošināt vienlīdzīgus apstākļus un iespējas personām ar invaliditāti un atbalstīt aktīvas vecumdienas kā stratēģisku vietējo resursu. Tas ir būtiski mudināt jaunus cilvēkus, kas dzīvo salās, vairāk iesaistīties ES programmās, kuru mērķis ir veicināt mobilitāti mācību un kvalifikācijas celšanas kursu apmeklēšanas nolūkā, piemēram, “Erasmus +”.

4.9. Lai risinātu ES salu problēmas, ar ko tās saskarsies turpmākajos gados, būs vajadzīgs ne tikai stingrs politisks atbalsts, bet arī lielāka pilsoniskās sabiedrības un sociālo partneru līdzdalība procesā, kura mērķis ir virzīties uz “jaunu stratēģiju salām”, kā arī būs vajadzīgs stiprināt uzņēmējdarbības sistēmu, izmantojot pasākumus MVU konkurētspējas uzlabošanai.

4.9.1. Tāpēc publiskajiem un privātajiem ekonomikas dalībniekiem, sociālajiem partneriem un dažādiem organizētas pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem ir jābūt zināšanām par ES politiku, programmām un finansējuma iespējām, un tās var sniegt, izmantojot *ad hoc* apmācības programmas, organizatorisko atbalstu un tehnisko palīdzību.

4.10. EESK uzsver, ka ļoti svarīgs līdzeklis, ar ko līdzsvarot Eiropas salu savienojamības trūkumus, ir digitālās spējas. Jāveic lielāki ieguldījumi informācijas un sakaru infrastruktūrā un tehnoloģijās, lai nodrošinātu sabiedrisko pakalpojumu pietiekamu pieejamību, tādējādi apmierinot visu to iedzīvotāju vajadzības, kas dzīvo salu teritorijās.

5. Īpašas piezīmes un ierosinājumi

5.1. EESK uzskata, ka vēlreiz būtu jānovērtē to kritēriju atbilstība, ko Eurostat izmanto salu novērtēšanai.

⁽¹²⁾ Paziņojums “Tīru enerģiju ikvienam Eiropā”.

5.2. EESK atzinīgi vērtē to, ka vienotajā stratēģiskajā satvarā laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam⁽¹³⁾ noteikts, ka dalībvalstīm jāņem vērā ģeogrāfiskās un demogrāfiskās īpatnības un jāveic pasākumi, lai risinātu konkrētas katra reģiona teritoriālās problēmas nolūkā atraisīt reģioniem piemītošo attīstības potenciālu, tādējādi tiem arī palīdzot visefektīvākajā veidā sasniegt gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi. Jāpastiprina centieni šajā virzienā, lai sasniegtu konkrētākus rezultātus.

5.3. Galvenais uzdevums, kas jāveic, lai atbalstītu Eiropas salu konkurētspēju un kohēziju, ir uzlabot salu pievilcības līmeni. Kā secināts pētījumā “Euroislands”⁽¹⁴⁾, plānojot attīstības procesus Eiropas salu gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei, jāņem vērā divi galvenie faktori – pievilcība dzīvesvietas ziņā un pievilcība uzņēmējdarbības ziņā.

5.4. Ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūciju “Salu īpašā situācija” un Eiropas Perifēro piejūras reģionu konferences (CRPM) rezolūcijas, EESK norāda, ka pievilcību turpmāk var uzlabot šādā veidā:

- kohēzijas politikā pēc 2020. gada jāuzskata visi salu reģioni un salu dalībvalstis, kuras atrodas tikai uz salām, par mazāk attīstītiem reģioniem,
- jānosaka jauni un piemērotāki kritēriji valsts atbalstam,
- jāaktivizē “Salu daļas” darbība Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorātā un jāizstrādā īpaša programma salām,
- jāiekļauj visos galvenajos ES tiesību aktos (attiecīgā gadījumā) panti, kas attiecas uz salu īpašo stāvokli.

5.5. EESK atbalsta RK aicinājumu sniegt intensīvāku un mērķtiecīgāku atbalstu no kohēzijas politikas un citu ES rīcībpolitiku puses, lai atdzīvinātu ostu pilsētas un reģionus, tostarp salas, vienlaikus izmantojot iespējas, ko sniedz Teritoriālās attīstības programma, Pilsētvides attīstības programma, Leipcīgas harta un Amsterdamas pakts⁽¹⁵⁾.

5.6. Lielākā daļa kohēzijas politikas finansējuma tiek koncentrēta mazāk attīstītajos reģionos. Kohēzijas politikā reģionu klasifikācijas pamatā lielā mērā ir reģionālais IKP, kas ir nepilnīgs rādītājs vairāku iemeslu dēļ.

5.6.1. Ņemot vērā EESK secinājumus par stratēģijas “Eiropa 2020” vidusposma pārskatu, būtu jāizmanto papildu rādītāji, kas struktūrfondu līdzekļu piešķiršanas metodikā papildina IKP rādītāju. Šādam scenārijam būtu jāpalielina finansējums salu teritorijām. EESK aicina Komisiju papildus IKP rādītājam izstrādāt citus rādītājus, kuros ņemta vērā salu ekonomiskā, sociālā un vides neaizsargātība.

5.6.2. Ņemot vērā pieeju “ne tikai IKP”, Eiropas salas varētu klasificēt kā “mazāk attīstītas teritorijas”. Šajā gadījumā visas Eiropas salas varētu izmantot Kohēzijas fonda līdzekļus, lai plānotu un īstenotu stratēģisku infrastruktūru, un atbilstoši šo apgabalu pievilcības līmenim arī varētu palielināt un mainīt atbalsta apmēru uzņēmumiem, kuru mērķis ir sekmēt šo apgabalu konkurētspēju un kohēziju.

5.6.3. Komisijai būtu jāizpēta, kāda pievienotā vērtība ir programmai, kas veicina inovatīvas darbības salās, un jāapzina un jāizmēģina inovatīvi risinājumi ilgtspējīgai salu attīstībai laika posmā pēc 2020. gada.

5.6.4. Ņemot vērā dažu Eiropas salu ģeomorfoloģiskās un ekonomiskās iezīmes (piekrastes teritorijas, iekšzemes un kalnu apgabali), ir iespējams ieviest inovatīvu pieeju, kuras mērķis ir veicināt papildināmību starp ESI fondiem un sinerģiju starp stratēģijām, kuru mērķis ir atbalstīt jūras nozaru izaugsmi un lauku attīstību.

Briselē, 2017. gada 29. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

⁽¹³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulas (ES) Nr. 1303/2013 (KNR) 10. punkts un I pielikums.

⁽¹⁴⁾ *The Development of the Islands – European Islands and Cohesion Policy (EUROISLANDS)* (Salu attīstība – Eiropas salas un kohēzijas politika (EUROISLANDS)), ESPON 2013. gada programma.

⁽¹⁵⁾ <http://cor.europa.eu/en/activities/opinions/Pages/opinions-and-resolutions.aspx>

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJA

EESK 523. PLENĀRSESĪJA 2017. GADA 22. UN 23. FEBRUĀRĪ

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Kosmosa stratēģija Eiropai””

(COM(2016) 705 final)

(2017/C 209/03)

Ziņotājs: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 26.10.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	9.3.2017.
Pieņemts plenārsesijā	30.3.2017.
Plenārsesija Nr.	524
Balsojuma rezultāts	199/02/03
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un priekšlikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas paziņojumu “Kosmosa stratēģija Eiropai” un atbalsta ierosinātās nostādnes. Tās ietver daudzus jaunus elementus, tostarp atvērtību pilsoniskajai sabiedrībai, koncentrēšanos uz mazajiem un vidējiem uzņēmumiem (MVU), stimulu pētniecībai un izstrādei, kā arī nepieciešamību kosmosa darbību jomā nodrošināt pienācīgas finanšu plūsmas, arī izmantojot arī privātā kapitāla piesaisti.

1.2. EESK mudina Komisiju turpināt šo virzību un uzdrīkstēties pat vēl tālejošākas ieceres. Paziņojuma pirmās nodaļas nosaukums ir “Kosmosa izmantošanas maksimalizācija vispārības un ES tautsaimniecības labā”, un tajā ir ietverti daudzi komitejas ieteikumi, kas iekļauti projektā “Kosmos un sabiedrība”.

1.3. EESK izprot ar kosmosu saistīto spēju duālo raksturu. Tomēr tā atkārtoti pauž spēcīgu atbalstu **uz sabiedrības vajadzībām** (mieru un sadarbību) orientētai kosmosa politikai un atzīst, ka ir svarīgi kosmosa uzraudzības sistēmas izmantot sabiedrības drošības un aizsardzības nolūkā. Šis duālais lietojums ir viens no faktoriem, kas paver iespēju veiksmīgi īstenot integrētu un saskaņotu politiku, kas paredzēta Eiropas iedzīvotāju labklājības aizsardzībai.

1.4. Ņemot vērā līdzšinējos no precizitātes un uzticamības viedokļa lieliskos rezultātus, EESK pauž cerību, ka Komisija izstrādās regulu, kurā būs noteikts, ka Eiropā *Galileo* ģeopozicionēšanas sistēmas izmantošana ir prioritāte un dažos īpašos gadījumos tai jādod priekšroka.

1.5. Nākamajiem gadiem paredzētās investīcijas programmām *Copernicus* un *Galileo* ir pietiekamas, tomēr tās ir jāgarantē. Nākamajā gadā tiks uzsāktas debātes par jauno Savienības daudzgadu finanšu shēmu. Komiteja vēlētos, lai papildu resursi tiktu piešķirti to jauno problēmu risināšanai, kas saistītas ar klimata pārmaiņām un drošību un aizsardzību pret ārējo apdraudējumu. Programmu "Apvārsnis 2020" un struktūrfondus varētu izmantot izmanto kosmosa nozares attīstības pasākumu atbalstīšanai.

1.6. EESK aicina Komisiju kopā ar Eiropas Investīciju banku apzināt jaunas finansēšanas iespējas, lai rosinātu privātos ieguldītājus veikt ieguldījumus kosmosa nozarē. Šajā nolūkā Komisija varētu sadarboties, rīkodama sanāksmes noteiktās iesaistītajās dalībvalstīs, un uz tām būtu jāaicina bankas, institucionālie ieguldītāji un uzņēmumi, lai izzinātu jaunus ieguldījumu veidus, tostarp kosmosa nozares kopas.

1.7. EESK uzskata, ka vienīgais veids, kā nodrošināt ES kosmosa stratēģijas veiksmīgu darbību ilgtermiņā, ir aktīvi iesaistīt visas dalībvalstis. To var panākt, izmantojot konkrētus un mērķtiecīgus spēju uzlabošanas pasākumus, kuru mērķis ir jo īpaši palīdzēt dalībvalstīm veidot jaunas spējas un intereses kosmosa jomā. Šādus pasākumus var sākt realizēt, arī organizējot apmācības sesijas, informatīvus pasākumus, konsultācijas (gan tehniska rakstura, gan uz lietotājiem orientētas), demonstrējumu projektus, reģionālas iniciatīvas, kā arī veicinot sinerģiju starp dalībvalstīm, kuru kosmosa izmantošanas spējas ir augsti attīstītas, un tām dalībvalstīm, kuras tikai sāk tās attīstīt, un īstenot citus pasākumus, kas ir pielāgoti, lai palīdzētu dalībvalstīm.

1.8. Izglītības jautājumiem un sabiedrības informēšanai par priekšrocībām, ko sniedz informācija un dati, kuri pieejami ar kosmosā veiktu darbību palīdzību, ir ļoti liela nozīme. Būtu arī svarīgi kosmosā veiktas darbības iekļaut skolu, augstskolu un tālākizglītības programmās.

1.9. Raugoties no Eiropas rūpniecības perspektīvas, būtiski svarīga ir tehniķu un inženieru apmācība. Par Eiropas kosmosa stratēģijas stūrakmeņiem jāklūst Eiropas darba tirgus stiprināšanai, eksperimentu un izmēģinājumu infrastruktūras, izcilības centru un mūžizglītības uzlabošanai, kā arī pastāvīgai zināšanu un prasmju pilnveidošanai, arī kosmosa zinātnes jomā.

1.10. Tādēļ komiteja vēlētos, lai Komisija izpēta iespēju izveidot vienotu portālu, kurā tiktu atainota visa tā darbība, ko īsteno dažādas organizācijas un aģentūras. Šim portālam vajadzētu būt pieejamam visiem ieinteresētajiem sabiedrības dalībniekiem un operatoriem, un tajā vajadzētu atspoguļot visu notiekošo pasākumu pozitīvo ietekmi un potenciālās iespējas kosmosa ekonomikā jomā, jo īpaši mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

1.11. Nesenajā atzinumā par Eiropas mākoņdatošanas iniciatīvu⁽¹⁾ komiteja norādīja uz "problēmām, kas traucē Eiropai izmantot datu potenciālu, jo īpaši attiecībā uz savstarpējas izmantojamības trūkumu, struktūru sadrumstalotību, to nepieejamību citiem ieguldījumiem un apmaiņai". Acīmredzami tādas pašas problēmas pastāv arī Eiropas kosmosa sistēmas zemes infrastruktūrā, tās ir pēc iespējas ātrāk jāpārvar.

1.12. Eiropai ir izcila satelītu palaišanas infrastruktūra; tādas jaunās paaudzes nesējraķetes kā "Ariane" un "Vega" sniedz ievērojamus ietaupījumus, daļēji pateicoties lielākai sadarbībai starp dalībvalstīm. Atkārtoti izmantojamu kosmisko nesējraķešu izstrāde palīdzēs ievērojami samazināt izmaksas, un tas ļaus kosmosa darbībās piedalīties arī tām valstīm, kurām trūkst līdzekļu, lai spētu kosmosā nodrošināt efektīvu infrastruktūru.

1.13. Pieaug interese par iespējām izmantot mazos satelītus sakaru un monitoringa sistēmām. Pat Zemes novērošanas sistēmu tirgū ir paredzams, ka, ņemot vērā jaunus lietojumus, mazo satelītu tirgus ievērojami palielināsies. Tāpēc Eiropas Savienībai būs svarīgi koncentrēties uz mini- un nanosatelītu izstrādi, lai gūtu labumu no šā tirgus. Tajā pašā laikā tā būs iespēja ne tikai mazākām dalībvalstīm, bet arī privātiem operatoriem. EESK tomēr uzsver, ka šāda tendence – proti, palielināsies lētāku Zemes virsmas uzraudzības satelītu skaits – radīs milzīgu daudzumu datu. Visu iedzīvotāju un lietotāju privātās dzīves aizsardzība būtu jānosaka par prioritāti, apzināti pieejot šim jautājumam un izstrādājot stingrus noteikumus⁽²⁾.

⁽¹⁾ OV C 487, 28.12.2016., 86. lpp. (3.5. punkts).

⁽²⁾ Sk. EESK atzinumu OV C 125, 21.4.2017., 51. lpp.

1.14. Garantēta piekļuve kosmosa infrastruktūrai un tās drošība ir viena no prioritātēm, kas Komisijai būs jāapsver. Ir svarīgi sadarboties ar citām valstīm, lai novērstu sacensību par visizdevīgākajām orbītām un cīnītos pret neieinteresētību jautājumā par kosmisko atkritumu pārvaldību. Tāpēc būtu jāpastiprina diplomātiskā darbība, kas saistīta ar kosmosa pārvaldību. Vienlaikus EESK iesaka Eiropas Savienībai stimulēt inovācijas, kas ļautu kosmosā savākt atkritumus.

1.15. Arī nesen globālā līmenī notikušajās sanāksmēs⁽³⁾ tika uzsvērtas šādas sadarbības nozīme. Tajās tika izdalīti četri pilāri: ekonomika, sabiedrība, pieejamība un diplomātija. Šie jautājumi vienmēr ir bijuši EESK uzmanības centrā; komiteja ir uzņēmusies iniciatīvu uzsvērt to nozīmi no ekonomikas un sabiedrības viedokļa.

1.16. Tāpēc ir vajadzīga jauna pieeja datu izmantošanai, lai mazajiem un vidējiem uzņēmumiem vienkāršotu piekļuvi, iedzīvotājiem, kā arī MVU sniegtu informāciju par iespēju bez jebkādas diskriminācijas piekļūt šiem datu informācijas kanāliem, uzlabotu aizsardzību pret kibernetiskiem un pastāvīgi ar mērķtiecīgu palīdzību veidotu jaunus lietojumus, balstoties uz pētnieku, augstskolu un uzņēmumu radošumu. EESK uzsver, ka saskaņā ar Orhūsas konvenciju jāatvieglo lielo datu izmantošana vides aizsardzībai un jānosaka pieņemamas izmaksas.

2. Komisijas priekšlikuma kopsavilkums

2.1. Patlaban ES publiskā sektora budžets kosmosa darbībām ir otrais lielākais pasaulē, un tā ir lielākais institucionālais palaišanas pakalpojumu klients Eiropā. Tai pieder tādas pasaules klases kosmiskās sistēmas kā *Copernicus* Zemes novērošanai, *EGNOS* un *Galileo* satelītnavigācijai un ģeopozicionēšanai. No 2014. līdz 2020. gadam darbībās kosmosā ES ieguldīs vairāk nekā 12 miljardus EUR.

2.2. Kosmiskās tehnoloģijas kļuvas par neatņemamu Eiropas iedzīvotāju dzīves sastāvdaļu. Turklāt risinājumi, kas balstīti uz kosmosa tehnoloģijām, pozitīvi ietekmē dažādas jomas, tostarp katastrofu pārvaldību, lauksaimniecību, transportu, enerģētikas infrastruktūru un globālās problēmas. Kosmiskās tehnoloģijas, dati un pakalpojumi var atbalstīt ES politiku daudzās jomās un tās galvenās politiskās prioritātes. Kosmoss Eiropai ir svarīgs arī stratēģiski: tas stiprina Eiropas pozīciju pasaules arēnā un kalpo tās drošībai un aizsardzībai, kā arī palīdz veicināt nodarbinātību, izaugsmi un ieguldījumus. Eiropai ir spēcīga pavadoņu ražošanas rūpniecība, kas aptver aptuveni 33 % atvērto pasaules tirgu, un dinamisks pakārtoto pakalpojumu sektors ar lielu skaitu MVU. Eiropas kosmosa ekonomikas vērtība 2014. gadā tika aplēsta 46–54 miljardu EUR apmērā, kas ir 21 % no pasaules kosmosa nozares vērtības.

2.3. Balstoties uz Līguma (LESD) 189. pantu, Komisija ierosina jaunu Eiropas kosmosa stratēģiju, kas būtu vērsta uz četriem stratēģiskiem mērķiem.

A. Kosmosa izmantošanas maksimizācija vispārības un ES tautsaimniecības labā,

- a) veicinot kosmisko pakalpojumu un datu izmantošanu;
- b) tālākvirzot ES kosmosa programmas un apmierinot jaunas lietotāju vajadzības.

B. Globāli konkurētspējīgas un novatoriskas Eiropas kosmosa nozares veidošana,

- a) atbalstot pētniecību un inovāciju un prasmju izkopšanu; un
- b) veicinot uzņēmējdarbību un jaunas uzņēmējdarbības iespējas.

C. Eiropas autonomijas stiprināšana saistībā ar nokļūšanu kosmosā un tā izmantošanu drošā un aizsargātā vidē,

- a) saglabājot Eiropas autonomo piekļuvi;
- b) nodrošinot piekļuvi radiofrekvenču spektram;
- c) nodrošinot Eiropas kosmosa infrastruktūras aizsardzību un noturību;

⁽³⁾ Augsta līmeņa forums "Kosmoss kā ilgtspējīgas sociāli ekonomiskās attīstības virzītājspēks". Dubaja, 2016. gada 24. novembris.

d) stiprinot sinerģiju starp civilajām un drošības darbībām kosmosā.

D. Eiropas globālās nozīmes stiprināšana un starptautiskās sadarbības veicināšana.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK vienmēr aktīvi ir atbalstījusi Komisiju un ieinteresētās personas ar kosmosu saistīto jautājumu risināšanā.

3.2. Savos atzinumos par kosmosu EESK ir noteikusi virkni prioritāšu:

- ieviest proaktīvu politiku MVU un nodarbinātības atbalstam,
- iesaistīt dalībvalstis, kurām ir jaunas spējas kosmosa jomā un interese par darbībām, kas saistītas ar kosmosu,
- būtiski uzlabot Eiropas pārvaldību,
- iesaistīt pilsonisko sabiedrību stratēģisko iespēju noteikšanā,
- ieguldīt šajā nozarē un uzsvērt finanšu un ieguldījumu fondu lomu,
- atbalstīt pētniecību un izstrādi, veicināt visu līmeņu pētniecības programmas kosmiskās aviācijas un tehnoloģijas jomā,
- veidot sadarbību kosmosa jomā starp Eiropas, valstu un reģionālajām iestādēm, uzņēmumiem un galalietotājiem.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Kosmosa stratēģija un daudzgadu finanšu shēma ⁽⁴⁾: finanšu aspekti

4.1.1. Tālejošai stratēģijai ir nepieciešams ievērojams budžets. Komisija norāda, ka ES kosmosa budžets ir otrais lielākais pasaulē. Tas apvieno Eiropas Savienības budžetu, dalībvalstu atsevišķos budžetus kosmosa jomā un Eiropas Kosmosa aģentūras (EKA) budžetu. ASV budžets gandrīz četras reizes pārsniedz ES budžetu. Ļoti grūti ir aplēst Krievijas un Ķīnas reālos izdevumus kosmosa jomā, jo ne visi dati par to kosmosā veiktajām darbībām ir publiski pieejami. No otras puses, salīdzinot kosmosam paredzēto budžetu kā procentuālu apmēru no IKP, Eiropa ierindojas tikai sestajā vietā.

4.1.2. Ņemot vērā Eiropas Komisijas tālejošos mērķus, ir nepieciešams piesaistīt plaša mēroga investīcijas, ko publiskais sektors viens pats vienkārši nevar atļauties. Lai veicinātu pētniecību un jaunu lietojumu attīstību, būtiska ir privātā sektora, banku sektora, investīciju fondu un citu finanšu jomas dalībnieku iesaiste.

4.1.3. Paziņojumā nav pietiekami izcelta vai atbalstīta MVU, jo īpaši inovatīvu jaunuzņēmumu, izšķirošā loma, un tā būtu jāpastiprina. Lielāka uzmanība ir pievērsta to potenciālam inovācijas jomā, tomēr ierosinātie finanšu risinājumi nenodrošina nozares reālās vajadzības, no kurām viena ir finansējuma hroniska nepietiekamība. Ņemot vērā ar nozari saistīto augsto riska pakāpi, banku sistēma nelabprāt atbalsta inovāciju. Daudzi MVU nevar piedalīties publiskajā iepirkumā, kas bieži vien ir paredzēts tieši lielajiem dalībniekiem. Tāpēc MVU būtu vairāk jāatbalsta, ieviešot konkursus šāda lieluma uzņēmumiem. Solis pareizajā virzienā būtu arī tas, ja lielākos projektos apakšuzņēmuma līguma slēgšanas iespējas būtu vairāk pieejamas plašākam MVU lokam. Programmas "Apvārsnis 2020" un citu pētniecības un izstrādes programmu loma ir ļoti nozīmīga, un no MVU perspektīvas to izmantošana būtu maksimāli jāpaplašina.

4.1.4. EESK raizējas par iespējamajām BREXIT sekām un tā ietekmi uz Eiropas veiktajām darbībām kosmosā. Apvienotā Karaliste ir viena no vadošajām dalībvalstīm kosmosa jomā. Tādēļ Eiropas Savienībai ir jāapsver iespējamie veidi, kā ar Apvienoto Karalisti sadarboties kosmosa jomā.

⁽⁴⁾ Daudzgadu finanšu shēma.

4.2. Spēju veidošana dalībvalstīs

4.2.1. Ne visas ES dalībvalstis cieši iesaistās ar kosmosu saistītajos pasākumos, un diemžēl ne visas nozares (tostarp privātajā un publiskajā sektorā) gūst labumu no kosmosā veiktajām darbībām. Piemēram, publiskajā sektorā kosmosa darbības var efektīvi izmantot daudzās dažādās jomās. Kā dažus no piemēriem var minēt teritoriju modernizētu pārraudzību, mājokļu siltināšanas efektivitātes pārraudzību, nelikumīgu atkritumu izgāšanas vietu atklāšanu u. c.

4.2.2. Lai nodrošinātu ES kosmosa nozares konkurētspēju, ļoti svarīgi ir iesaistīt visas dalībvalstis, kurām ir jaunas spējas un intereses kosmosa jomā, kopā ar ieinteresētajām personām, uzņēmējiem, pētniekiem un citām iestādēm. Komisijai būtu jāparedz konkrēti pasākumi.

4.3. Pārvaldība

4.3.1. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka ir rasts risinājums nesenaajā diskusijā par pārvaldību, ko EESK ir akcentējusi vairākos savos iepriekšējos atzinumos. EKA stratēģija tika apstiprināta EKA Ministru padomes sanāksmē 2016. gada decembrī (tostarp budžeta sadalījums starp dažādajām programmām laikposmam no 2017. līdz 2021. gadam). ES un EKA stratēģijas vairs neatšķiras; tās ir savstarpēji papildinošas.

4.4. Lejupējie pakalpojumi un nepieciešamā infrastruktūra

4.4.1. Ir **steidzami** jāveido lielo datu centri, kuros tiktu uzglabāti, sākotnēji apstrādāti un analizēti uzglabāti dati, kas lejupielādēti no *Copernicus*. Lai šai jomā varētu izstrādāt jaunus instrumentus, ļoti svarīga ir arī spēja izmantot vēsturiskos datus saistībā ar *Copernicus*.

4.4.2. ES ir uzņēmusies īstenot tālejošo COP21 nolīgumu un ilgtspējīgas attīstības mērķus. EESK uzsver, ka satelītnovērošanas sistēmas un lielo datu apstrādes sistēmas uz vietas ir svarīgi faktori, kas dos iespēju izpildīt gan vietējās, gan globālās saistības. Nepārprotami ir nepieciešami jauni ar klimata pārmaiņām saistīti instrumenti, uz kuriem EESK norāda savos iepriekšējos atzinumos, piemēram, NAT/696 ⁽⁵⁾.

4.4.3. Saskaņā ar COP21 nolīgumu LULUCF ⁽⁶⁾ ir liela nozīme pasākumos, kuru mērķis ir absorbēt pašreizējās atmosfērā esošās CO₂ emisijas. Meži ir oglekļa dioksīda piesaistītāji, un, ik dienas precīzi uzraugot mežu stāvokli, var novērst mežu nelegālu izciršanu un veicināt mežu aktīvu apsaimniekošanu, tostarp centienus vairāk stādīt ātri augošus kokus un mežu ugunsgrēku agrīnu atklāšanu un novēršanu. Pašreizējos ES priekšlikumos, kas ļauj, piemēram, rūpniecības vai transporta nozares CO₂ emisijas kompensēt, izmantojot mežus kā oglekļa dioksīda piesaistītājsistēmas vai mežu pieauguma palielināšanu, ir daudz vairāk uzsvērti ekonomiskie, sociālie un vides jautājumi. Priekšlikumos ir skaidri uzsvērts, ka steidzami vajadzīgi uz *Copernicus* balstīti uzraudzības instrumenti. Starptautiskā mērogā šie instrumenti ir ārkārtīgi svarīgi, jo tos var izmantot, lai dažādās valstīs visā pasaulē precīzi uzraudzītu panākto progresu klimata pārmaiņu mazināšanā un emisiju absorbēšanā.

4.4.4. EESK atzīst, ka satelītnovērošanas sistēmām un datu centriem ir liela nozīme, lai nākotnē nodrošinātu ilgtspējīgu pārtikas ražošanu. Jo īpaši, tie sniedz būtiskas priekšrocības precīzajai lauksaimniecībai, jo *Galileo* un globāla navigācijas satelītu sistēma (GNSS) var palīdzēt ietaupīt fosilo kurināmo. Turklāt programmatūras, kas izmanto *Copernicus* attēlus dažādās frekvencēs, var identificēt tieši tos apgabalus, kur mēslojuma koncentrācijas vai mitruma līmenis ir nepietiekams vai pārmērīgs, dodot iespēju pielāgot ūdens un mēslojuma daudzumu un tādējādi taupīt ūdeni un samazināt mēslošanas līdzekļu un pesticīdu izmantošanu. Tas ievērojami uzlabo lauksaimniecības sistēmu ilgtspēju, veicina augu slimību agrīnu atklāšanu un novēršanu, dod iespēju prognozēt gaidāmo ražu un garantē gan nozīmīgus ekonomiskos ieguvumus, gan ļoti pozitīvu ietekmi sociālajā un vides jomā.

4.4.5. Būtu jāturpina attīstīt augstas precizitātes meteoroloģija, lai atvieglotu ekstremālu laikapstākļu savlaicīgu konstatāciju un novēršanu vai uzlabotu spēju sagatavoties šādiem apstākļiem, tādējādi samazinot pārtikas zudumu lauku saimniecībās, kā arī aizsargāt cilvēkus no draudiem viņu veselībai un īpašumiem.

⁽⁵⁾ EESK atzinums – “Kopīgi centieni līdz 2030. gadam un zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība (LULUCF)” (OV C 75, 10.3.2017., 103. lpp.).

⁽⁶⁾ Zemes izmantošana, zemes izmantošanas maiņa un mežsaimniecība (LULUCF).

4.5. Informācija, izglītība un izpratnes veicināšana

4.5.1. EESK 2014. gadā uzsāka projektu "Kosmos un sabiedrība", kurā partneri uzsvēra vajadzību virzīties uz priekšu, iekļaujot visu sabiedrību debatēs par Eiropas lomu kosmosa nozarē. Ar Eiropas pilsonisko sabiedrību ir pienācīgi jāapspriežas, ja vēlamies saprast tās vēlmes un vajadzības.

4.5.2. Komisijas paziņojumā nav ietverta nekāda norāde attiecībā uz šo stratēģisko uzdevumu, kaut arī 2016. gadā notika sabiedriskā apspriešana par Kosmosa stratēģiju Eiropai. Debates par kosmosa politiku tradicionāli ir aprobežojušās ar galvenajām ieinteresētajām personām, vienkārši ignorējot to, ka gadījumā, ja vēlamies attīstīt uz patērētājiem orientētu tirgu, viņiem ir jāzina un jābūt informētiem par priekšrocībām un iespējām, ko var piedāvāt iepriekš minētās tehnoloģijas.

4.5.3. Katram nozīmīgam dalībniekam ir individuāla komunikācijas stratēģija, taču nav kopīga redzējuma vai stratēģiska plāna, ko sniegt plašai sabiedrībai. EESK uzskata, ka stratēģiju nevar īstenot, rīcības plānā neiesaistot pilsoniskās sabiedrības dalībniekus gan no publiskā, gan no privātā sektora.

4.5.4. Reģionālā, valstu un Eiropas līmenī būtu jāorganizē sanāksmes galalietotājiem. Būtu jāorganizē arī informācijas kampaņas, aktīvi iesaistot vietējās pašvaldības.

4.5.5. EESK aicina Komisiju un galvenos partnerus sadarbībā ar publiskām un privātām organizācijām un uzņēmējiem atvērt portālu "Kosmos un sabiedrība". Informācijai un izpratnes veidošanai būtu jāierāda centrālā vieta jaunajā kosmosa politikā, kuras mērķis galu galā būs pievērsties iedzīvotāju reālajām vajadzībām.

Briselē, 2017. gada 30. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, otro iespēju un pārstrukturēšanas, maksātspējas un saistību dzēšanas procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem un ar ko groza Direktīvu 2012/30/ES”

(COM(2016) 723 final – 2016/0359 (COD))

(2017/C 209/04)

Ziņotājs: **Antonello PEZZINI**

Līdzziņotāja: **Franca SALIS-MADINIER**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 16.1.2017. ES Padome, 25.1.2017.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa speciali- zētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	9.3.2017.
Pieņemts plenārsesijā	29.3.2017.
Plenārsesija Nr.	524
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	220/2/7

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atbalsta direktīvas priekšlikumu par preventīvu pārstrukturēšanu un otro iespēju, un tāpēc iesniedz organizētas pilsoniskās sabiedrības priekšlikumus, kuru mērķis ir papildināt tā saturu.

1.2. Ņemot vērā saturu un nepieciešamību papildināt iekšējā tirgus noteikumus, EESK uzstāj, ka priekšlikums jāpieņem regulas veidā un ka nav jābaidās ar to veikt iespējami maksimālu esošo sistēmu saskaņošanu.

1.3. EESK uzstāj, ka direktīvā ir formāli jāprecizē uzņēmuma vadības pienākums pirms sarunām un to laikā informēt darba ņēmējus un konsultēties ar tiem. Jo īpaši agrīnajos pārstrukturēšanas posmos lielākā uzmanība ir jāpievērš darba ņēmēju interesēm un maksātspējas procedūras ietvaros ir nepārprotami jānorāda uz Direktīvas 2001/23/EK 5. panta 2. punktu, lai tādējādi šajā kontekstā aizsargātu darba ņēmēju tiesības.

1.4. EESK aicina Komisiju direktīvā kā pamatprincipu paredzēt pienākumu prognozēt maksātspējas situācijas, parakstot uzvedības kodeksu. Šajā sakarā komiteja ierosina direktīvā pienācīgā veidā iekļaut sociālās brīdināšanas (*social warning*) principu.

1.5. EESK iesaka direktīvā iekļaut prioritāro principu maksātspējas gadījumā visiem darba ņēmējiem visās dalībvalstīs nodrošināt prioritārā kreditora statusu. Turklāt EESK ierosina izveidot visās dalībvalstīs, kur tas vēl nepastāv, valsts risku apvienošanas fondu, kas garantētu darba ņēmēju algu izmaksu. Šis fonds, kas ir spēkā dažās dalībvalstīs, varētu saņemt līdzekļus no darba devējiem īpašu iemaksu veidā. Valstis varētu piedalīties šā fonda pārvaldībā un būt tā galvotājas.

1.6. EESK iesaka Komisijai ātri noteikt procedūras un termiņus, kas ļautu savlaicīgi apzināt uzņēmuma grūtības.

1.7. Ne tikai tiesu darbiniekiem, bet arī profesiju pārstāvjiem un ekspertiem, kas strādā šajā jomā, ir vajadzīga atbilstīga kopīga apmācība un daudzveidīga pieredze, kas tiem ļautu darboties līdz šim maz pazīstamās jomās.

1.8. Jāpārbauda uzņēmēju uzticamības kritēriji, kas liecinātu par godīgu profesionālo uzvedību, kura jāaplicina ar iestāžu izdotām attiecīgām izziņām. Šādas izziņas pamato tiesības izmantot otro iespēju.

1.9. EESK mudina direktīvā ņemt vērā to, ka maksātnespējas procedūras ļaunprātīga izmantošana saistībā ar tiesību atteikumu darba ņēmējiem no uzņēmuma vadības puses ir nelikumīga prakse, un tādēļ šādam vadītājam ir jāatsaka pieeja moratorijam vai otrās iespējas izmantošana.

1.10. EESK atzinīgi vērtē to, ka tiesām ir atvēlēta nenozīmīga loma, un tās iesaista tikai vajadzības gadījumā.

1.11. EESK uzsver uzņēmuma sociālo vērtību un centienus, ieviešot vienkāršas, lētas un savlaicīgas procedūras, lai uzņēmums turpinātu aktīvi darboties. Tas ir saskaņā ar ES līgumā noteiktajām vērtībām (3. pants) un ievērojot uzņēmēja labticību.

2. Uzņēmumu maksātnespējas procedūra Eiropas Savienībā

2.1. Eiropas Parlaments un Eiropas Savienības Padome 2015. gada 20. maijā pieņēma Regulu (ES) 2015/848 (turpmāk "regula") par maksātnespējas procedūrām dažādās dalībvalstīs.

2.2. Jaunajā tiesību aktā uz maksātnespējas tiesību mērķiem ir jauns skatījums, saskaņā ar kuru maksātnespējas procedūras vairs netiek uzskatītas vienīgi kā uzņēmuma likvidācija, bet kā instruments, ar ko var garantēt uzņēmuma organizētu līdzekļu saglabāšanu un attiecīgi darbinieku tiesības strādāt, nodrošinot, kur tas ir iespējams, uzņēmuma glābšanu.

2.3. Vairākās dalībvalstīs, kurās uzņēmumu pārstrukturēšanas procedūras prevalē pār likvidēšanas procedūrām, kredītu atgūšanas rādītājs ir 83 % pret 57 %⁽¹⁾.

2.3.1. Turklāt dažādu dalībvalstu procedūru ilgumu ievērojami atšķiras⁽²⁾, un var būt no dažiem mēnešiem līdz pat vairākiem gadiem.

2.3.2. Pastāv arī daudzas atšķirības attiecībā uz piekļuvi pārstrukturēšanas procedūrai pirms maksātnespējas paziņošanas.

2.3.3. Jaunākie pētījumi⁽³⁾ rāda, ka tiesību akti maksātnespējas jomā nav pilnībā atbilstoši to mērķim un pastāv pārmērīgas atšķirības dalībvalstu tiesību aktos, tādējādi radot šķēršļus investīciju plūsmai vienotajā tirgū.

2.4. Attiecībā uz uzņēmējiem, kuru "ekonomiskās mirstības" koeficients pirmajos piecos darbības gados ir ap 50 %⁽⁴⁾, mērķis ir iespēja izmantot moratoriju brīdī, kad krīze šķiet acīmredzama, bet pēc tam – maksimāli triju gadu laikā panākt parādsaistību dzēšanu, tādējādi likvidējot ar bankrotu saistīto stigmatizāciju un mudinot godīgu uzņēmēju izmantot otro iespēju.

2.5. Elektroniskā savstarpēja savienojuma sistēmas izveide līdz 2019. gada jūnijam t. s. maksātnespējas reģistriem, kas būs jāievieš katrā dalībvalstī un kuriem jābūt pieejamiem bez maksas Eiropas e-tiesiskuma portālā, ir būtisks jauninājums Eiropas vienotas tiesiskās telpas radīšanas virzienā.

2.6. Saskaņā ar Komisijas datiem Eiropā katru gadu bankrotē 200 000 uzņēmumu, un tas atbilst 1,7 miljoniem zaudētu darbvietu. Ja maksātnespējas un pārstrukturēšanas procedūras būtu efektīvākas, nereti to varētu novērst.

2.7. Pārskatā, kas veikts 2014. gadā par to, kā tiek īstenots Eiropas Komisijas ieteikums par pārstrukturēšanu un otro iespēju, tika konstatēts: neraugoties uz reformām maksātnespējas jomā, dažās valstīs noteikumi joprojām ir atšķirīgi un neefektīvi vai to vispār nav. Ar 2015. gada kapitāla tirgu savienības rīcības plānu tika pieteikta likumdošanas iniciatīva par uzņēmumu maksātnespēju, tai skaitā agrīnu pārstrukturēšanu un otro iespēju.

⁽¹⁾ Pasaules Banka, indekss "Doing business", 2016. g.

⁽²⁾ Sk. SWD(2016) 0357 final.

⁽³⁾ <https://webcast.ec.europa.eu/insolvency-conference>; http://ec.europa.eu/justice/civil/files/insolvency/impact_assessment_en.pdf COM(2015) 468 final, 30.9.2015. (par maksātnespēju sk. 24.–25. lpp.); SWD(2015) 183 final, 30.9.2015. (par maksātnespēju sk. 73.–78. lpp.) u. c.

⁽⁴⁾ Dati no *Flash Eurobarometer 354* (2012. g.), kurā uzsvērts arī tas, ka 43 % Eiropas iedzīvotāju nedibinātu uzņēmumu, jo viņi baidās piedzīvot bankrotu.

2.8. Eiropas Komisijas iniciatīva būtu jāaplūko arī, ņemot vērā vairākus ieteikumus, ko EESK vēlas sniegt, lai cita starpā uzsvērtu, ka:

- atšķirības valstu tiesību aktos par maksātnespēju var radīt nepamatotu izdevīgu vai neizdevīgu situāciju konkurences jomā,
- jautājums par maksātnespējas procedūrām ir jāaplūko no darba tiesību viedokļa, jo “nodarbinātības” un “algota darbinieka” atšķirīgās definīcijas maksātnespējas gadījumā var nelabvēlīgi ietekmēt darba ņēmēju tiesības Eiropas Savienībā,
- saskaņotības trūkums attiecībā uz kreditoru klasifikāciju var mazināt tiesvedības rezultātu prognozējamību,
- nevajadzētu būt iespējai iespējamajiem kreditoriem vai vienam atsevišķam kreditoram maksātnespējas procedūras izmantot ļaunprātīgi vai instrumentāli,
- ir vajadzīgi pasākumi, lai novērstu labvēlīgākās tiesas izvēli (*forum shopping*).

3. Eiropas Komisijas priekšlikumi

3.1. Komisijas priekšlikumā, kura juridisko pamatu veido LESD 53. un 114. pants, galvenā uzmanība ir vērsta uz trim galvenajiem aspektiem:

- kopēji principi par agrīnas pārstrukturēšanas regulējumiem, kas palīdzēs uzņēmumiem turpināt darbību un saglabāt nodarbinātību,
- noteikumi, kas ļauj uzņēmējiem maksimāli trīs gadu laikā izmantot otro iespēju pēc atbrīvošanās no parādiem,
- pasākumi dalībvalstīm ar mērķi palielināt maksātnespējas, pārstrukturēšanas un parāda atvieglojuma procedūru efektivitāti, attiecīgi samazinot procedūru pārmērīgu ilgumu un izmaksas, novēršot juridisko nenoteiktību kreditoriem un ieguldītājiem, kā arī panākot neatmaksātu parādu piedziņas augstākus līmeņus.

3.2. Jaunie noteikumi norāda uz dažiem pamatprincipiem, kas nodrošinātu, ka maksātnespējas un pārstrukturēšanas regulējums ir saskaņots un efektīvs visā ES:

- uzņēmumiem, jo īpaši MVU, kas nonākuši finansiālās grūtībās, būs piekļuve brīdināšanas sistēmām, lai identificētu uzņēmuma darbības stāvokļa pasliktināšanos un nodrošinātu pārstrukturēšanu agrīnā posmā,
- elastīgiem preventīvās pārstrukturēšanas regulējumiem ir jāvienkāršo tiesas procedūras laika, izmaksu un sarežģītības ziņā,
- labvēlības periods (ne ilgāks par četriem mēnešiem) parādniekam pirms piespiedu izpildes pasākumu piemērošanas ar mērķi veicināt sarunas, kuru rezultātā notiek efektīva pārstrukturēšana,
- nepiekrītošajiem mazākumkreditoriem un akcionāriem nav iespējas bloķēt pārstrukturēšanas plānus, taču to likumīgās intereses ir pilnībā aizsargātas,
- jauna finansējuma un *ad interim* finansējuma aizsardzība, lai palielinātu efektīvas pārstrukturēšanas iespējas,
- darba tiesību pilnīga aizsardzība preventīvās pārstrukturēšanas procedūru laikā saskaņā ar spēkā esošajiem ES tiesību aktiem attiecībā uz darba ņēmējiem,
- visā ES saskaņota maksātnespējas procesa administratoru un tiesnešu apmācība un specializācija,
- jauno informācijas tehnoloģiju pilnīga izmantošana procedūru, paziņojumu un saziņas veikšanai tiešsaistē, lai nodrošinātu lielāku efektivitāti un saīsinātu maksātnespējas, pārstrukturēšanas un otrās iespējas piešķiršanas procedūras.

3.3. Turklāt jaunas direktīvas priekšlikumā ir ņemti vērā aspekti saistībā ar darbības nepārtrauktības procedūru, kad uzņēmējs saglabā kontroli pār savām darbībām, vai “automātisku apturēšanu”, tai ir, četrus mēnešu periodu, kurā kreditori nedrīkst veikt individuālus pasākumus parāda atgūšanai.

4. Īpašas piezīmes par Komisijas dokumentu

4.1. I sadaļa. Parādsaistību dzēšana

4.1.1. Runājot par ierosinātās sistēmas fakultatīvu piemērošanu patērētāju parādsaistību dzēšanas procedūrām, saskaņā ar daudzos jau pieņemtajos atzinumos par šo tematu pausto nostāju EESK stingri iebilst pret šo iespēju, kas ir pretrunā komitejas izvirzītajām prasībām par to, ka attiecībā uz patērētāju pārmērīgām parādsaistībām ir absolūti nepieciešama īpaša sistēma.

4.2. II sadaļa. Prognozēšana un brīdināšanas sistēmas

4.2.1. EESK uzskata, ka būtu lietderīgi precizēt direktīvas darbības un piemērošanas jomu (uzņēmumu veids, darbinieku skaits). Īpaša uzmanība jāpievērš MVU un to ietekmei uz vietējo ekonomiku.

4.2.2. Pastāv plaša vienprātība, ka jāpalīdz uzņēmumiem savlaicīgi pārstrukturēties tā, lai tie varētu glābt darbvietas un saglabāt savu vērtību, kā arī lai atbalstītu godīgus uzņēmējus.

4.2.3. Būtu lietderīgi un pareizi noteikt kritērijus, ar kuriem saskaņā vadītāji var tikt uzskatīti par "godīgiem". Šādus objektīvus kritērijus vajadzētu definēt un oficiāli iekļaut direktīvā. Turklāt nedrīkst atstāt novārtā taktiskās maksātspējas procedūras, kas tiek izmantotas, lai izvairītos no juridiskās atbildības, tādējādi pārkāpjot darba ņēmēju tiesības. Tos, kas šādu praksi pielieto, vajadzētu no tās atturēt, liedzot moratoriju un otro iespēju.

4.2.4. Visi posmi jāīsteno, nepārtraukti iesaistot darba ņēmējus un arodbiedrības, faktiski apspriežoties un pietiekami savlaicīgi informējot. Darba ņēmēju pārstāvjiem un arodbiedrībām vajadzētu būt tiesībām ierosināt alternatīvus risinājumus nodarbinātības saglabāšanai, kā arī izmantot ekspertu.

4.2.5. Ja preventīvās pārstrukturēšanas regulējumā ir kopīgi pamatelementi, ko varētu plaši izmantot, vajadzētu ievērot vienotu un Kopienas līmenī saskaņotu protokolu.

4.2.6. EESK ierosina, ka visās dalībvalstīs būtu jāparedz procedūras valsts risku apvienošanas fonda izveidei, kurš garantētu darba ņēmēju algu izmaksu. Šis fonds varētu saņemt līdzekļus no darba devējiem īpašu iemaksu veidā. Valstis varētu piedalīties šā fonda pārvaldībā un būt tā galvotājas⁽⁵⁾.

4.2.7. Lai saglabātu darbvietas un izvairītos no atlaišanas, ir jāatbalsta sociālā brīdināšana jeb uzņēmuma pienākums brīdināt visas iesaistītās puses un pietiekami savlaicīgi izziņot trauksmi par uzņēmuma problēmām. Turklāt šāds mehānisms, kas jāpieņem atbilstīgi katram konkrētam gadījumam, būs noderīgs pierādījums tam, lai noskaidrotu, vai uzņēmēja rīcība ir godīga un sociāli atbildīga.

4.2.7.1. Jāatbalsta apmaiņas kultūra ar darba ņēmēju pārstāvjiem, arodbiedrībām, citām pārstāvības organizācijām vai citām ieinteresētajām personām.

4.2.8. Mērķis ir līdz minimumam samazināt tiesas vai administratīvās iestādes iejaukšanos, jo pārāk bieži to aicina priekšlaicīgi un radikāli risināt maksātspējas problēmas.

4.2.9. Valstu un ES līmenī jāpiemēro darba ņēmēju pārstāvju atbilstīgas informēšanas un uzklauses principus (Direktīva 2009/38/EK par Eiropas uzņēmumu padomi), kā arī jāatzīst viņu tiesības un aizsardzība, izziņojot brīdinājumu, jo bieži vien darba ņēmēji ir pirmie, kas apzinās darbības traucējumus uzņēmuma (*whistleblower as means of prevention*).

4.2.10. Sīkāk jāprecizē 3. panta 3. punkts. Jo īpaši būtu jānosaka parametri, uz kuru pamata uzņēmumus varētu izslēgt no brīdināšanas mehānisma (darbinieku skaits, apgrozījums utt.).

⁽⁵⁾ Jau 1764. gadā šādu priekšlikumu izvirzīja Cesare Beccaria savā grāmatā "*Dei delitti e delle pene*" (Par noziegumiem un sodiem).

4.3. III sadaļa. Preventīvās pārstrukturēšanas regulējums.

4.3.1. Jāizstrādā vispārējs labvēlīgs un proaktīvs satvars, kura pamatā būtu saskaņota pieredze un procedūras.

4.3.2. Lai sasniegtu LESD 114. pantā noteikto, t. i., īstenotu iekšējo tirgu, Komisijai ir jānodrošina, tostarp izmantojot deleģētos aktus, maksātspējas procedūru saskaņošana, kuras patlaban šķiet pārāk atšķirīgas katrā dalībvalstī.

4.3.3. Tāpat Kopienas līmenī ir jāierosina un jāsaskaņo attiecīgās procedūras pirms maksātspējas, lai tajās tiktu ņemti vērā iemesli, kas kavē normālu finanšu plūsmu un kuri dažkārt ir saistīti ar maksājumu kavējumiem⁽⁶⁾.

4.3.4. Maksātājiem un pakalpojumu sniedzējiem jāizstrādā rīcības kodeksa noteikumi, kas nosaka maksimālos termiņus maksājumiem par pakalpojumiem.

4.3.5. Citkārt iemesli ir saistīti ar politiskiem jautājumiem, kas nav atkarīgi no uzņēmēja spējām.

4.3.6. Jaunu finansējumu un pagaidu finansējumu aizsardzība ir jānodrošina ar kopīgiem noteikumiem un rīcības veidiem, kas dažādās valstīs tiktu piemēroti vienādi un spētu arī aizsargāt mazākuma likumīgās nostājas.

4.3.7. Eiropas valstīs dažas reģionālās pašvaldības jau ir izveidojušas uz paritāti balstītas struktūras⁽⁷⁾, kuru uzdevums ir savlaicīgi iejaukties, kad tas nepieciešams, lai atbalstītu grūtībās nonākušu uzņēmumu⁽⁸⁾.

4.3.8. Būtu lietderīgi veikt pētījumu par šīm struktūrām un mācīties no gūtās pieredzes.

4.3.9. Uz paritāti balstītu struktūru izveide ar plašām pilnvarām, skaidru perspektīvas redzējumu un ar stabiliem sociāliem mērķiem, varētu palīdzēt pārvarēt trūkumus stratēģiskas prognozēšanas un inovācijas jomā, kas ir novājinājuši darba tirgu kopumā un veicinājuši ekonomikas krīzi, kas kopš 2008. gada dažādos veidos skar Eiropu.

4.3.10. Gan agrīnas pārstrukturēšanas instrumenti, gan otrā iespēja sniedz priekšrocības uzņēmējam, kas ir izpildījis brīdināšanas un prognozēšanas procedūras un lūdz iespēju piekļūt šiem instrumentiem. Abu instrumentu mērķis ir radīt priekšnosacījumus, lai iesaistītu kreditorus (pirmām kārtām darba ņēmējus un arodbiedrības).

4.3.10.1. Šā iemesla dēļ šķiet būtiski, lai uzņēmējs, kas lūdzis piekļuvi minētajām priekšrocībām, nekavējoties darītu pieejamus saviem partneriem (darba ņēmējiem, arodbiedrībām, kreditoriem kopumā, struktūrām, kas izraudzītas krīzes pārvarēšanai) visus grāmatvedības pārskatus (bilance un tās pielikumus, bankas, apdrošināšanas dokumentus, krājumu uzskaiti utt.), kā arī atļautu jebkādu savas darbības kontroli.

4.3.10.2. Tas ne tikai atbilstu pārredzamības principam, bet ļautu arī palielināt dažu direktīvas priekšlikumā minēto pamatprincipu efektivitāti.

4.3.10.3. Tūlītēja piekļuve visiem uzņēmuma dokumentiem varētu ļaut:

— visiem iesaistītajiem dalībniekiem izprast uzņēmuma faktisko ekonomisko situāciju, lai noteiktu, cik drīz vien iespējams, piemērotus pasākumus krīzes pārvarēšanai,

— atbilstoši informēt kreditorus (darba ņēmējus u. c., tostarp ar savu ekspertu starpniecību), kas piedalās sarunās, lai pieņemtu plānu un/vai piedāvātu alternatīvus pasākumus, kā arī paustu savu pamatotu viedokli vai apzināti balsotu par pārstrukturēšanas plāna elementiem (8. pants),

⁽⁶⁾ Saskaņā ar pētījumu, ko veica Avingonas Akadēmija, maksājumu kavējumi izraisa uzņēmumu likvidāciju vismaz 30 % gadījumos.

⁽⁷⁾ To sastāvā ir reģionālās pārvaldes eksperti, kredītiestāžu pārstāvji un sociālie partneri.

⁽⁸⁾ Piemēram, "Grūtībās nonākušu uzņēmumu uzraudzības un atbalsta struktūra", ko Sicīlijas autonomais reģions izveidoja 2016. gada martā – *regione autonoma della Sicilia, assessore alle Attività produttive* (Sicīlijas autonomā reģiona ražošanas darbību ministrija).

- sniegt atbilstīgu informāciju praktizējošiem speciālistiem (17. panta 3. punkts), kā arī tiesu iestādēm un to ekspertiem (13. pants) tajos gadījumos, kad tās tiek aicinātas izvērtēt pārstrukturēšanas plānu,
- precīzāk novērtēt uzņēmēja godīgumu (22. panta 1. punkts), pieņemot, ka no dokumentu analīzes var secināt, kāda veidā uzņēmējs ir iekļuvus parādsaistībās (labticīgi vai ļaunticīgi) un vai procedūru tika savlaicīgi pieņemta pēc pirmajām uzņēmuma krīzes pazīmēm.

4.3.11. Pārstrukturēšanas ietekmes novērtējumam būtu jāaptver ietekme uz nodarbinātību, jo, ja to savlaicīgi izprot, var veikt attiecīgus pasākumus, lai aizsargātu nodarbinātību, piemēram, īstenojot pasākumus darba ņēmēju apmācības un prasmju attīstības jomā.

4.3.12. Saistībā ar 5. nodaļas 18. pantu jānorāda, ka vadītājiem vajadzētu aizliegt samazināt uzņēmuma aktīvus zem līmeņa, kas vajadzīgs, lai pildītu saistības pret darba ņēmējiem.

4.4. *IV sadaļa. Saistību dzēšanas iespējas (otrā iespēja).*

4.4.1. Savā 2013. gada atzinumā par maksātnespējas procedūrām, kas attiecas arī uz šo atzinumu, EESK cita starpā uzsvēra, ka:

- minētā otrā iespēja būtu jādod uzņēmējiem, kas ir mācījušies no pieļautajām kļūdām un spēj atjaunot uzņēmējdarbību, balstoties uz pārdomātu uzņēmējdarbības plānu,
- ir jānodrošina darba ņēmēju efektīvāka aizsardzība, visās dalībvalstīs paredzot tiem “privilīģēta kreditora” statusu,
- sistemātiska vērtēšana tiesu iestādēs nešķiet labākais risinājums; Komisija tika aicināta apsvērt iespēju izveidot jaunas struktūras,
- pozitīvi jāvērtē obligātā prasība dalībvalstīm pilnveidot noteikumus par publiskošanu, izveidojot attiecīgo tiesas nolēmumu elektronisko reģistru.

4.4.2. Noteikumiem par otro iespēju, kas domāti uzņēmējiem pēc pirmās neveiksmes, jābūt skaidriem un kopīgiem ES valstīs, kā noteikts 114. pantā par vienoto tirgu, un tie jāatbalsta algotiem darbiniekiem, kuriem nav nodarīts zaudējums vai kaitējums pēc uzņēmēja pirmās neveiksmes.

4.4.3. Pārāk bieži daudzās valstīs stingrās procedūras ir bijušas par iemeslu maksātnespējas procesa administratoru dažkārt pat radikālām darbībām.

4.4.4. Visās ES dalībvalstīs viendabīgi un atvērti jāīsteno pasākumi ar mērķi pārveidot maksātnespējas procesa administratoru iepriekšējo funkciju par jaunu – nodarbinātības attīstības administratoru, veicot plašu un dziļu kultūras un tehnisko sagatavošanu, tostarp izmantojot informātikas procesus, kas paredzēti Eiropas e-tiesiskuma portālā un izvērtēti ar Regulu (ES) 2015/848.

4.4.5. Atzinīgi jāvērtē ierosinātā vienkāršošana, lai izmantotu otro iespēju. Šajā sakarā nozīmīgi ir tas, ka uzņēmējs, kuram ir pārmērīgas parādsaistības, var panākt saistību dzēšanu pēc noteiktā termiņa beigām bez nepieciešamības vēlreiz vērsties pie tiesas vai administratīvās iestādes (20. panta 2. punkts).

4.5. *V sadaļa. Procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumi.*

4.5.1. Lietderīgi būtu, ja sākotnējo un turpmāko apmācību “tiesu un administratīvo iestāžu darbiniekiem, kuri izskata pārstrukturēšanas, maksātnespējas un otrās iespējas lietas” organizētu tieši Komisija (tostarp izmantojot aģentūras).

4.5.2. ES praktizējošiem speciālistiem noteiktās prasības ir jāaskaņo: minētajiem speciālistiem jāparedz tādi obligāti standarti kā apmācība, profesionālā kvalifikācija, reģistrācija, atbildība un profesionālās ētikas kodekss.

4.5.3. Vajadzīgi ir instrumenti, kas attiecas uz iekšējo uzraudzību, grāmatvedības uzskaites praksi, ziņošanu un kontroli, lai atraisītu un palielinātu procedūru efektivitāti.

4.6. VI sadaļa. Procedūru uzraudzīšana.

4.6.1. Kā tika uzsvērts arī 4.3.10.1. punktā, tikai savlaicīga un pilnīga piekļuve uzņēmuma dokumentiem varētu garantēt to datu autentiskumu un patiesumu, kas jāapkopo, lai procedūru uzraudzība būtu efektīva (29. pants).

4.6.2. Īstenošanas aktā, kas pieņemts saskaņā ar Regulu (ES) Nr. 182/2011, ir vēlreiz jāuzsver dokumentu skaidrība un pilnīgums.

Briselē, 2017. gada 29. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par centrālo darījumu partneru atvēršanos un noregulējuma režīmu un ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1095/2010, (ES) Nr. 648/2012 un (ES) 2015/2365”

(COM(2016) 856 final – 2016/0365 (COD))

(2017/C 209/05)

Ziņotājs: **Antonio GARCÍA DEL RIEGO**

Apspriešanās	Eiropas Savienības Padome, 7.2.2017. Eiropas Parlaments, 13.2.2017.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	8.3.2017.
Pieņemts plenārsesijā	29.3.2017.
Plenārsesija Nr.	524
Balsojuma rezultāts	226/2/2
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē priekšlikumu par centrālo darījumu partneru atvēršanos un noregulējuma režīmu⁽¹⁾, kura mērķis ir virzīties uz galīgu un saskaņotu atvēršanos un noregulējuma procesu centrālo darījumu partneru (CCP) tīrvērtē Eiropas Savienībā, un EESK atbalsta gan tā mērķus, gan arī pieeju.

1.2. EESK uzsver, ka ir ārkārtīgi svarīgi īstenot spēkā esošo G20 lēmumu par centrālo darījumu partneru globālo pārvaldību, kā arī konkrētos ieteikumus, ko sagatavojusi Finanšu stabilitātes padomes Pastāvīgā uzraudzības un regulatīvās sadarbības komiteja (FSP SRC), FSP Noregulējuma koordinācijas grupa (FSP ReSG), Maksājumu un tirgu infrastruktūru komiteja (CPMI), Starptautiskā Vērtspapīru komisiju organizācija (IOSCO) un Bāzeles Banku uzraudzības komiteja (BCBS), saskaņotā, saistošā tiesiskajā regulējumā, kas globālā līmenī nodrošinātu stabilus, drošus un vienlīdzīgus konkurences apstākļus.

1.3. Tāpēc EESK atzinīgi vērtētu ierosinātajā regulā iekļautu mehānismu, kas ļautu tai elastīgi pielāgoties tam, kā turpmāk attīstās starptautiskā vienošanās par CCP regulu, t. i., Finanšu stabilitātes padomes (FSP) ieteikumiem⁽²⁾.

1.4. EESK uzskata, ka pats svarīgākais ir tas, lai pašreizējā atsevišķu CCP risinājumu sistēma, kas balstās uz starptautiskiem ieteikumiem un valstu uzraudzības iestāžu darbību, tiktu pārveidota par galīgu atvēršanos un noregulējuma regulu, kas būtu skaidra, konsekventa, stabila un visaptveroša, un turklāt citu tiesību aktu (piem., Banku atvēršanos un noregulējuma direktīvas (BRRD)) kontekstā samērīga un nākotnes prasībām atbilstoša.

1.4.1. Šajā saistībā EESK uzskata, ka vienota CCP uzraudzības iestāde un vienota noregulējuma iestāde ļautu uzraudzītājiem labāk apvienot zināšanas un apkopot datus, kā arī nodrošināt, ka centrālie darījumu partneri visā Eiropā jauno regulu īsteno standartizētā veidā, un tādējādi likvidēt pašreizējo dažādību starp valstu uzraudzības iestādēm, kurām ir nedaudz atšķirīgi uzraudzības kritēriji un instrumenti.

⁽¹⁾ COM(2016) 0856 final.

⁽²⁾ Kā piemēru sk. arī dokumentu “EBI un ESMA aicina precizēt CRR un EMIR prasības par drošības rezervi” (“EBA and ESMA call to clarify margin requirements between CRR and EMIR”), 18.1.2017. Ziņojumā ietvertos ieteikumu mērķis ir novērst prasību dublēšanas attiecībā uz atvasināto instrumentu darījumiem un līdz ar to nepieļaut regulatīvā riska paaugstināšanos un kompetento iestāžu veiktās uzraudzības izmaksu pieaugumu.

1.5. Ņemot vērā Eiropas Centrālās bankas (ECB) galveno lomu banku sektora vienotajā uzraudzības mehānismā (VUM), tās pašreizējo kompetenci efektīvu un drošu tīrvērtes, maksājumu un norēķinu sistēmu uzturēšanā⁽³⁾, kā arī tās lomu CCP nodrošināšanā ar piekļuvi centrālo banku naudas līdzekļiem, EESK stingri iesaka apsvērt ECB kompetences izmantošanu vai paplašināšanu, lai ECB kļūtu gan par Eiropas CCP centrālo uzraudzītāju saskaņā ar VUM, gan arī par centrālo noregulējuma iestādi saskaņā ar ECB/Eurosistēmu.

1.6. EESK uzskata, ka uzraudzības iestādēm šajā jomā būtu jāparedz papildu uzraudzības instrumenti, lai nodrošinātu visaptverošu pārskatu par atsevišķu tīrvērtes dalībnieku riska pozīciju vairākos CCP (tostarp trešo valstu CCP) un par CCP riska pozīciju tirgos, modelējot iespējamo domino efektu uz pozīcijām visā CCP spektrā. Uzraudzītājiem vai, vēl labāk, centrālām uzraudzītājam jābūt pilnvarotam katru ceturksni, mēnesi vai dienu veikt visaptverošus spriedzes testus un noskaidrot attiecīgo CCP riska pozīciju un riska mazināšanas līdzekļus, kā to prasa situācija, papildus gadskārtējam CCP spriedzes testam, ko saskaņā ar Regulu par Eiropas tirgus infrastruktūru (EMIR) veic EMSA.

1.7. Lai gan EESK pieņem, ka izveidosies dabiska secība: vispirms viena vai vairāku atsevišķu tīrvērtes dalībnieku noregulējums saskaņā ar Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīvu (BRRD) un pēc tam – vajadzības gadījumā – viena vai vairāku CCP atveseļošana un noregulējums, tomēr ir jāprecizē, ka ir gadījumi, kad prioritāte jāpiešķir viena vai vairāku CCP atveseļošanai, nevis vienas vai vairāku banku – galveno šo CCP tīrvērtes dalībnieku – atveseļošanai.

1.8. EESK prasa, lai CCP atveseļošanas plānos tiktu definēti instrumenti un pasākumi, kuri būtu izmantojami, lai no jauna savietotu CCP portfeli, jo šajā priekšlikumā nav nedz noteikti konkrēti risinājumi, kas atveseļošanas plānos būtu jāiekļauj, nedz arī tas, kādi risinājumi ir izslēgti.

1.9. Komiteja uzskata, ka īpaša uzmanība būtu jāpievērš tam, kā varētu tikt ietekmēti nefinanšu darījumu partneri (NFC) un netiešo tīrvērtes dalībnieku nošķirtie klientu aktīvi, ja tiktu izmantoti pozīciju un zaudējumu sadales instrumenti, t. i., ja tiktu izbeigti līgumi un samazināta peļņa, kas centrālajiem darījumu partneriem ir jāmaksā saistības pildošiem tīrvērtes dalībniekiem. Tāpat komiteja atzinīgi vērtē to, ka šajā priekšlikumā nav ietverta ne “sākotnējās drošības rezerves diskontēšana”, jo tas nebūtu piemērots atveseļošanas un noregulējuma instruments, ne arī “mainīgās drošības rezerves diskontēšana”, jo ir jāsaņem ierobežota riska pozīcijas.

1.10. EESK uzskata, ka no ierosinātā tiesību akta būtu jāsvīturo jebkāda nepārprotami minēta iespēja glābt CCP ar nodokļu maksātāju naudu, un it sevišķi tas jāizslēdz attiecībā uz trešo valstu centrālajiem darījumu starpniekiem. Publiskā sektora ārkārtas atbalsts ir iespēja, kuras izmantošana būtu jāierosina tikai attiecīgajām iestādēm, ja tās to uzskata par vajadzīgu, un tādējādi šādam atbalstam būtu jāsaņem ārkārtas raksturs. Pašlaik paredzētā iespēja noteiktos apstākļos sniegt ārkārtas atbalstu no publiskā sektora līdzekļiem varētu radīt bezrūpīgas rīcības risku. Tādējādi vienotas uzraudzības iestādes un vienotas noregulējuma iestādes izveidošana būtu arī politiski pieņemamāka no valsts viedokļa.

1.10.1. Šajā saistībā EESK prasa, lai tādi paši vai līdzīgi saistoši standarti turpmāk būtu obligāti arī tiem CCP, kas kā trešo valstu tīrvērtes organizācijas (trešo valstu CCP) pilnvaroti saskaņā ar Regulu par Eiropas tirgus infrastruktūru (EMIR)⁽⁴⁾ un lēmumu par līdzvērtību.

1.11. EESK ierosina noteikt, ka noregulējuma iestādes pilnvaras izbeigt noteiktus vai visus līgumus attiecībā uz kāda CCP tīrvērtes pakalpojumiem būtu jāizmanto ļoti ierobežoti, ja CCP atbalsta tūlītēju darījumu tirgus un veic skaidras naudas darījumu produktu tīrvērti.

⁽³⁾ Viens no Eurosistēmas pamatzdevumiem ir “veicināt norēķinu sistēmu vienmērīgu darbību” (Līguma par Eiropas Savienības darbību 127. panta 2. punkts un Eiropas Centrālo banku sistēmas Statūtu un Eiropas Centrālās bankas Statūtu 3. panta 1. punkts). Juridiskais pamats Eurosistēmas kompetencei maksājumu un norēķinu sistēmu jomā ir ietverts Līguma par Eiropas Savienības darbību 127. panta 2. punktā. Saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas Statūtu un Eiropas Centrālās bankas Statūtu 22. pantu “ECB un valstu centrālās bankas var dot iespējas, un ECB var izdot regulas, lai Savienībā un attiecībās ar citām valstīm nodrošinātu efektīvas un drošas tīrvērtes un norēķinu sistēmas”.

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Regula (ES) Nr. 648/2012 par ārpusbiržas atvasinātajiem instrumentiem, centrālajiem darījumu partneriem un darījumu reģistriem.

1.12. EESK uzskata, ka, pieņemot lēmumu par tīrvērtes pienākuma atlikšanu viena CCP noregulējumā, ir jāņem vērā iespējamā ietekme uz citiem CCP, kuriem ir atļauts sniegt tīrvērtes pakalpojumus tajā pašā aktīvu kategorijā.

2. Pamatojums

2.1. Gan ES Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīva (BRDD), gan arī ASV Doda-Franka likums prasa sistēmiski svarīgām bankām ieviest atveseļošanas un noregulējuma plānus ("living wills"), lai krīzes gadījumā nodrošinātu organizētu, pakāpenisku darbības izbeigšanu un ierobežotu negatīvo ietekmi uz plašākiem finanšu tirgiem. Ar obligāto centralizēto tīrvērti pēc EMIR un Doda-Franka likuma centrālo darījumu partneru nozīme finanšu sistēmas vispārējai drošībai un stabilitātei ir kļuvusi aizvien lielāka. Tāpēc papildus CCP noturības nodrošināšanai ir vajadzīga pārdomāta atveseļošanas un noregulējuma plānošana, lai gādātu, ka lielāka paļaušanās uz centralizēto tīrvērti nerada jauna veida struktūru, kas ir "pārāk liela, lai bankrotētu".

2.1.1. Lai gan, ņemot vērā CCP īpašo uzņēmējdarbības modeli un koncentrēšanos uz riska pārvaldību, tā bankrots ir statistiski mazticams, tas varētu, kā sistēmiski svarīga finanšu iestāde (SIFI) ieņemt tirgū centrālo lomu, plaši izplatīt kaitīgu ietekmi finanšu sistēmā, radot domino efektu uz tīrvērtes dalībniekiem un tirgiem, kurus tas atbalsta. Tas ir notikums ar mazu iespējamību un lielu ietekmi.

2.2. Centrālajiem darījumu partneriem ir svarīga loma finanšu sistēmā, jo tie pārvalda darījumu partneru riska attiecību sarežģīto tīklu. CCP to faktiski dara, i) uzņemoties starpnieka lomu līgumos, kurus tirgo vienā vai vairākos finanšu tirgos (regulētos vai ārpusbiržas tirgos), un ii) aizsargādamies pret savu lietotāju saistību neizpildi, pieprasot pietiekamu drošības rezervi (maržu) un nodrošinājumu gan no pircēja, gan pārdevēja un ieviešot zaudējumu sadales mehānismus (tā dēvētos "saistību neizpildes ūdenskritumus", ko izmanto ārkārtas gadījumos, ja individuālās drošības rezerves izrādās nepietiekamas)⁽⁵⁾.

2.3. Risks CCP dalībniekam salīdzinājumā ar divpusējo tīrvērti ir samazināts, jo šis dalībnieks gūst labumu no daudzpusējā ieskaita, pienācīga nodrošinājuma un zaudējumu sadales mehānisma. CCP veic dalībnieku saistību ieskaitu (garās un īsās pozīcijas) attiecībā uz atsevišķiem produktiem, nosakot vienotu daudzpusēju bilanci katram produktam/dalībniekam neatkarīgi no darījumu partnera identitātes pirms pārjaunojuma. Ja produkti ir būtiski saistīti, CCP var noteikt dalībnieku drošības rezerves visiem produktiem (portfeļa drošības rezerve), ļaujot tiem neitralizēt risku, ieņemot pozīcijas attiecībā uz savstarpēji saistītiem produktiem.

2.4. Lai pilnībā izmantotu CCP priekšrocības, tiem 1) efektīvi jāpārvalda savs risks un to rīcībā jābūt pietiekamiem finanšu resursiem, un 2) tiem jāpakļaujas stingrām regulatīvās uzraudzības un kontroles prasībām. Pirmkārt, CCP jābūt pietiekami noturīgiem – to finanšu resursiem (ieskaitot drošības rezerves noteikšanas prasības, priekšfinansētus fondus saistību neizpildes gadījumiem un likviditātes resursus) jābūt tādiem, kas ar ļoti lielu iespējamību ļauj izturēt tīrvērtes dalībnieku bankrotus un citas spriedzes situācijas. Otrkārt, CCP ir jāpieņem atveseļošanas plāni, kas ļauj tiem sadalīt pārsniegtos zaudējumus un radīt papildu likviditāti, neuzliekot pārmerīgu slogu tīrvērtes dalībniekiem un citām finanšu iestādēm, no kurām daudzas var būt sistēmiski svarīgas pašas par sevi. Visbeidzot, ir jānodrošina uzticami CCP noregulējuma plāni.

2.5. G20 valstu vadītāji 2009. gadā apņēmas nodrošināt, ka visiem standarta ārpusbiržas atvasināto instrumentu līgumiem veic tīrvērti ar CCP starpniecību. Centralizētas atvasināto instrumentu tīrvērtes biežāka izmantošana paredzēta, lai stiprinātu finanšu stabilitāti ar šādiem paņēmieniem:

- palielinot daudzpusējo ieskaitu,
- nosakot atvasināto instrumentu tirgus dalībniekiem prasību sniegt pienācīga apmēra mainīgo un sākotnējo drošības rezervi,
- saistību neizpildes gadījumos palīdzot lieliem atvasināto instrumentu tirgus dalībniekiem,

⁽⁵⁾ Eiropas Sistēmisko risku kolēģija, "ESRB Report to the European Commission on the systemic risk implications of CCP interoperability arrangements" (ESRK ziņojums Eiropas Komisijai par CCP sadarbības mehānismu ietekmi uz sistēmisko risku), 2016. gada janvāris.

— palielinot atvasināto instrumentu tirgu pārredzamību un palīdzot vienkāršot darījumu tīklus ⁽⁶⁾.

2.6. Starptautiskā līmenī Maksājumu un tirgus infrastruktūru komiteja (CPMI) kopā ar Starptautisko Vērtspapīru komisiju organizāciju (IOSCO) un Finanšu stabilitātes padomi (FSP) jau 2014. gadā izdeva norādījumus par finanšu tirgus infrastruktūru, tostarp CCP, atveseļošanu un noregulējumu. Turklāt CCP atveseļošana un noregulējums ir svarīgas prioritātes pašreizējos starptautiskajos darba plānos, kas izklāstīti 2015. gadā.

2.7. ES līmenī Eiropas Komisija, pamatojoties uz iepriekš minēto darbu, kas veikts starptautiskā līmenī, ir iesniegusi priekšlikumu ⁽⁷⁾ normatīvajam režīmam attiecībā uz CCP atveseļošanu un noregulējumu, kas ir šā atzinuma priekšmets.

3. Apsvērumi un piezīmes

3.1. Regulas priekšlikums

3.1.1. EESK atzīmē, ka regulatīvās prasības centrālajiem darījumu partneriem pašlaik ir stingrākas nekā pirms krīzes. CPMI un IOSCO noteiktie finanšu tirgus infrastruktūru principi (PFMI) nodrošina visaptverošu pamatu CCP noturībai un atveseļošanai.

3.1.2. EESK atzinīgi vērtē CPMI un IOSCO svarīgo darbu CCP noturības un atveseļošanas nodrošināšanā starptautiskā līmenī.

3.1.3. Tāpēc komiteja vēlētos, lai ierosinātajā regulā tiktu atvēlēta vieta mehānismam, kas ļautu elastīgi pielāgoties starptautiskās vienošanās par CCP regulējumu turpmākajai attīstībai, t. i., Finanšu stabilitātes padomes (FSP) ieteikumiem.

3.1.4. Tādējādi komiteja atbalsta ierosināto regulu, kurā starptautiskie standarti, ko centrālie darījumu partneri atkarībā no tiesiskās un normatīvās vides pašlaik īsteno nedaudz atšķirīgi, ir apvienoti vienā standartizētā saskaņotā un heterogēnu saistību kopumā saskaņā ar ES tiesību aktiem.

3.1.5. EESK norāda, cik svarīgi ir izmantot holistisku pieeju, grozot citus saistītus tiesību aktus, t. i., Banku atveseļošanas un noregulējuma direktīvu (BRRD), un nodrošinot, ka moratorija instrumenti (BRRD 5. un 10. pants) un citi mehānismi turpina izslēgt maksājumu un piegādes saistības attiecībā uz dažām maksājumu sistēmām, CCP, centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem (CVD) un centrālajām bankām, lai neizjauktu līdzsvaru portfeļos un nodrošinājumā, kuru turētāji vai pārņēmēji ir CCP.

3.1.6. Šajā kontekstā EESK pieņem, ka izveidosies dabiska secība: vispirms saskaņā ar BRRD noregulē vienu vai vairākus atsevišķus tīrvērtes dalībniekus, un pēc tam – vajadzības gadījumā – atveseļo un noregulē vienu vai vairākus CCP, kuru galvenie klienti bijuši iepriekšminētie tīrvērtes dalībnieki. Ir iespējami scenāriji, kur priekšroka būtu jādod viena vai vairāku CCP atveseļošanai, nevis vienas vai vairāku tādu banku atveseļošanai, kas ir šo CCP galvenie tīrvērtes dalībnieki.

3.1.6.1. Saskaņā ar principiem, ko definējušas CPSS un IOSCO, sistēmiski svarīgiem CCP vajadzīgi pietiekami lieli saistību neizpildes resursi, lai varētu izturēt tādu divu tīrvērtes dalībnieku saistību neizpildi, kuri centrālajam darījuma partnerim ārkārtējos, taču iespējamos apstākļos varētu radīt vislielāko kopīgo kredītriska pozīciju (t. s. "Cover 2"). Ja tīrvērtes dalībnieki, kas "Cover 2" izpratnē pārsniedz riska darījumu līmeni attiecībā pret vienu vai vairākiem CCP, nonāk grūtībās un tiem piemēro BRRD noteikto procedūru, tad visos lēmumos, kas saistīti ar grūtībās nonākušajiem vispārējā tīrvērtes pakalpojuma sniedzējiem saskaņā ar BRRD jāņem vērā ietekme uz centrālajiem darījumu partneriem un citiem, saistības pildošiem, tīrvērtes dalībniekiem.

⁽⁶⁾ Sk. FSP SRC, FSP RESG, BCBS, CPMI un IOSCO priekšsēdētāju dokumentu "CCP darba plāns 2015. gadam", 2015. g. aprīlis.

⁽⁷⁾ COM(2016) 856 final.

3.1.6.2. Saskaņā ar šo ierosināto tiesību aktu CCP potenciāli ir jāstabilizē un jāatbalsta, pirms šiem grūtībās nonākušajiem tīrvērtes dalībniekiem var piemērot BRRD procedūru. Var būt arī tādi gadījumi, kad saistības pildoši tīrvērtes dalībnieki, izmantojot ierosinātajā tiesību aktā minētos instrumentus, tiek novesti saistību neizpildes situācijā un pēc tam var tikt pakļauti BRRD. Ja tas tomēr palīdz stabilizēt CCP un tādējādi dod labumu vairākiem tīrvērtes dalībniekiem, CCP stabilizācijai jābūt prioritārai pār atsevišķa tīrvērtes dalībnieka stabilizāciju.

3.2. *Sabiedrības interesēs veiktiem ārkārtas pasākumiem jābūt samērīgiem un ir jāizvairās no publisko līdzekļu izmantošanas*

3.2.1. Komiteja norāda, ka ierosinātā regula ir vērsta uz tirgus situācijām, kas ir galējas un ārkārtējas; tomēr ir būtiski, lai atveseļošanas un noregulējuma režīms nodrošinātu izšķiroši svarīgo CCP pakalpojumu nepārtrauktību, neizmantojot publiskos līdzekļus vai jebkāda veida publisko atbalstu maksātspējas nodrošināšanai, vai jebkāda cita veida valsts finansu stabilizācijas mehānismus, publisko kapitāla atbalstu vai pagaidu valsts īpašumtiesības. Pašlaik nepārprotami paredzētā iespēja noteiktos apstākļos sniegt ārkārtas finanšu atbalstu no publiskā sektora līdzekļiem būtu jāizslēdz, lai nepieļautu bezrūpīgas rīcības risku, kas rodas, nepareizi stimulējot tīrvērtes dalībniekus agrīnā posmā atturēties no palīdzības sniegšanas CCP atveseļošanā un noregulējumā un nogaidīt, lai pārliecinātos, vai un cik lielā mērā tiks sniegts ārkārtas atbalsts no publiskā sektora līdzekļiem, tādējādi labprāt pieņemot vai pat izprovocējot plašāku ietekmi sabiedriskajā sfērā.

3.2.2. Tā kā konkrētus scenārijus atveseļošanas un noregulējuma režīma piemērošanai precīzi prognozēt nevar, CCP ir jāsauglabā elastība atveseļošanas instrumentu izstrādē un īstenošanā, lai varētu atrisināt dažādas saistību neizpildes situācijas. Pārāk preskriptīvi noteikumi varētu radīt neefektīvu stingrību. Tāpēc centrālajiem darījumu partneriem vispirms jāļauj sagatavot saistību neizpildes pārvaldības procesu un tad īstenot savu atveseļošanas plānu, pirms iejaucas noregulējuma iestādes, ja vien nav pierādījumu, ka atveseļošanas plāns neizdosies vai ka tas apdraud finanšu stabilitāti.

3.3. *Atšķirīga attieksme pret nefinanšu darījumu partneriem (NFC) un nošķirtie klientu konti*

3.3.1. Regulā par Eiropas tirgus infrastruktūru (EMIR) ir noteikti pienākumi un prasības, kas piemērojamas gan finanšu darījumu partneriem (FC), gan arī nefinanšu darījumu partneriem (NFC), kuri noslēdz atvasināto instrumentu līgumus. FC ir bankas, apdrošinātāji, ieguldījumu pārvaldnieki, pensiju fondi, pārvedamu vērtspapīru kolektīvo ieguldījumu uzņēmumi (PVKIU) un alternatīvo ieguldījumu fondi (AIF), savukārt NFC kategorijai pieder NFC+ (struktūras ar slidošām 30 dienu garām nosacītajām atvasināto instrumentu bruto pozīcijām un vismaz 1 miljardu euro kredītam un kapitāla vērtspapīru atvasinātajiem instrumentiem un/vai 3 miljardiem euro procentu likmju mijmaiņas līgumiem, valūtai, preču darījumiem un citiem instrumentiem) un NFC. Turklāt pastāv arī trešo valstu struktūras (TCE), kuras, iesaistīdamās darījumos ar partneriem no ES, var būt netieši pakļautas EMIR.

3.3.1.1. EMIR noteiktais tīrvērtes pienākums būs saistošs, ja ārpusbiržas atvasināto instrumentu līgums tiek slēgts starp diviem FC, starp FC un NFC+ vai starp diviem NFC+, kā arī starp FD/NFC+ un TCE, uz kuru attiecas tīrvērtes pienākums, ja tā veic uzņēmējdarbību Eiropas Savienībā. Atbrīvojumi no prasībām beigsies 2017. gada laikā.

3.3.2. Kad būs beigušies visu atbrīvojumu termiņi, noteikta lieluma nefinanšu darījumu partneriem kā tiešiem vai netiešiem CCP dalībniekiem būs piemērojama Atveseļošanas un noregulējuma regula, ņemot vērā pienākumu centralizēti veikt tīrvērti noteiktām ārpusbiržas atvasināto instrumentu klasēm⁽⁸⁾. Tādējādi, šīs regulas prasībām apvienojoties ar tīrvērtes pienākumu, nefinanšu darījumu partneri un pensiju fondu klienti varētu būt spiesti uzņemties negribētas saistības, kas radītu vēl ciešāku saikni starp reālo ekonomiku/aktīvu pārvaldītājiem un sistēmiski nozīmīgām finanšu iestādēm (SIFI).

3.3.3. Tāpēc EESK aicina Komisiju ierosinātajā atveseļošanas un noregulējuma satvarā apsvērt citādu pieeju attiecībā uz NFC – īpaši tām sabiedrībām, kas ierobežo fizisko risku reālajai ekonomikai, – tajos gadījumos, kad valsts iestādes ir spiestas sabiedrības interesēs veikt ārkārtas pasākumus, potenciāli neievērojot parastās īpašumtiesības un sadalot zaudējumus starp konkrētām ieinteresētajām personām, un kā pēdējo līdzekli aizturot CCP peļņas maksājumus nefinanšu darījumu partneriem.

⁽⁸⁾ Saskaņā ar 5. un 6. pantu Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 4. jūlija Regulā (ES) Nr. 648/2012 par ārpusbiržas atvasinātajiem instrumentiem, centrālajiem darījumu partneriem un darījumu reģistriem.

3.3.4. [Pensiju] fondiem un citām struktūrām, kas pārvalda mazo ieguldītāju naudas līdzekļus un veic ieguldījumus kapitāla tirgos, būs tieši vai netieši ar tīrvērtes dalībnieku starpniecību jāieņem pozīcijas centrālajos darījumu partneros. Šīs struktūras ir pakļautas valsts uzraudzībai un to ieguldījumi ir stingri ierobežoti, lai garantētu, ka tās saviem gala klientiem nerada pārmērīgu risku. Turklāt valstu regulatoru vai uzticības pienākumu dēļ šīm struktūrām savu klientu pozīcijas netieši ir jāglabā klientu kontos, un tās ir jānošķir. Ar *EMIR* tika radīta iespēja īpaši aizsargāt netiešo tīrvērtes dalībnieku aktīvus, ieviešot klientu aktīvu nošķiršanu un pārnesamību.

3.3.5. Ņemot vērā šo visai plašo regulējumu, šādu [pensiju] fondu ieguldītājiem rodas iespāids, ka viņu aktīvus īpaši aizsargā gan valsts, gan Eiropas tiesību akti. Ierosinātais tiesību akts tomēr ļaus neievērot parastās īpašumtiesības un sadalīt zaudējumus starp konkrētām ieinteresētajām personām, kā arī aizturēt *CCP* peļņas maksājumus, ietekmējot arī klientu un nošķirtos klientu kontus. *EESK* aicina Komisiju nodrošināt, ka iespēja neievērot parastās īpašumtiesības (līgumu izbeigšana, zaudējumu sadale, peļņas maksājumu aizturēšana) neattiecas uz [nošķirtajiem] klientu kontiem.

3.4. Pāreja un trešo valstu līdzvērtība

3.4.1. *EESK* mudina Komisiju nodrošināt, ka pāreja uz saskaņotu sistēmu tiek pienācīgi uzraudzīta un sinhronizēta ar prasībām, ko piemēro trešo valstu *CCP*, lai nepieļautu regulatīvu patvaļu un nelabvēlīgus konkurences apstākļus *ES* centrālajiem darījumu partneriem, ja trešo valstu *CCP* tiktu ļauts piedāvāt pakalpojumus, kas ir nedrošāki un tādējādi lētāki.

3.4.2. Skaidriem noteikumiem par atvēršanu un noregulējumu jābūt svarīgam faktoram, kas jāapsver attiecībā uz visām valstīm, kur Eiropas Komisija plāno pieņemt lēmumu par līdzvērtību. Attiecībā uz visām tām valstīm, par kurām Eiropas Komisija lēmumu par līdzvērtību jau ir pieņēmusi⁽⁹⁾, šis lēmums ir jāpārskata, ņemot vērā noteikumus par atvēršanu un noregulējumu trešās valstīs, lai nodrošinātu, ka trešo valstu centrālajiem darījumu partneriem, kuri piedāvā pakalpojumus *ES* vienotajā tirgū, ir ieviesti līdzvērtīgi *CCP* atvēršanas un noregulējuma režīmi un ka Eiropas noregulējuma kolēģiju pieņemtie lēmumi attiecīgās trešās valsts tiesiskajā vidē ir izpildāmi. Būtu jāizvirza obligāta prasība par informācijas apmaiņas nolīguma, kas saistīts ar sistēmisko risku, noslēgšanu ar trešās valsts *CCP* regulatoru, *CCP* uzraudzītāju(-iem) un noregulējuma iestādi Eiropas Savienībā, kā arī par šo regulatoru līdzdalību tā dēvētajās "krīzes pārvarēšanas grupās".

3.4.3. Saskaņā ar *EMIR* Eiropas Komisija var lūgt Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi (*ESMA*) sniegt tehniskus ieteikumus par līdzvērtību dažās trešo valstu jurisdikcijās, kurās atrodas lielākie atvasināto instrumentu tirgi vai *CCP*, kas pieteikušies atzīšanas saņemšanai⁽¹⁰⁾.

3.4.4. Turklāt *EESK* aicina *ESMA* novērtēt galvenos jautājumus, kas saistīti ar šādu trešo valstu atvēršanas un noregulējuma tiesību aktu ietveršanu, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus un nepieļautu regulatīvu patvaļu, kas trešo valstu *CCP* sniegto pakalpojumu dēļ rada pārmērīgu risku *ES* vienotā tirgus dalībniekiem un, iespējams, *ES* nodokļu maksātājiem. Ir ļoti svarīgi, lai tiktu nodrošināti starptautiskā līmenī vienlīdzīgi konkurences apstākļi un ierobežota *ES* nodokļu maksātāju pakļaušana riskiem, kas Eiropas Savienībā ir pārvaldāmi.

3.5. Vienots Eiropas uzraudzītājs un vienota Eiropas noregulējuma iestāde

3.5.1. *EESK* uzskata, ka Eiropas Savienībai kopumā un katrai dalībvalstij ir jāstiprina savu uzraudzības iestāžu spējas finanšu, tehnisko un cilvēkresursu ziņā, lai izprastu *CCP* riskus un riska pārvaldību visos līmeņos. *EESK* uzskata, ka pašlaik uzraudzītāji ir pārāk atkarīgi no pārvalstisko organizāciju un pašu *CCP* kompetences. Šī atkarība no kompetences varētu būt īpaši riskanta, ja uzraudzītājiem īsā laikā būtu jāpārņem kontrole pār grūtībās nonākušu *CCP*, t. i., ja tiktu atcelta un pēc tam nomainīta *CCP* augstākā vadība vai padome vai būtu izmantotas noregulējuma pilnvaras.

⁽⁹⁾ Pilns aktualizēts saraksts: <https://www.esma.europa.eu/regulation/post-trading/central-counterparties-ccps>

⁽¹⁰⁾ Komisijai jāizmanto *ESMA* tehniskie ieteikumi, lai sagatavotu iespējamās īstenošanas aktus saskaņā ar *EMIR* 25. panta 6. punktu, 13. panta 2. punktu un 75. panta 1. punktu attiecībā uz līdzvērtību starp trešo valstu tiesisko un uzraudzības regulējumu.

3.5.2. EESK uzskata, ka vienots CCP uzraudzītājs un noregulējuma iestāde ļautu tiem labāk apvienot zināšanas un apkopot datus, kā arī nodrošināt, ka centrālie darījumu partneri visā Eiropā jauno regulu īsteno standartizētā veidā, tādējādi nepieļaujot izvairīšanos no regulējuma vai regulatīvās patvaļas risku. Turklāt tiktu likvidēta pašreizējā dažādība CCP uzraudzībā. Saskaņā ar pašlaik spēkā esošo regulējumu tiek izmantota EMIR izklāstītā valsts līmeņa uzraudzības pieeja, veidojot kolēģijas pie valstu regulatoriem, lai uzraudzītu CCP. Tomēr EESK uzskata, ka ārkārtējas spriedzes situācijā, kad vienam vai vairākiem CCP draud briesmas vai bankrots, centralizēta pieeja nodrošinātu maksimālu efektivitāti, jo lēmumi ir jāpieņem holistiski, ņemot vērā vairākus CCP, tīrvērtes dalībniekus utt.

3.5.2.1. EESK uzskata, ka 2012. gadā saskaņā ar EMIR izvēlētais CCP regulējums ir radījis kompilatīvu CCP uzraudzības risinājumu⁽¹¹⁾, kad centrālajām bankām, valstu banku regulatoriem vai biržas uzraudzītājiem ir uzdots uzraudzīt CCP dažādās valstīs. Šo viedokli apstiprina ESMA veiktā salīdzinošā izvērtēšana saskaņā ar EMIR 21. pantu (publicēta 2016. gada 22. decembrī) "Uzraudzības darbības attiecībā uz CCP drošības rezerves un nodrošinājuma prasībām"; tajā ESMA skaidri norāda, ka ir jāuzlabo uzraudzības konverģence starp valstu uzraudzības iestādēm.

3.5.2.2. Ziņojuma ierobežotajā tvērumā jau ir noteiktas vairākas jomas, kurās uzraudzības pieejas starp valstu uzraudzības iestādēm atšķiras, un ietverti ieteikumi, kā uzlabot uzraudzības prakses konsekvenci. Pie katra valsts regulatora ir izveidotas kolēģijas – galveno CCP dalībniekiem ievērojami pārklājoties –, kurām gadījumā, ja bankrotētu vairāki CCP, būtu jādarbojas paralēli. Ņemot vērā notikumu attīstību dažos pēdējos gados, tā kā sarakstā iekļautu un ārpusbiržas atvasināto instrumentu tirgi aizvien vairāk apvienojas centrālajos darījumu partneros, 2017. gadā būtu jāapsver jauna centralizēta pieeja.

3.5.3. Ņemot vērā ECB galveno lomu vienotajā uzraudzības mehānismā (VUM), EESK ierosina apsvērt ECB kompetences paplašināšanu, lai VUM sistēmā tā kļūtu par Eiropas CCP centrālo uzraudzītāju. Lai nepieļautu iekšēju interešu konfliktu, ECB/Eurosistēmai pašai būtu jāuzņemas centrālās noregulējuma iestādes funkcijas. Tas būtu iespējams vai nu tās pašreizējā kompetences ietvarā, vai arī to pienācīgi paplašinot. Viens no ECB galvenajiem uzdevumiem ir "veicināt norēķinu sistēmu vienmērīgu darbību"⁽¹²⁾. Vairums Eiropas CCP ir reģistrēti kā maksājumu sistēmas, lai panāktu norēķinu galīgumu⁽¹³⁾. Turklāt daži lielākie eurozonas CCP (tādi kā LCH SA un Eurex Clearing) ir licencēti un reģistrēti kā kredītiestādes.

3.5.4. Saskaņā ar Eiropas Centrālo banku sistēmas Statūtu un Eiropas Centrālās bankas Statūtu 22. pantu "ECB var izdot regulas, lai Savienībā un attiecībās ar citām valstīm nodrošinātu efektīvas un **drošas tīrvērtē** un norēķinu sistēmas". Tādējādi regulatīvā loma attiecībā uz tīrvērtē sistēmu drošumu tai jau ir noteikta. Alternatīva būtu izveidot jaunu Eiropas CCP centrālo uzraudzītāju, bet tas ir laikietilpīgāks un dārgāks risinājums.

3.5.5. VUM sistēmā integrēta centrālā banku un CCP uzraudzītāja izveide atbilstu arī faktam, ka lielākā daļa sistēmiski svarīgo banku ir daudzu CCP dalībnieces (piemēram, JPMorgan ir dalībniece 70 CCP visā pasaulē⁽¹⁴⁾), tādējādi vienas šādas lielas dalībnieces saistību neizpilde būtu par iemeslu vienlaicīgām saistību neizpildes izsolēm tajos CCP, kuru dalībniece ir šī banka.

3.5.6. No valsts viedokļa politisks priekšnoteikums vienotas uzraudzības un noregulējuma iestādes izveidei ir, kā pieprasīts, atcelt jebkādu CCP glābšanu ar nodokļu maksātāju naudu, kas izpaužas kā ārkārtas finansiālais atbalsts no publiskā sektora līdzekļiem saskaņā ar konkrētiem nosacījumiem.

⁽¹¹⁾ CCP un regulatoru saraksts: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/ccps_authorized_under_emir.pdf

⁽¹²⁾ Sk. Līguma par Eiropas Savienības darbību 127. panta 2. punktu un Eiropas Centrālo banku sistēmas Statūtu un Eiropas Centrālās bankas Statūtu 3. panta 1. punktu.

⁽¹³⁾ Maksājumu sistēmu saraksts: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/designated_payment_and_securities_settlement_systems.pdf

⁽¹⁴⁾ Sk. *Financial Times*, "JPMorgan tells clearers to build bigger buffers", 11.9.2014., autori: Sam Fleming un Philip Stafford.

3.6. Tīrvērtes pienākuma fakultatīva atlikšana noregulējumā

3.6.1. CCP noregulējuma iestāde vai noregulējumā esoša CCP tīrvērtes dalībnieka kompetentā iestāde var lūgt Komisiju uz laiku atlikt tīrvērtes pienākumu, kas attiecībā uz noteiktām ārpusbiržas atvasināto instrumentu klasēm paredzēts ierosinātās regulas 4. panta 1. punktā, ja vien ir izpildīti konkrēti nosacījumi.

3.6.2. Tomēr ir grūti iedomāties, kā ļoti saspringtās tirgus situācijās tīrvērtes dalībnieki, it īpaši mazākie, spēs īsā laikā divpusējā procesā atkal pārvaldīt pozīcijas. Turklāt tīrvērtes pienākums ir balstīts uz noteiktām ārpusbiržas atvasināto instrumentu klasēm visos CCP un neattiecas tikai uz vienu CCP. Tāpēc tīrvērtes pienākuma atlikšana potenciāli ietekmēs citus CCP, kas pilnvaroti sniegt tīrvērtes pakalpojumus tajos pašos produktos. Ir jānodrošina, ka attiecībā uz pārējiem centrālajiem darījumu partneriem tīrvērtes pienākuma atlikšana ir fakultatīva. Turklāt šiem CCP varētu būt drošības rezerves savstarpējās noteikšanas mehānismi šīm un citām pieejamo atvasināto instrumentu klasēm, tādējādi atgriešanās divpusējā tirgū radīs neparedzētas tālejošas sekas.

3.6.3. Tāpēc EESK uzskata, ka tīrvērtes pienākuma atlikšana noregulējumā ir tāds noregulējuma instruments, kas izmantojams, neietekmējot citus CCP, kuriem ir atļauts sniegt tīrvērtes pakalpojumus tajā pašā aktīvu kategorijā.

3.6.4. Visbeidzot, valsts regulatora pieprasījumam varētu būt Eiropas mēroga ietekme, kas, pēc komitejas domām, ir vēl viens arguments par labu visā Eiropā vienotam CCP uzraudzītājam un vienotai noregulējuma iestādei.

Briselē, 2017. gada 29. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 575/2013 attiecībā uz sviras rādītāju, neto stabila finansējuma rādītāju, prasībām pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām, darījuma partnera kredītrisku, tirgus risku, riska darījumiem ar centrālajiem darījumu partneriem, riska darījumiem ar kolektīvo ieguldījumu uzņēmumiem, lieliem riska darījumiem, ziņošanas un informācijas atklāšanas prasībām un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 648/2012”

(COM(2016) 850 final – 2016/0360 (COD)),

par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Regulu (ES) Nr. 806/2014 groza attiecībā uz zaudējumu absorbcijas un rekapitalizācijas spēju kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām”

(COM(2016) 851 final – 2016/0361 (COD)),

par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2014/59/ES par zaudējumu segšanas un rekapitalizācijas spēju attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu sabiedrībām un ar ko groza Direktīvu 98/26/EK, Direktīvu 2002/47/EK, Direktīvu 2012/30/ES, Direktīvu 2011/35/ES, Direktīvu 2005/56/EK, Direktīvu 2004/25/EK un Direktīvu 2007/36/EK”

(COM(2016) 852 final – 2016/0362 (COD))

un par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2013/36/ES attiecībā uz atbrīvotajām sabiedrībām, finanšu pārvaldītājsabiedrībām, jauktām finanšu pārvaldītājsabiedrībām, atalgojumu, uzraudzības pasākumiem un pilnvarām, kā arī kapitāla saglabāšanas pasākumiem”

(COM(2016) 854 final – 2016/0364 (COD))

(2017/C 209/06)

Ziņotājs: **Daniel MAREELS**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 1.2.2017. Eiropas Savienības Padome, 2.2.2017. un 20.2.2017. Eiropas Komisija, 17.2.2017.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 114. un 304. pants.
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	8.3.2017.
Pieņemts plenārsesijā	30.3.2017.
Plenārsesija Nr.	524
Balsojuma rezultāts	177/0/1
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK ļoti atzinīgi vērtē visus Komisijas priekšlikumus un cer, ka tie reāli palīdzēs pabeigt finanšu nozares reformas pasākumus, kas uzsākti pēc krīzes.

1.2. Komiteja atbalsta izvēlēto **visaptverošo un integrēto redzējumu**, pateicoties kuram šajos priekšlikumos izdevies harmoniski ietver un sasaistīt vairākus būtiskus mērķus dažādās jomās, vienlaikus neatkāpjoties no principiem. Šāda pieeja ļauj panākt progresu vairākās nozīmīgās jomās ilgtspējīgākas Eiropas kopīgās nākotnes un EMS izveides pabeigšanas perspektīvā.

1.3. Šis redzējums, pirmkārt, ir attiecas uz **banku un finanšu nozarē izvirzītajiem mērķiem**. Komiteja uzskata, ka dažādie ierosinātie pasākumi nenoliedzami palīdz **stiprināt** bankām piemērojamo Eiropas **uzraudzības un noregulējuma sistēmu**. Šis aspekts ir ļoti svarīgs, lai īstenotu mērķi **mazināt riskus finanšu nozarē** un **uzlabot iestāžu noturību**. Izšķiroši svarīga ir arī finanšu stabilitāte un labi funkcionējoša finanšu sistēma, kas veicina stabilu un ilgtspējīgu izaugsmi. Nedrīkst ārpus redzesloka atstāt arī paralelo banku sistēmu, un tā ir jāreglamentē.

1.4. Komiteja uzskata, ka zemāks risks, ko ļautu sasniegt šie priekšlikumi dotu iespēju nodrošināt **progresu** ne tikai ceļā uz **banku savienības** izveides pabeigšanu, bet arī ceļā uz tās trešā pilāra, proti, **Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas** izveidi. Īpaši svarīgi tas ir tāpēc, ka banku savienība ir viens no būtiskiem EMS izveides pabeigšanas stūrakmeņiem, un tās izveide ir jāturpina bez kavēšanās. Tāpēc priekšlikumos vajadzētu veikt noteiktas izmaiņas **kapitāla tirgu savienības** perspektīvā.

1.5. Komiteja uzskata par svarīgu arī to, ka tas palīdzētu **atjaunot klientu un patērētāju uzticēšanos** finanšu sektoram. Tāpēc tā ar prieku konstatē, ka īpaša uzmanība ir pievērsta gan *too big to fail* ("pārāk liels, lai bankrotētu") problēmai, šajā nolūkā izmantojot kopējās zaudējumu absorbcijas spējas (TLAC) pasākumus, gan ar glābšanu saistīto noteikumu efektivitātes uzlabošanai. Jebkurā gadījumā ir būtiski svarīgi, lai krīzes situācijā bankas neizmantotu publiskos līdzekļus un nodokļu maksātāju kapitālu.

1.6. Komiteja pauž gandarījumu, ka uzmanība pievērsta arī **ekonomikas finansēšanai**. Pašreizējos nenoteiktajos un mainīgajos apstākļos un laikā, kad ieguldījumu līmenis joprojām ir pārāk zems, ir jādara viss, lai radītu **jaunas papildu iespējas stabilai un ilgtspējīgai reālās ekonomikas atveseļošanai**, kas ir nesaraucjami saistīta ar **izaugsmi, ieguldījumu apjoma palielināšanu un darbvietu radīšanu**.

1.7. Bankām ir jāpilda nozīmīga starpnieka funkcija kapitāla tirgos. Turklāt banku aizdevumi arī turpmāk būs galvenais mājsaimniecību un MVU finansējuma avots. Pat ja izskatāmie priekšlikumi ir solis ceļā uz tādu apstākļu radīšanu, lai bankas varētu veikt šo uzdevumu, tomēr rodas jautājums, vai nevajadzētu vēl vairāk stiprināt un palielināt atbalstu MVU, kas ir Eiropas ekonomikas pamats. Konkrētāk, EESK aicina pastiprināt un pilnveidot "MVU atbalsta faktoru ⁽¹⁾", kas ļauj bankām rezervēt mazāku daļu pašu kapitāla aizdevumiem, ko tās piešķir MVU. Komiteja iesaka izvēlēties līdzīgu pieeju arī attiecībā uz sociālās ekonomikas uzņēmumiem.

1.8. EESK atzinīgi vērtē arī to, ka vairākas **ES īpašās iezīmes** ir **ņemtas vērā**, cita starpā pamatojoties uz aicinājumu sniegt ieguldījumu. Tas attiecas, piemēram, uz priekšlikumos paredzētajiem pielāgojumiem, lai nodrošinātu atbilstību starptautiskajiem nolīgumiem, kas saistīti ar finanšu nozares vispārējo reformu. Šīs izmaiņas sekmēs ekonomikas finansēšanu.

1.9. Pašreizējie priekšlikumi ir jauns, taču ne pēdējais posms ceļā uz **finanšu nozares reformas** mērķi, kas pēc krīzes izvirzīts **starptautiskā līmenī**. Komiteja uzskata, ka ir svarīgi, lai **Eiropai** arī turpmāk būtu **vadošā loma** pašreizējās un turpmākajās starptautiskajās darbībās. Minimālie noteikumi ir jānosaka starptautiskā līmenī, un ir jāaizsargā Eiropas vērtības un intereses. Noteikti ir jānoraida jebkādi izkropļojumi, kas varētu kaitēt Eiropā pastāvošajām iestādēm.

1.10. Savukārt jautājumā par Eiropas finanšu nozarē nepieciešamās daudzveidības ietekmi uz regulējumu komiteja uzskata, ka mazām un ne tik komplikētām bankām nav pievērsta pietiekama uzmanība. Pašreizējos priekšlikumos joprojām nav pienācīgi ņemtas vērā šāda veida iestāžu īpatnības un iespējas. Tas jo īpaši attiecas uz **proporcionalitātes principu**. EESK uzskata, ka pašreizējā sadrumstalotā un ierobežotā pieeja jāpārveido par strukturētāku un padziļinātāku pieeju, un tās pozitīvajai ietekmei ir jānonāk līdz lielākam skaitam iestāžu un jomu. Minētajām iestādēm nebūtu jāsaskaras ar nesamērīgām saistībām vai izmaksām.

1.11. Visu dalībnieku un ieinteresēto pušu – gan regulatīvo un uzraudzības iestāžu, gan finanšu iestāžu – interesēs ir veicināt **pārredzamību un juridisko noteiktību** jaunu noteikumu izstrādē, turklāt ir jāparedz pietiekams šo noteikumu piemērošanas termiņš. Lai novērstu iespējamo negatīvo ietekmi uz ekonomikas finansēšanu, būtu vēlams nekavējoties risināt jautājumu par pārejas lēģislatīvajiem pasākumiem saistībā ar jaunajiem SFPS 9 ⁽²⁾ standartiem. Nozare saskaras ar vairākiem izaicinājumiem, to skaitā tehnoloģiju un digitālo attīstību, zemām procentu likmēm un vairākām citām krīzes radītām sekām.

⁽¹⁾ Dažos oficiālajos dokumentos minēts jēdziens "MVU atbalsta faktors". Angļu valodā – *SME supporting factor*.

⁽²⁾ SFPS – starptautiskie finanšu pārskatu standarti.

Papildu secinājumi

1.12. Attiecībā uz uzraudzības sistēmas stiprināšanu komiteja pauž gandarījumu par pastiprināto uzmanību, kas pievērsta regulatīvo un uzraudzības iestāžu lomai un iespējām, kas tām dotas. Pastāv regulējuma un uzraudzības savstarpēja saistība, un gan regulējumam, gan uzraudzībai ir jāpilda sava loma, tostarp arī ar mērķi stiprināt un uzlabot noteikumu un prakses saskaņotību. Un vajadzības gadījumā jābūt arī spējai efektīvi rīkoties.

1.13. Attiecībā uz noregulējuma režīmu atzinīgi vērtējama kopējās zaudējumu absorbcijas spējas Eiropas Savienībā integrēšana regulējumā par minimālo prasību pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām, kā arī valstu pakārtotā parāda instrumentu klasifikācijas saskaņošana maksātspējas procedūras ietvaros. Tas ļauj saskaņot regulējumu un uzlabot konkrēto regulējuma par zaudējumu absorbciju piemērojamību.

2. Pamatinformācija ⁽³⁾

2.1. Komisija 2016. gada 23. novembrī nāca klajā ar vairākiem priekšlikumiem, kas saistīti ar bankām piemērojamā regulējuma reformu. Priekšlikumu mērķis ir transponēt Bāzeles Banku uzraudzības komitejas un Finanšu stabilitātes padomes darba rezultātā sagatavotos dokumentus, ņemot vērā rezultātus, ko nesīs Komisijas izsludinātais aicinājums sniegt ieguldījumu ar mērķi noskaidrot pašreizējā banku regulējuma efektivitāti un iedarbīgumu.

2.2. Šo tiesību aktu priekšlikumu ⁽⁴⁾ mērķis ir grozīt pašreizējo banku regulējumu, konkrētāk:

2.2.1. **Kapitāla prasību regulu (CRR)** un **Kapitāla prasību direktīvu (CRD)**, kas pieņemtas 2013. gadā un kurās noteiktas kredītiestādēm (bankām) un ieguldījumu sabiedrībām piemērojamās prudenciālās prasības, kā arī pārvaldības un uzraudzības noteikumi;

2.2.2. **Banku atvēršanas un noregulējuma direktīvu (BRRD)** un **vienotā noregulējuma mehānisma (VNM) regulu**, kas pieņemtas 2014. gadā un kurās precizēti grūtībās nonākušo banku atvēršanas un noregulējuma noteikumi un izveidots vienotais noregulējuma mehānisms.

2.3. Jaunajiem priekšlikumiem ir vairāki mērķi, proti:

2.3.1. uzlabot ES struktūru noturību un stiprināt finanšu stabilitāti;

2.3.2. uzlabot banku aizdošanas spējas, lai atbalstītu ES ekonomiku; un

2.3.3. stiprināt banku lomu dziļāku un likvidāku ES kapitāla tirgu izveidē, lai veicinātu kapitāla tirgu savienības izveidi.

2.3.4. Turklāt jāsaprot, ka pašlaik notiek darbs, lai precizētu un pilnveidotu proporcionalitātes principa piemērošanu mazām un/vai ne tik komplikētām bankām.

2.4. Priekšlikumu galvenie elementi ⁽⁵⁾

2.4.1. Saskaņā ar 2.3.1. punktā minētajiem mērķiem paredzēts:

2.4.1.1. noteikt kapitāla prasības, kas stabilākas pret risku, jo īpaši tirgus risku, darījuma partnera kredītrisku un riska darījumiem ar centrālajiem darījumu partneriem (CCP);

2.4.1.2. ieviest metodes, kas precīzāk atspoguļo faktiskos riskus, ar kuriem saskaras bankas;

2.4.1.3. noteikt saistošu sviras rādītāju (LR ⁽⁶⁾) vismaz 3 % apmērā, lai iestādes neuzkrātu pārmērīgu aizņemto līdzekļu īpatsvaru;

⁽³⁾ Šis atzinums ir sagatavots, cita starpā pamatojoties uz Komisijas izplatīto informāciju par priekšlikumiem (piemēram, paziņojumos preseī un jautājumu un atbilžu sesijās).

⁽⁴⁾ Šk. Procedūra 2016/0360/COD, Procedūra 2016/0361/COD, Procedūra 2016/0362/COD un Procedūra 2016/0364/COD.

⁽⁵⁾ Šis nekādā gadījumā nav izsmeļošs visu pasākumu izklāsts.

⁽⁶⁾ Angļu valodā – *Leverage ratio*.

2.4.1.4. noteikt saistošu prasību par neto stabila finansējuma rādītāju (NSFR⁽⁷⁾), lai novērstu problēmu, kas saistīta ar īstermiņa korporatīvā finansējuma pārmērīgu izmantošanu un mazinātu ar ilgtermiņa finansējumu saistītos riskus;

2.4.1.5. noteikt prasību pasaules mērogā sistēmiski nozīmīgām iestādēm⁽⁸⁾ (*G-SII*⁽⁹⁾) nodrošināt minimālo līmeni pašu kapitālam un citiem instrumentiem, ar ko noregulējuma gadījumā segt zaudējumus. Šī prasība, ko dēvē par kopējo zaudējumu absorbcijas spēju (*TLAC*⁽¹⁰⁾), tiks iekļauta esošajā minimālo prasību pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām (*MREL*⁽¹¹⁾) sistēmā, ko piemēro visām bankām, un stiprinās Eiropas Savienības spēju noregulēt grūtībās nonākušās pasaules mērogā sistēmiski nozīmīgās iestādes, saglabājot finanšu stabilitāti un pēc iespējas samazinot riskus nodokļu maksātājiem. Turklāt ir plānots saskaņot kreditoru klasifikāciju, lai nodrošinātu vienlīdzīgus glābšanas nosacījumus bankas noregulējuma gadījumā.

2.4.2. Saskaņā ar 2.3.2. punktā un daļēji arī 2.3.4. punktā minētajiem mērķiem, paredzēts:

2.4.2.1. palielināt banku spēju piešķirt aizdevumus MVU un finansēt infrastruktūras projektus;

2.4.2.2. samazināt administratīvo slogu, ko mazām un ne tik complicētām bankām rada atsevišķi atalgojuma noteikumi, konkrētāk, noteikumi, kas saistīti ar atalgojuma pārnesanu un instrumentiem, piemēram, akcijām;

2.4.2.3. noteikt samērīgākus un mazāk stingrus Kapitāla prasību direktīvas un Kapitāla prasību regulas noteikumus mazām un ne tik complicētām iestādēm, kurām daži pašreizējie pienākumi informēšanas un paziņošanas jomā, kā arī dažas sarežģītas prasības saistībā ar tirdzniecības portfeli nav pamatotas ar prudenciāliem apsvērumiem.

2.4.3. Saskaņā ar 2.3.3. punktā minētajiem mērķiem paredzēts:

2.4.3.1. nepieļaut nesamērīgas pašu kapitāla prasības attiecībā uz tirdzniecības portfeli pozīcijām, tostarp tām, kas saistītas ar tirgus uzturētāja darbībām;

2.4.3.2. samazināt atsevišķu instrumentu (segto obligāciju, augstas kvalitātes vērtspapīrošanas instrumentu, valsts parāda instrumentu, riska ierobežošanas nolūkā izmantoto atvasināto instrumentu) emisijas un turēšanas izmaksas;

2.4.3.3. novērst faktoros, kas varētu šīs iestādes atturēt no klientu starpnieka funkcijas īstenošanas darījumos, par kuriem norēķinus veic centrālie darījumu partneri.

3. Piezīmes un komentāri

3.1. Vispārīgi apsvērumi

3.1.1. Priekšlikumi noteikti vērtējami atzinīgi. Tie papildina un precizē nozīmīgo darbu, kas pēc krīzes uzsākts, lai veiktu finanšu nozares reformu. Tajos ņemts vērā, ka bankām Eiropā arī turpmāk būs nozīmīga loma sabiedrībā un jo īpaši ekonomikas finansēšanā. Bankas īsteno svarīgu starpnieka funkciju kapitāla tirgos, un banku aizdevumi Eiropā arī turpmāk būs galvenais mājaisaimniecību un uzņēmumu, jo īpaši MVU, finansējuma avots. Par to nevar būt nekādu šaubu.

3.1.2. Komitejai ir vislabākās pozīcijas, lai paustu viedokli par integrēto un globālo redzējumu, kas izmantots šo priekšlikumu izstrādē, kuras gaitā ir ņemti vērā vairāki nozīmīgi sociālie mērķi un vēlamie attīstības scenāriji. Jāuzsver, ka viens no galvenajiem iesniegto priekšlikumu pozitīvajiem aspektiem ir praktiskas pieejas piemērošana, neatkāpjoties no principiem. Patiesībā abi šie aspekti ir savstarpēji saistīti.

3.1.3. Pašreizējos grūtajos un sarežģītajos politiskajos, sociālajos un ekonomikas apstākļos un laikā, kad gaidāmi lieli izaicinājumi, vairāku nozīmīgu mērķu saskaņošana un apvienošana dažādās nozarēs patiešām varētu radīt progresu daudzās jomās ilgtermiņīgākas kopīgas Eiropas nākotnes perspektīvā. Šāda līdzsvarota pieeja palīdz arī atjaunot uzticēšanos.

⁽⁷⁾ Angļu valodā – *Net Stable Funding Ratio*.

⁽⁸⁾ Pašlaik šāds pasākums varētu tikt piemērots 13 Eiropas banku grupām.

⁽⁹⁾ Angļu valodā – *Global Systemically Important Institution* (jeb *G-SII*). Šis termins lietots Kapitāla prasību regulā attiecībā uz *Global Systemically Important Banks (G-SIB)*.

⁽¹⁰⁾ Angļu valodā – *Total Loss Absorption Capacity*.

⁽¹¹⁾ Pilns nosaukums angļu valodā – *Minimum Requirement for Eligible Liabilities and Own Funds*. Latviešu valodā – “minimālā prasība pašu kapitālam un atbilstīgajām saistībām”.

3.1.4. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka ir ņemti vērā aicinājuma sniegt ieguldījumu ⁽¹²⁾ rezultāti, jo tas veicinājis, pirmkārt, saskaņotāku pieeju un visu iesaistīto dalībnieku līdzdalību un, otrkārt, kompleksāku un daudzveidīgāku pieeju attiecībā uz izvirzītajiem mērķiem.

3.1.5. Komiteja joprojām ir pārliecināta, ka noturīga un pienācīgi kapitalizēta banku sistēma ir būtisks nosacījums finanšu stabilitātes saglabāšanai.

3.1.6. Pasākumi, kas paredzēti ekonomikas atbalstam un tās efektīvai finansēšanai vienlīdz spēcīgi veicina arī ekonomikas izaugsmi un darbvieta radīšanu.

3.1.7. Ņemot vērā risku samazinājumu, ko paredzēts panākt, īstenojot šos priekšlikumus, tie var arī veicināt banku savienības izveides pabeigšanu ⁽¹³⁾ un, pēc komitejas ieskatiem, tie ir arī būtisks elements, kas ļauj panākt progresu ceļā uz tās trešā pīlāra, proti, Eiropas noguldījumu apdrošināšanas sistēmas, īstenošanu. Banku savienība savukārt ir viens no EMS pamatpīlāriem, un tās izveide jāuzsāk cik vien drīz iespējams. Priekšlikumi sekmēs arī kapitāla tirgu savienības izveidi ⁽¹⁴⁾, kas ir vēl viena pievienotā vērtība.

3.1.8. Šie priekšlikumi ir jauns, taču noteikti ne pēdējais posms ceļā uz atjaunotu uzticēšanos finanšu nozarei un bankām. Komiteja cer, ka arī turpmākie posmi tiks īstenoti tādā pašā garā. Tas jo īpaši attiecas uz pašlaik vēl izskatāmajiem jautājumiem ⁽¹⁵⁾, tostarp saistībā ar Bāzeles III sistēmas pabeigšanu ⁽¹⁶⁾, un drīzumā paredzēts paziņot par to izskatīšanas rezultātiem. Jebkurā gadījumā nozarē ir vēl vairāk jāmazina risks, nepieļaujot nesamērīgu ietekmi uz Eiropas banku sektoru.

3.1.9. Turklāt šķiet, ka svarīgi ir arī pievērst uzmanību starptautiskajai situācijai, jo īpaši kopš ir atklājies, ka trešo valstu partneri atšķirīgi un/vai ne tik stingri interpretē atsevišķus nolīgumus par finanšu nozares globālo reformu. Nedrīkst apdraudēt plašo reformu programmu, ko pēc finanšu krīzes pieņēma G20, turklāt tā nedrīkst radīt sadrumstalotību pasaules mērogā vai pārmērīgas atšķirības, kas kaitētu Eiropas Savienībā esošajām iestādēm.

3.1.10. Ir svarīgi, lai šie priekšlikumi finanšu nozarei un operatoriem nodrošinātu apmierinošu skaidrību un drošību. Pareizi atalgotai un dažādota nozarei, kas darbojas Eiropas vienotajā telpā, ir jābūt iespējai pārvarēt arī citus izaicinājumus, piemēram, tos, kas saistīti ar tehnoloģiju un digitālo attīstību, zemām procentu likmēm un vairākām citām no krīzes izrietošām problēmām, piemēram, ieņēmumus nenesošiem kredītiem ⁽¹⁷⁾ atsevišķās valstīs.

3.1.11. Visbeidzot, komiteja norāda, ka ir jāņem vērā un jāreglamentē paralēlā banku sistēma. Lai stiprinātu finanšu stabilitāti, ir jākontrolē un jāuzrauga arī ar paralēlo banku sistēmu saistītie iespējamie riski. Vienlaikus ir jārada vienlīdzīgi konkurences apstākļi visiem finanšu nozares dalībniekiem un to starpā.

3.2. Uzraudzības sistēma un šajā jomā ierosinātie pasākumi

3.2.1. Komiteja atzinīgi vērtē uzraudzības sistēmai pievērsto uzmanību, kā arī uzraudzības sistēmas pilnveidošanu un stiprināšanu, izmantojot rādītājus un citas pašreizējos priekšlikumos paredzētas darbības. Komiteja atbalsta minētās darbības, jo īpaši tāpēc, ka tās ir detalizētas un izstrādātas tā, lai tās neradītu nepamatotus šķēršļus ekonomikas finansēšanai.

3.2.2. Komiteja ir gandarīta par pastiprināto uzmanību, kas pievērsta regulatīvajām un uzraudzības iestādēm šajā sektorā, un par gatavību sniegt tām jaunas iespējas, kā arī stiprināt un uzlabot noteikumu un prakses saskaņošanu. Tas ir svarīgi ne tikai nolūkā novērst pārāk lielās atšķirības attieksmē pret bankām, bet arī proporcionalitātes principa plašākas piemērošanas perspektīvā.

⁽¹²⁾ COM(2016) 855 final.

⁽¹³⁾ OV C 177, 18.5.2016., 21. lpp.

⁽¹⁴⁾ OV C 133, 14.4.2016., 17. lpp.

⁽¹⁵⁾ Cita starpā runa ir par darbu saistībā ar operacionālo risku un kredītrisku, kā arī banku iekšējiem modeļiem. Standartu noteikšana valsts parāda riska jomā ir vēl viena darba joma, kas saistīta ar Bāzeles vienošanos. Tam ir jāpievērš uzmanība arī Eiropas un starptautiskā līmenī.

⁽¹⁶⁾ Dvēti arī par Bāzeles IV pasākumiem.

⁽¹⁷⁾ OV C 133, 14.4.2016., 17. lpp.

3.3. Noregulējuma mehānisms

3.3.1. Tiešā saistībā ar iepriekšējiem atzinumiem komiteja pauž gandarījumu, ka jaunajos priekšlikumos ir skatīts jautājums *too big to fail* ("pārāk liels, lai bankrotētu"). Kopējās zaudējumu absorbcijas spējas (TLAC) ieviešana attiecībā uz Eiropas globālajām sistēmiski nozīmīgām iestādēm MREL sistēmā, kas ietver kopējo sadaļu⁽¹⁸⁾ un īpašo sadaļu⁽¹⁹⁾, paver vienlaikus gan saskaņotas, gan īpaši pielāgotas pieejas iespēju.

3.3.2. Taču ar to vien nepietiek. Kā komiteja savulaik paziņoja⁽²⁰⁾, Bāzeles III sistēmas un Finanšu stabilitātes padomes (FSP) pilnīga īstenošana un starptautiskajiem nolīgumiem (G20) atbilstošs to banku problēmu noregulējums, kuras ir pārāk lielas, lai pieļautu to bankrotu (*too big to fail*), nākamajos gados (joprojām) ir jāizvirza par politiskajām prioritātēm. Ir jāturpina stiprināt finanšu nozares stabilitāti un noturību, vienlaikus arī turpmāk novēršot iespēju izmantot publiskos līdzekļus banku glābšanai. Lai veicinātu noregulējuma mehānisma ieviešanu, būtu jāturpina izpēte, lai noteiktu, kā samazināt augsto valsts parāda līmeni, kas ir banku rīcībā⁽²¹⁾. Tas veicinātu arī banku savienības pilnīgu izveidi⁽²²⁾.

3.3.3. Komiteja ļoti atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu, kura mērķis ir vēl vairāk saskaņot kreditoru klasifikāciju iekšējās rekapitalizācijas sistēmas īstenošanā, izveidojot jaunu aktīvu kategoriju, lai nodrošinātu vienlīdzīgu konkurences apstākļus starp dažādām dalībvalstīm⁽²³⁾.

3.4. Pasākumi nolūkā uzlabot reālās ekonomikas finansēšanu, jo īpaši MVU finansēšanu

3.4.1. Pats par sevi saprotams, pozitīvi vērtējams tas, ka dažādi paredzētie pasākumi izstrādāti ņemot vērā to ietekmi uz reālās ekonomikas finansēšanu. Un ka darīts viss nepieciešamais, lai uzlabotu banku aizdošanas spējas.

3.4.2. Komiteja īpaši atzinīgi vērtē lielo uzmanību, kas pievērsta aizdevumu piešķiršanai MVU, kuri ir un paliek Eiropas ekonomikas pamats. MVU rada ieguldījumus un darbvietas.

3.4.3. Tas jo īpaši attiecas uz MVU atbalsta faktora (*SME Supporting factor*) konsolidāciju un paplašināšanu. Komiteja uzsver, ka ir rūpīgi jāapsver iespēja vēl vairāk grozīt šo faktoru, lai maksimāli palielinātu aizdevumus MVU atbalstam. Sekojot šādai idejiskajai ievirzei komiteja aicina Komisiju aktīvāk rūpēties par to dalībvalstu ekonomikas stiprināšanu, ko ekonomikas krīze skārusi visvairāk.

3.4.4. Komiteja arī uzskata, ka līdzīgi pasākumi jāparedz sociālās ekonomikas un tās dalībnieku atbalstam. Varētu, piemēram, radīt "sociālo uzņēmumu atbalsta faktoru".

3.5. Kapitāla tirgu savienības izveides turpināšana

3.5.1. Lai arī tas nav galvenais Komisijas priekšlikumu elements, komiteja atzinīgi vērtē kapitāla tirgu savienības izveides turpināšanai veltīto uzmanību.

3.5.2. Kā jau norādīts iepriekšējos atzinumos⁽²⁴⁾ par šo tematu, komiteja uzskata, ka reglamentējošiem noteikumiem un uzraudzības regulējumam ir jādod iespēja pilnībā attīstīt kapitāla tirgu spēcīgākās puses un kontrolēt to nepilnības, piemēram, nevajadzīga vai pārmērīga riska uzņemšanās. Jaunajai sistēmai jābūt noturīgai pret iespējamu jaunu krīžu negatīvajām sekām. Šajā nolūkā jāpalielina arī konverģence un jāveido ciešāka sadarbība mikro- un makroprudenciālās uzraudzības jomā kā ES, tā arī valstu līmenī.

3.6. Samērīgums un administratīvā sloga mazināšana

3.6.1. Vispirms komiteja vēlas atkārtoti uzsvērt, cik svarīgi ir nodrošināt banku nozares daudzveidību⁽²⁵⁾ ne tikai stabilitātes nolūkā, bet arī lai optimāli reaģētu uz visu iesaistīto dalībnieku – noguldītāju, investoru, patērētāju un uzņēmēju vajadzībām.

⁽¹⁸⁾ Pillar 1 MREL requirement.

⁽¹⁹⁾ Pillar 2 MREL add-on requirement.

⁽²⁰⁾ OV C 451, 16.12.2014., 10. lpp.

⁽²¹⁾ Sk. https://ec.europa.eu/epsc/publications/five-presidents-report-series/further-risk-reduction-banking-union_en.

⁽²²⁾ OV C 271, 19.9.2013., 8. lpp.

⁽²³⁾ Sk. atzinumu ECO/429 "Banku reforma – Banku maksātspējas kreditoru hierarhija" (vēl nav publicēts).

⁽²⁴⁾ OV C 133, 14.4.2016., 17. lpp.

⁽²⁵⁾ OV C 251, 31.7.2015., 7. lpp.

3.6.2. Komiteja ar lielu gandarījumu konstatē, ka proporcionalitātes princips, uz ko tā iepriekš norādīja kā uz mazu un ne tik komplicētu banku galveno problēmu ⁽²⁶⁾, ir iekļauts vairākos pašreizējos priekšlikumos.

3.6.3. Komiteja uzskata, ka nav pievērsta pietiekama uzmanība šo banku situācijai. Pašreizējos priekšlikumos nav pietiekami ņemtas vērā šāda veida iestāžu īpatnības un iespējas.

3.6.4. Tāpēc EESK uzskata, ka pašreizējā pieeja ir sadrumstalota un ierobežota un ka tā jāaizstāj ar strukturētu un padziļinātu pieeju proporcionalitātes principam.

3.6.5. Konkrētāk, proporcionalitātes princips būtu jābalsta ne tikai uz attiecīgo iestāžu lielumu, bet jāņem vērā arī i) dažādu darbīdarbības modeļu īpatnības; ii) šo banku dažādās institucionālās formas; un iii) tirgū darbojošos finanšu iestāžu konkrētie mērķi.

3.6.6. Minētajām iestādēm nebūtu jāsakaras ar nesamērīgām saistībām vai izmaksām. Gluži pretēji, ir vajadzīgs lielāks elastīgums attiecībā uz dažiem konkrētiem aspektiem, piemēram, ziņošanas pienākumiem. Vajadzētu rūpīgi izvērtēt papildu pasākumus, ar kuriem varētu samazināt administratīvo slogu.

3.6.7. Visām šāda veida iestādēm neatkarīgi no to juridiskās formas ir jānodrošina vienlīdzīgi konkurences apstākļi.

3.6.8. Raugoties plašāk, var apstiprināt, ka saskaņā ar noteiktajiem principiem un ar nosacījumu, ka regulatīvajām un uzraudzības iestādēm attiecīgā gadījumā ir iespēja rīkoties ātri un adekvāti, komiteja atbalsta proporcionalitātes principa ietekmes optimizāciju gan attiecībā uz iestādēm, kurām tas varētu dot labumu, gan nozarēm un jomām, kurās šo principu piemēro.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Ņemot vērā, cik svarīga ir ierosināto pasākumu konkrēta un apmierinoša īstenošana, ir jānosaka finanšu iestādēm pietiekams īstenošanas termiņš, lai transponētu jauno regulējumu. Šajā nolūkā Eiropas Banku iestādei ir nekavējoties jānosaka tehniskie un izpildes standarti, un plānotais īstenošanas termiņš nedrīkst sākties pirms Eiropas Banku iestāde nav pabeigusi izskatīt visus ar regulējumu saistītos jautājumus.

4.2. Lai novērstu un neitralizētu iespējamās negatīvās sekas, ko reālās ekonomikas finansēšanas jomā varētu radīt jaunā 9. SFPS ⁽²⁷⁾ stāšanās spēkā, komiteja iesaka nekavējoties izskatīt leģislatīvus pārejas pasākumus, kas paredzēti saistībā šo jauno starptautisko grāmatvedības standartu.

Briselē, 2017. gada 30. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽²⁶⁾ OV C 251, 31.7.2015., 7. lpp.

⁽²⁷⁾ Komisijas 2016. gada 22. novembra Regula (ES) 2016/2067, ar kuru attiecībā uz 9. starptautisko finanšu pārskatu standartu groza Regulu (EK) Nr. 1126/2008, ar ko pieņem vairākus starptautiskos grāmatvedības standartus saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1606/2002 (OV L 323, 29.11.2016., 1. lpp.).

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Aicinājums sniegt pierādījumus – ES tiesiskais regulējums finanšu pakalpojumu jomā””

(COM(2016) 855 final)

(2017/C 209/07)

Ziņotāja: **Milena ANGELOVA**

Apspriešanās	Komisija, 23.11.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	8.3.2017.
Pieņemts plenārsesijā	29.3.2017.
Plenārsesija Nr.	524
Balsojuma rezultāts	226/4/5
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atzinīgi vērtē to, ka pirmo reizi ir izteikts aicinājums sniegt pierādījumus kā inovatīvs, informatīvs un lietderīgs instruments, kas palīdz novērtēt likumdošanas iniciatīvu ietekmi ES līmenī, un pauz cerību, ka nākotnē tas kļūs par ierastu praksi.

1.2. EESK atbalsta aicinājumā sniegt pierādījumus pausto secinājumu, kurā ir uzsvērts, ka neseno finanšu reformu pamatprincipus kopumā nevar apstrīdēt un ka jaunie noteikumi ir uzlabojuši finanšu sistēmas stabilitāti un noturību. EESK uzsver, cik liela nozīme Kapitāla tirgu savienības (KTS) izveides pabeigšanas paātrināšanā ir ES tiesiskajam regulējumam finanšu pakalpojumu jomā.

1.3. Attiecībā uz samērīgumu EESK atzinīgi vērtē pieeju, kas paredz reformas īstenošanu plašāka mērķa kontekstā, proti, labāk sabalansēt finanšu stabilitāti un izaugsmes mērķus. Tā mudina dalībvalstis, transponējot ES noteikumus, neievieš nevajadzīgu slogu un ierobežojumus. Komiteja atgādina gan ES, gan valstu likumdevējiem, ka būtu jāplāno saprātīgi jauno tiesību aktu spēkā stāšanās un piemērošanas termiņi, lai ļautu pielāgoties visām ieinteresētajām personām.

1.4. EESK īpaši attiecībā uz tiesisko regulējumu finanšu pakalpojumu jomā iesaka, ka tie transponēšanas aspekti, kas atrodas dalībvalstu pārziņā, būtu stingri jāuzrauga un būtu jāievieš attiecīgas īstenošanas pārbaudes, lai nodrošinātu līdzvērtīgus konkurences apstākļus un sekmētu KTS turpmāku attīstību.

1.5. EESK piekrīt, ka īpaša uzmanība ir jāpievērš bankām, jo tās sniedz svarīgus vispārējas nozīmes pakalpojumus sabiedrībai un ir galvenais MVU pieejamais finansējuma avots. ES finanšu sistēmā dominē universālas bankas, kas ļoti lielā mērā apgrūtinā likumdevēju uzdevumu, jo šajā nozarē vienmēr ir jāatrod pareizais līdzsvars starp uzņēmējdarbības brīvību un riska uzņemšanos un nepieciešamību pēc stabilitātes.

1.6. Tādēļ EESK aicina Eiropas lēmumu pieņēmējus paātrināt ES banku nozares strukturālo reformu, tostarp atrisināt šo aspektu Komisijas tiesību akta priekšlikumā ⁽¹⁾, kurš pašlaik ir nonācis strupceļā koplēmuma procedūrā. EESK atgādina, ka tiesību akti ne vienmēr ir tas piemērotākais politikas pasākums, un aicina Komisiju, kad vien iespējams, izvēlēties nenormatīvus un uz tirgus principiem balstītus risinājumus.

⁽¹⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par strukturālajiem pasākumiem, ar ko uzlabo ES kredītiestāžu noturību (COM(2014) 43 final).

2. Vispārīgas piezīmes

2.1. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas centienus aicināt sniegt pierādījumus pirms finanšu pakalpojumu jomas regulējuma priekšlikumu iesniegšanas un iesaka to padarīt par ierastu praksi likumdošanas procesā. Šī ir pirmā reize, kad tiek izmantota šāda pieeja, un EESK uzskata, ka tā būtu uzskatāma par labu praksi, kas jāievēro turpmāk. EESK atzinīgi novērtē arī to, ka šo pieeju stingri atbalsta arī Eiropas Parlaments ⁽²⁾.

2.2. EESK pauž atzinību par to, ka, aicinot sniegt pierādījumus, Komisija virzās priekšu savas regulējuma izstrādes metodikas jomā, proti, aplūko visu finanšu pakalpojumu jomas tiesiskā regulējuma kopumu un izvērtē, kā mijiedarbojas atsevišķi tiesību akti. Komiteja aicina Komisiju apsvērt šādas pieejas plašākas izmantošanas iespējas turpmāko likumdošanas iniciatīvu izstrādē. Šāda pieeja atbilst *REFIT* ⁽³⁾ programmai un Labāka regulējuma programmai ⁽⁴⁾.

2.3. EESK atzinīgi vērtē Komisijas centienus saistībā ar likumdevēju uzdevumu izveidot pienācīgu pamatu banku nozares (un visas finanšu nozares) attīstīšanai, lai tā varētu pildīt savas svarīgās un neaizstājamās funkcijas ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmes un darbvieta izveides atbalstīšanā.

2.4. Lai efektīvi izmantotu gūtos sasniegumus un nezaudētu iesākto virzību, EESK mudina Komisiju turpināt sīki analizēt apkopotos dažādu tiesību aktu neatbilstības, pārklāšanās un neparedzētas mijiedarbības piemērus.

2.5. Ņemot vērā steidzamo nepieciešamību atjaunot un sekmēt izaugsmi ES, EESK mudina veikt pasākumus prudenciālo mērķu sasniegšanai izaugsmei labvēlīgākā veidā. Tā kā banku kredīti joprojām ir galvenais finansējuma avots lielākajam vairumam ES uzņēmumu, jo īpaši MVU, jauno noteikumu izstrādes laikā galvenajai prioritātei vajadzētu būt izvairīties no tā, ka tiek kavētas finanšu plūsmas ekonomikā.

2.6. Attiecībā uz samērīgumu EESK atzinīgi vērtē pieeju, kas paredz reformas īstenošanu plašāka mērķa kontekstā, proti, labāk sabalansēt finanšu stabilitāti un izaugsmes mērķus. EESK uzsver, ka ir jāveic attiecīgi pasākumi, lai nodrošinātu šā principa ievērošanu arī dalībvalstu līmenī un to, lai dalībvalstis, transponējot ES noteikumus, neieviešu nevajadzīgu slogu un ierobežojumus. Šie pasākumi ir saskaņoti ar centieniem novērst slogu, kas saistīts ar dažādu atsevišķu prasību dublēšanos un neatbilstībām to starpā. Nepieciešamība pēc saskaņošanas būtu jāabalansē ar nepieciešamību atzīt dažādību, nodrošināt samērīgu regulējumu un sekmēt pareizu rīcības brīvības izmantošanu.

2.7. EESK aicina Komisiju direktīvu priekšlikumu izstrādes procesā ņemt vērā to, ka dalībvalstis dažādi transponē direktīvas. Dažas valstis tās transponē pārāk stingri un burtiski, tādējādi atņemot direktīvām paredzēto elastīgumu un nereti nosakot daudz stingrākas prasības savām tautsaimniecības nozarēm nekā citas valstis. Citas valstis izmanto tām sniegto rīcības brīvību un gandrīz neievēro attiecīgā tiesību akta būtību. Tiek radīti nevienlīdzīgi konkurences apstākļi un tādējādi ignorēts viens no galvenajiem tiesību aktu mērķiem. Tieši tādēļ EESK ierosina stingri uzraudzīt transponēšanas procesa dažādību un veikt attiecīgas pārbaudes, lai konstatētu, kā tiesību akti tiek īstenoti.

2.8. EESK principā atbalsta turpmākos pasākumus, kurus Komisija ir ierosinājusi savā paziņojumā ⁽⁵⁾, un aicina Komisiju atbilstošos tiesību aktus, kad tie būs sagatavoti, iesniegt plašai apspriešanai ar attiecīgo nozaru ieinteresētajām personām.

⁽²⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P8-TA-2016-0006&language=LV>

⁽³⁾ http://ec.europa.eu/info/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-and-less_lv

⁽⁴⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Labāks regulējums labāku rezultātu sasniegšanai – ES programma" (COM(2015) 215 final).

⁽⁵⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Aicinājums sniegt pierādījumus – ES tiesiskais regulējums finanšu pakalpojumu jomā" (COM(2016) 855 final).

2.9. Papildu turpmāko pasākumu ietvaros Komisijai būtu jāņem vērā, ka daudzos gadījumos transponēšanas termiņi finanšu pakalpojumu jomā ir saistīti ar pamata tiesību akta pieņemšanu (1. līmenis). Taču, lai nodrošinātu pienācīgu īstenošanu, ir vajadzīga arī informācija par sīkākiem īstenošanas pasākumiem (2. līmenis). Tādēļ transponēšanas termiņi, kas saistīti ar 1. līmeņa tiesību aktiem, nereti ir pārāk īsi. Šā iemesla dēļ transponēšanas termiņi ir jāpiesaista galīgo, sīkāk izstrādāto īstenošanas pasākumu pieņemšanai (2. līmenis). EESK atzinīgi vērtē to, ka Komisija sadarbojas ar dalībvalstīm, lai izstrādātu Transponēšanas ceļvedi, un vēlas rūpīgi sekot līdzi šā procesa norisei.

3. Vispārīgas piezīmes par turpmāko rīcību

3.1. *Novērst nevajadzīgus regulatīvos ierobežojumus ekonomikas finansēšanai*

3.1.1. EESK atzinīgi vērtē ierosinātās korekcijas Kapitāla prasību regulas (CRR2 tiesību aktu kopuma) svarīgākajās jomās, lai aizsargātu banku spēju finansēt ekonomiku⁽⁶⁾.

3.1.1.1. EESK uzskata par ļoti piemērotu ideju koriģēt sviras rādītāju, lai atainotu ES finanšu nozares dažādību un aizsargātu piekļuvi tīrvērtēi un publiskā sektora attīstības finansējumam.

3.1.1.2. EESK atzinīgi vērtē priekšlikumu pakāpeniski ieviest un uzlabot neto stabila finansējuma rādītāju, lai nodrošinātu ES tirdzniecības finansēšanas darbību, atvasināto instrumentu tirgu un līgumu par aktīvu pārdošanu ar atpirkšanu tirgu pareizu darbību.

3.1.2. MVU visā Eiropā banku kredītus joprojām uzskata par galveno finansējuma avotu⁽⁷⁾. EESK atzinīgi novērtē Komisijas nodomu paplašināt "MVU atbalsta faktora" piemērošanu, attiecinot to uz visiem aizdevumiem, kas lielāki par EUR 1,5 miljoniem⁽⁸⁾. Vienlaikus tā aicina Komisiju īpašu uzmanību pievērst banku sniegtā finansējuma pietiekamības novērtēšanai un veikt pasākumus efektīvākai banku sniegtā finansējuma novirzīšanai, lai tas palīdzētu apmierināt MVU īpašās vajadzības, kas atkarīgas no to dažādajiem riska profiliem, attīstības stadijas, atrašanās vietas u. c. EESK arī ierosina, ka Komisija varētu apsvērt iespēju piemērot "MVU atbalsta faktoru" iespējamiem pašu līdzekļu prasību palielinājumiem gadījumos, kad pastāv precikliski vai sistēmiski riski, jo pretējā gadījumā MVU kreditēšana varētu tikt ierobežota.

3.1.3. EESK atzinīgi vērtētu to, ka ievērojami tiek samazināts stimuls aizņemties, lai palielinātu ekonomikas noturību un kapitāla sadali, tādējādi padarot kapitālu emitentiem un investoriem pievilcīgāku.

3.1.4. Ņemot vērā mērķi izveidot Kapitāla tirgu savienību⁽⁹⁾, EESK uzsver, ka uzņēmumiem būtu jāspēj piekļūt dažādu veidu tirgiem visā ES atkarībā no to lieluma, darbības jomas un īpatnībām.

3.1.5. ES tiesiskais regulējums finanšu pakalpojumu jomā ir lieliska iespēja labāk risināt jautājumu par nepieciešamību dažādot ieguldītāju un patērētāju izvēles iespējas un izveidot vidi, kas stimulēs inovāciju finanšu produktu jomā.

3.2. *Palielināt noteikumu samērīgumu, neapdraudot prudenciālos mērķus*

3.2.1. EESK uzsver nepieciešamību pakāpeniski turpināt banku savienības izveidi un norāda, ka tādēļ ir vajadzīga pilnīga un savlaicīga tiesību aktu īstenošana.

3.2.2. EESK aicina Komisiju turpināt centienus pabeigt regulas izstrādi par banku nozares strukturālo reformu. Komiteja uzsver vajadzību racionalizēt ziņošanas prasību saturu un tās biežumu un izvērtēt, kādi dati ir patiesi vajadzīgi, kā arī saskaņot un vienkāršot veidlapas un nodrošināt izņēmumus attiecībā uz MVU, kad vien tas iespējams.

⁽⁶⁾ COM(2016) 850 final.

⁽⁷⁾ EESK informatīvs ziņojums *MVU un vidējās kapitalizācijas uzņēmumu piekļuve finansējumam 2014.–2020. gadā: iespējas un problēmas*.

⁽⁸⁾ Kapitāla prasību regula (CRR), 501. pants (OV L 176, 27.6.2013., 1. lpp.).

⁽⁹⁾ OV C 383, 17.11.2015., 64. lpp.

3.2.3. EESK aicina Komisiju ETIR (Regula par Eiropas tirgus infrastruktūru) pārskatīšanas procesā analizēt, kā centrālo darījumu partneru (CCP) pieņemtā parādsaistību nodrošinājuma kvalitātes pazemināšanās var ietekmēt to noturību, un apsvērt, vai atsevišķus tirgus dalībniekus, piemēram, pensiju fondus, varētu pilnīgi atbrīvot no centralizētās tīrvērtes prasības, ja to dalība samazina kopējās finanšu sistēmas stabilitāti tādēļ, ka tiek pieņemts cits bezskaidras naudas parādsaistību nodrošinājums.

3.2.4. Ņemot vērā proporcionalitātes principu, EESK ierosina:

- tā vietā, lai vienkārši samazinātu ziņošanas biežumu, mazām bankām un citām mazām finanšu iestādēm līdz noteiktam sliekšnim vispār nepiemērot noteiktas ziņošanas prasības. Pretējā gadījumā šīs tiesību aktu ievērošanas izmaksas mazām iestādēm var radīt tirgus izkropļojumus un situāciju, kad priekšroka tiek dota noteiktu veidu organizācijām un lielajiem uzņēmumiem,
- mazās bankas un mazās finanšu iestādes kopumā nepārslogot ar administratīvām prasībām ar nosacījumu, ka tās ievēro noteiktus standartus. Šo standartu ievērošana ir stingri jāuzrauga, jo citādi tiks zaudēta uzticēšanās.

3.3. *Samazināt pārmērīgu regulatīvo slogu*

3.3.1. EESK pauž stingru pārliecību, ka KTS sekmīga izveide dos iespēju ES uzņēmumiem neatkarīgi no to lieluma, nozares un darbības cikla posma piekļūt ES kapitāla tirgum ērtā, vienkāršā un cenas ziņā pieejamā veidā. EESK pauž cerību, ka Prospektu direktīvai tiks pievienots efektīvs 2. līmeņa tiesību akts, kam būtu jāsekmē iekļaušana biržas sarakstā – jo īpaši MVU iekļaušana – un jārada labvēlīgāks režīms finansējuma piesaistei.

3.3.2. Atzīstot, ka valstu uzraudzības iestādes ir labāk informētas par vietējā tirgus īpatnībām, EESK tomēr brīdina, ka tas nekādā gadījumā nedrīkst būt attaisnojums pārmērīga regulējuma piemērošanai un ka valsts līmeņa prasības nedrīkstētu būt stingrākas par ES tiesību aktu noteikumiem.

3.3.3. EESK pauž bažas par tiesību aktu aizvien pieaugošo sarežģītību, par ko liecina lielais regulējuma apjoms, detalizētība un slāņu skaits, kā arī uzraudzība visos līmeņos – starptautiskajā, ES un valsts līmenī. Komiteja, protams, atzīst, ka finanšu tirgi ir ļoti sarežģīti un tāpēc tiem ir vajadzīgs kompleksāks regulējums, taču brīdina, ka tas varētu negatīvi ietekmēt ieguldījumus. EESK uzskata, ka tiesību akti ne vienmēr ir vispiemērotākais politikas pasākums, un aicina Komisiju, kad vien iespējams, izvēlēties nenormatīvus un uz tirgus principiem pamatotus risinājumus.

3.4. *Padarīt tiesisko regulējumu atbilstīgāku un vērstu uz nākotni*

3.4.1. EESK atzinīgi vērtētu uz risku pamatotu pieeju regulējumam, viena veida riskam piemērojot viena veida noteikumus. Šajā saistībā tā uzsver ieguvumus, ko sniedz aktīvu diversifikācija gan aktīvu klases, gan aktīvu izcelsmes ziņā, ļaujot labāk veikt risku diversifikāciju un apmierināt investoru vajadzības.

3.4.2. EESK norāda uz nepieciešamību ES līmenī steidzami īstenot plašākas un labākas finanšu izglītības iniciatīvas⁽¹⁰⁾, kurās būtu jāņem vērā katras dalībvalsts īpašās vajadzības. Īpaša uzmanība jāpievērš MVU, kā arī tam, kā labāk izmantot kapitāla tirgu sniegtās iespējas.

3.4.3. Starpniekiem, jo īpaši uzņēmumu apvienībām, ir ļoti būtiska nozīme finansējuma novirzīšanā reālajā ekonomikā, kā arī labi attīstītās vietējās ekosistēmās.

3.4.4. Saskaņā ar iepriekšējā atzinumā minētajiem secinājumiem⁽¹¹⁾ EESK uzsver, ka apspriešanās par finanšu pakalpojumiem privātpersonām, vidējiem un mazajiem uzņēmumiem bija pārāk plaša, un ierosina izmantot mērķtiecīgāku pieeju, izstrādājot gaidāmo Rīcības plānu attiecībā uz finanšu pakalpojumiem privātpersonām, vidējiem un mazajiem uzņēmumiem, lai sasniegtu reālākus rezultātus. EESK arī uzskata, ka šajā rīcības plānā īpaša uzmanība būtu jāpievērš patērētāju aizsardzībai.

⁽¹⁰⁾ OV C 318, 29.10.2011., 24. lpp.

⁽¹¹⁾ OV C 264, 20.7.2016., 35. lpp.

3.4.5. EESK pilnībā atbalsta to, ka turpmāko noteikumu izstrādē par prioritāti ir noteikta tehnoloģiju attīstības vērtības vēršana. Taču tā mudina Komisiju šajā saistībā būt īpaši piesardzīgai attiecībā uz draudiem kibernetiskai drošībai. Komiteja uzsver, ka integrētai pieejai KTS izveides pabeigšanai būtu jābūt vērstai uz digitālā vienotā tirgus attīstību un pašreizējām reformām uzņēmējdarbības tiesību un korporatīvās pārvaldības jomā.

3.4.6. EESK ierosina, ka turpmākajos pasākumos būtu jāiekļauj arī Pārredzamības direktīvas turpmāka pārskatīšana, galveno uzmanību pievēršot ziņošanai par svarīgām līdzdalībām balsstiesībās. Šīs ziņošanas prasības dažādās dalībvalstīs mēdz atšķirties un nereti atšķiras pat biržas sarakstā iekļauto uzņēmumu starpā. Tas ir nevajadzīgs slogs ieguldītājiem un būtu jānovērš, īstenojot pilnīgu saskaņošanu, jo tas traucē Kapitāla tirgu savienības attīstību.

3.4.7. Kopumā pārrobežu ieguldījumus kavē tas, ka investoriem, ieguldot biržas sarakstā iekļautos uzņēmumos, kuru juridiskā adrese ir kādā no 28 dalībvalstīm, ir jāņem vērā 28 atsevišķi regulējumi. Sīki izstrādātas regulas direktīvu vietā nodrošinātu būtisku progresu Kapitāla tirgu savienības izveides procesā. Regulas būtu jāpapildina ar uzraudzību un izpildi Eiropas līmenī.

4. Turpmākie pasākumi

4.1. EESK mudina banku savienībā pilnībā iekļaut dalībvalstis, kas nav eurozonā.

4.2. Saskaņā ar savā neseno atzinumā⁽¹²⁾ paustajiem secinājumiem EESK uzsver, ka Prospektu direktīvas pārskatīšanai jābūt vērstai uz izmaksu samazināšanu un procedūru vienkāršošanu MVU, vienlaikus nodrošinot nepieciešamo līdzsvaru ieguldītāju aizsardzībai. EESK uzsver, ka ietekmes novērtējumā un izmaksu un ieguvumu analīzē būtu jāiekļauj rūpīgi ietekmes novērtējumi par 2. līmeņa pasākumiem, kuri veido būtisku ES finanšu nozares tiesiskā regulējuma daļu.

4.3. EESK aicina Komisiju un attiecīgās uzraudzības iestādes risināt starptautisko finanšu pārskatu standartu un prudenciālo prasību mijiedarbības jautājumu un pārskatīt nodokļu grāmatvedības ietekmi uz pašu līdzekļiem.

4.4. Vienlaikus EESK vēlētos vērst Komisijas uzmanību uz to, ka dažreiz regulējums mainās tik bieži, ka tas rada apjukumu un iestādēm un privātpersonām ir ļoti grūti vai pat neiespējami ievērot noteikumus. Procedūru un veidlapu pielāgošanai ir nepieciešams pienācīgs termiņš, un tāpēc Komisijai līdz jaunu izmaiņu ieviešanai būtu jāparedz zināms laika periods.

4.5. Komisijai ir jānodrošina, ka pat tajos gadījumos, kad, izstrādājot 2. līmeņa tiesību aktus, notiek apspriešanās ar Eiropas uzraudzības iestādi, tiesību aktu pienācīgai īstenošanai valsts līmenī tiek paredzēts pietiekams laiks. Pretējā gadījumā īstenošanas termiņi vai nu jāpagarina (kā standartizētu privāto ieguldījumu produktu (PRIIP) gadījumā), vai arī – sluktākajā gadījumā – uzņēmumiem un to darbiniekiem atliks pārāk maz laika, lai iepazītos ar jaunajiem tiesību aktiem, pirms sākt tos ievērot.

4.6. EESK pauž stingru pārliecību, ka līdztekus centieniem izstrādāt tiesību aktus finanšu nozarē ir nepieciešamas arī pārmaiņas kultūras un uzvedības ziņā, un šajā saistībā aicina visas ieinteresētās personas pastāvīgi censties panākt labāku atbilstību, atsaucīgāku un pārredzamāku pārvaldību un visu tirgus dalībnieku lielāku pievēršanos ilgtermiņa perspektīvai.

4.7. Lai stimulētu konkurenci ļoti koncentrētā tirgū, EESK vēlētos, lai tiktu sekmēta papildu reitingu aģentūru darbība. Tas varētu palīdzēt samazināt pārmērīgi augstās izmaksas, kas MVU jāmaksā par ārējā kredītreitinga saņemšanu, un tāpēc EESK aicina Komisiju izpētīt, kā MVU reitingu varētu noteikt salīdzināmā un finansiāli pieejamā veidā.

4.8. Lai nodrošinātu ātru un efektīvu īstenošanu un saskaņā ar Komisijas 2017. gada darba programmā⁽¹³⁾ noteiktajām prioritātēm, EESK iesaka veikt pasākumus, lai garantētu, ka dalībvalstis pilnībā apņemas ievērot direktīvu transponēšanas un to pilnīgas īstenošanas termiņus.

⁽¹²⁾ OV C 177, 18.5.2016., 9. lpp.

⁽¹³⁾ COM(2016) 710 final.

4.9. Saskaņā ar labāka regulējuma iniciatīvu EESK aicina Komisiju sekmēt visu attiecīgo ieinteresēto personu, tostarp ekspertu grupu un konsultatīvo struktūru, iesaistīšanos jau agrīnā posmā, lai nodrošinātu līdzsvarotu līdzdalību apspriešanā, atspoguļojot ieinteresēto personu dažādību.

Briselē, 2017. gada 29. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko dibina Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fondu (*Eurofound*) un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1365/75”

(COM(2016) 531 *final* – 2016-256-COD),

par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko dibina Eiropas Profesionālās izglītības attīstības centru (*Cedefop*) un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 337/75”

(COM(2016) 532 *final* – 2016-257-COD)

un par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko dibina Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūru (*EU-OSHA*) un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 2062/94”

(COM(2016) 528 *final* – 2016-254-COD)

(2017/C 209/08)

Ziņotāja: **Christa SCHWENG (AT/I)**

Līdzziņotāja: **Giulia BARBUCCI (IT/II)**

Apspriešanās	Eiropas Savienības Padome, 8.9.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 173. panta 3. punkts
Atbildīgā specializētā nodaļa	Nodarbinātības, sociālo lietu un pilsoniskuma specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	7.3.2017.
Pieņemts plenārsesijā	30.3.2017.
Plenārsesija Nr.	524
Balsojuma rezultāts	168/0/0
(par/pret/atturas)	

1. Secinājumi

1.1. EESK pieņem zināšanai priekšlikumu pārstrādāt trīs aģentūru – *Cedefop*, *Eurofound* un *EU-OSHA* – dibināšanas regulas. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka, neraugoties uz priekšlikumiem par kopīgo pieeju, valdes līdzsvarotā trīspusējā struktūra tiks saglabāta. Trīspusīgums ir tādas iekļaujošas pieejas izpausme, kurā ņemta vērā sociālo partneru būtiskā nozīme kopīgu risinājumu meklēšanā.

1.2. Būtu jānosaka visām trim aģentūrām vienots un plašāk definēts vispārējais mērķis: apmierināt visu ES iestāžu un struktūru, dalībvalstu un sociālo partneru vajadzības.

1.3. EESK piekrīt, ka direktoram jāsaģlabā ar darbinieku iecelšanu un attiecīgās aģentūras iekšējo struktūru pārveidošanu saistītās pilnvaras. Tikai ārkārtas apstākļos, kad direktors nespēj veikt iecelējinstiācijas funkcijas, valde lemj par šīs kompetences nodošanu citai augstākstāvošai amatpersonai.

1.4. EESK iebilst pret izpildkomitejas locekļu skaita samazināšanu, jo tas nostādīs neizdevīgā stāvoklī interešu grupu, kuras pārstāvis pašlaik ieņem priekšsēdētāja amatu, jo tai nebūs cita pārstāvja izpildkomitejā. Turklāt plašāka pārstāvība izpildkomitejā veicinās debates no dažādiem skatpunktiem.

1.5. EESK atzinīgi vērtē standartizēto pieeju, kas paredzēta izpilddirektora iecelšanai un kas līdzinās *EU-OSHA* aģentūrā izmantotajai pieejai.

1.6. EESK ir pārliecināta, ka direktora vietnieka amats ir izrādījies noderīgs un tur, kur tas eksistē, būtu jā saglabā. Tā kā pašreizējās atšķirīgās prakses darbojas labi, komiteja prasa gādāt par to, ka visām trim aģentūrām ir nodrošināta zināma elastība. Galīgais lēmums par direktora vietnieka amatu būtu jāatstāj valdes ziņā.

1.7. EESK uzskata, ka kontaktu dibināšanai un sadarbībai ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām būtu vajadzīgs apstiprinājums tikai no valdes, kurā ir pārstāvēta Komisija.

2. Pamatinformācija

2.1. Pateicoties šīm ierosinātajām regulām, trīs aģentūru – *Eurofound*, *Cedefop* un *EU-OSHA* – dibināšanas regulas tiks saskaņotas ar kopīgo pieeju decentralizētajām aģentūrām. Šo pieeju 2012. gadā pieņēma Eiropas Parlaments, Eiropas Savienības Padome un Eiropas Komisija, lai tā kalpotu par pamatu noteiktai standartizācijai attiecībā uz Eiropas aģentūru pastāvību, efektivitāti, atbildību un pārredzamību. Saskaņā ar kopīgo pieeju aģentūras "piedalās svarīgu Savienības politikas jomu īstenošanā, tādējādi palīdzot visām iestādēm un jo īpaši Komisijai koncentrēties uz politikas veidošanas pamatuzdevumiem. Aģentūras sniedz arī atbalstu lēmumu pieņemšanas procesam, apvienojot tehniskās vai īpašās zināšanas, kas pieejamas Eiropas un valstu līmenī, un tādējādi sekmē dalībvalstu un ES sadarbību svarīgās politikas jomās". Atšķirībā no pārējām ES aģentūrām šīm trim aģentūrām ir raksturīga trīspusēja pārvaldība – aģentūru pārvaldībā ir institucionāli iekļauti katras dalībvalsts valdības, darba ņēmēju un darba devēju pārstāvji. Aģentūru darbu tik cieši piesaistot reālajai situācijai dalībvalstīs, tiek nodrošināta to darba tematiskā un politiskā nozīme. Pašreizējā visu trīs aģentūru dibināšanas regulu saskaņošana dod iespēju apzināt un uzsvērt īpašos trīspusējas pārvaldības mehānismus, kas laika gaitā izveidojušies katrā aģentūrā, un nodrošināt, ka iedibinātā labā prakse tiek turpināta.

2.2. Pirms šīs kopīgās pieejas publicēšanas visas Eiropas aģentūras tika novērtētas.

3. Priekšlikumu projektu kopsavilkums

3.1. Visu trīs aģentūru juridiskais pamats bija LES 235. pants (tagadējais LESD 352. pants), kas EKT nolēmuma dēļ bija jāatjaunina. *Eurofound* un *EU-OSHA* balstījās uz LESD 153. panta 2. punkta a) apakšpunktu, un *Cedefop* – uz LESD 166. panta 4. punktu, 165. panta 4. punktu un 149. pantu.

3.2. Regulu izmaiņu rezultātā nevienai no trim aģentūrām jauni uzdevumi nav noteikti, bet visu šo aģentūru uzdevumi ir pielāgoti pašreizējiem apstākļiem un novecojušie jēdzieni ir aktualizēti.

3.3. Horizontālie noteikumi

3.3.1. Visām trim aģentūrām kopīgs ir tas, ka valdes sastāvā ir ne vien visu dalībvalstu un Eiropas Komisijas pārstāvji, bet arī 28 pārstāvji no valstu darba devēju un darba ņēmēju organizācijām. Trīspusīgums ir tādas iekļaujošas pieejas izpausme, kurā ņemta vērā sociālo partneru būtiskā nozīme kopīgu risinājumu meklēšanā. Kopīgajā pieejā bija paredzēts, ka darba devēju un darba ņēmēju organizāciju pārstāvju skaits ir krasi jāsamazina. Tas radīja bažas Eiropas un valstu sociālo partneru organizācijām, un sākotnējā struktūra tika saglabāta.

3.3.2. Valdes locekļus uz četriem gadiem ieceļ Padome. Līdztekus speciālajām zināšanām attiecīgajās aģentūru darbības jomās valdes locekļiem ir vajadzīgas arī atbilstošas spējas vadības, administrēšanas un budžeta jomā. Darba devēju un darba ņēmēju pārstāvjus ieceļ Padome, pamatojoties uz Eiropas lielāko darba devēju un darba ņēmēju organizāciju iesniegtajiem priekšlikumiem. Papildu kritērijs attiecībā uz *EU-OSHA* līdz šim bija tāds, ka tiem jābūt arī Darba drošības un veselības aizsardzības padomdevējas komitejas locekļiem vai pārstāvjiem.

3.3.3. Valdei ir šādi uzdevumi: pieņemt plānošanas dokumentu, budžetu, gada darbības pārskatu, finanšu noteikumus, krāpšanas apkarošanas stratēģiju, noteikumus interešu konfliktu novēršanai un pārvaldībai, reglamentu un komunikācijas un izplatīšanas plānus, īstenot pilnvaras saistībā ar darbinieku iecelšanu, iecelt izpilddirektoru un grāmatvedi, nodrošināt turpmākos pasākumus saistībā ar *OLAF* ziņojumiem un izvērtējumiem, pieņemt lēmumus par attiecīgās aģentūras iekšējo struktūru un apstiprināt sadarbības kārtību ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām.

3.3.4. Gada un daudzgadu plānošanas dokumentu pieņemšanas un nosūtīšanas termiņi ir saskaņoti.

3.3.5. Valdes priekšsēdētāju un visus trīs priekšsēdētāja vietniekus ieceļ no valdību, darba devēju un darba ņēmēju interešu grupu un Komisijas pārstāvju vidus; tos ievēlē ar divu trešdaļu balsu vairākumu uz diviem gadiem (*EU-OSHA* aģentūrā līdz šim – uz vienu gadu). Valde tiekas reizi gadā un lēmumus pieņem ar vienkāršu balsu vairākumu.

3.3.6. Izpildkomitejas (agrākā Biroja) sastāvā ir valdes priekšsēdētājs, visi trīs priekšsēdētāja vietnieki, grupu koordinatori un viens Komisijas pārstāvis. *Eurofound* un *EU-OSHA* gadījumā tas nozīmē samazinājumu – līdz šim valdē varēja darboties 11 cilvēki.

3.3.7. Līdzšinējais izpildkomitejas uzdevums bija uzraudzīt valdes lēmumu īstenošanu, bet ar jauno regulu tās pilnvaras kļūs plašākas: sagatavot lēmumus, ko pieņem valde, un kopā ar valdi pārraudzīt turpmākos pasākumus saistībā ar *OLAF*, kā arī sniegt padomus un atbalstu direktoram valdes lēmumu īstenošanā. Steidzamās situācijās visu trīs aģentūru izpildkomitejas var valdes vārdā pieņemt pagaidu lēmumus pārvaldības lietās, tostarp par iecelējinstītūciju un budžeta jautājumiem.

3.3.8. Direktora uzdevumi ierosinātajā regulējumā ir izklāstīti daudz precīzāk nekā iepriekšējās regulās. Jauns ir arī lēmums par to, vai izveidot vienu vai vairākus vietējos birojus vienā vai vairākās dalībvalstīs, lai nodrošinātu aģentūras uzdevumu efektīvāku izpildi. Tam vajadzīga Komisijas, valdes un attiecīgās dalībvalsts iepriekšēja piekrišana.

3.3.9. Direktoru no Komisijas piedāvātā kandidātu saraksta ar divu trešdaļu balsu vairākumu uz pieciem gadiem ieceļ valde. Pamatojoties uz direktora snieguma novērtējumu, viņa pilnvaru laiku var vienu reizi pagarināt. Šāda iecelšana atbilst procedūrai, ko piemēro *EU-OSHA*. Aģentūrām *Cedefop* un *Eurofound* ir direktoru vietnieki.

3.3.10. Ierosinātās regulas arī saskaņo finansiālos noteikumus, plānošanas noteikumus un spēkā esošos ziņošanas noteikumus ar Komisijas Deleģēto regulu (ES) Nr. 1271/2013 par finanšu pamatregulu aģentūrām.

3.3.11. Katras regulas priekšlikumā ir arī jauni standarta noteikumi attiecībā uz juridisko statusu, mītnes nolīgumu, valodu lietojumu, pārredzamību, krāpšanas apkarošanu, drošības noteikumiem par klasificētu informāciju, atbildību, izvērtēšanu un sadarbību ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām.

4. Vispārīgas piezīmes

4.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) piekrīt, ka visām trim trīspusējām aģentūrām ir jāsasniedz kopīgi standarti, ņemot vērā pašreizējo labāko praksi, kāda tā ir izveidojusies. Noteikumiem un pārvaldības aspektiem jābūt pēc iespējas līdzīgiem, tomēr ir jāņem vērā katras aģentūras specifika. Trīspusējas pārvaldības struktūras galvenajiem aspektiem vajadzētu būt vienādiem visās trīs aģentūrās, un to īstenošanas mehānismiem jābūt pēc iespējas līdzīgākiem. Tādi jautājumi kā konkrētie mērķi, uzdevumi un atbalsta/padomdevējas struktūras katrai aģentūrai būtu jānosaka atsevišķi.

4.2. Būtu jānosaka visām trim aģentūrām vienots un plašāk definēts vispārējais mērķis: apmierināt visu ES iestāžu un struktūru, dalībvalstu un sociālo partneru vajadzības.

4.3. EESK atzinīgi vērtē to, ka, neraugoties uz sākotnējiem priekšlikumiem par kopīgo pieeju, līdzsvarota trīspusējā valdes struktūra tiks saglabāta. Visām trim aģentūrām ir savi pienākumi jomās, kas ir cieši saistītas ar darba pasauli. Šā iemesla dēļ darba devēju un darba ņēmēju pārstāvju īpašās zināšanas ir citstarp nepieciešamas, lai nodrošinātu, ka aģentūru darbā pienācīgi atspoguļojas darba devēju un darba ņēmēju reālā situācija, kā arī daudzveidīgā pieredze ES dalībvalstīs. Šo grupu tieša iesaistīšanās valdē nodrošina labāku sadarbību un līdzdalības apziņu. Tādējādi nodrošina arī darba ņēmēju un darba devēju vajadzību apzināšanu gada un daudzgadu programmu plānošanā un to, ka aģentūras, pildot savus uzdevumus, šīs vajadzības ņem vērā.

4.4. Kad iecel valdes locekļus, līdztekus speciālajām zināšanām attiecīgajās aģentūru darbības jomās ir jāņem vērā arī atbilstošas spējas vadības, administrēšanas un budžeta jomā. EESK uzskata, ka valdes locekļu iecelšanas galvenajam kritērijam tomēr jābūt atbilstīgām zināšanām par konkrēto aģentūras darbības jomu. Pat ja noteiktas pamatzināšanas vadības, administrēšanas un budžeta jomā ir visnotaļ noderīgas, šā nosacījuma stingra interpretācija nedrīkst nozīmēt to, ka eksperti, kam ir zināšanas kādā aģentūras darbības jomā, nevar piedalīties valdes darbā.

4.5. Jaunajā regulā valdes uzdevumi pārsniegs tradicionālās uzraudzības funkcijas, kas saistītas ar budžetu un plānošanu, – valde varēs īstenot arī pilnvaras saistībā ar darbinieku iecelšanu un pārveidot attiecīgās aģentūras iekšējās struktūras. EESK uzskata, ka tradicionāli tas ir direktora uzdevums un tas neatbilst uzraudzības funkcijām. Komiteja ierosina šīs pilnvaras atcelt. Tomēr EESK atzīst, ka ārkārtas apstākļos, kad direktors nespēj veikt iecelējinstiucijas funkcijas, šī kompetence jānodod citai augstākstāvošai amatpersonai. Šis lēmums jāpieņem valdei ar divu trešdaļu balsu vairākumu.

4.6. Bilbao aģentūras valdes priekšsēdētāja pilnvaru laiks tiks pagarināts līdz diviem gadiem, tāpat kā tas ir pārējām divām aģentūrām. EESK uzskata, ka jābūt norādei uz priekšsēdētāja pienākumu rotāciju starp dažādām interešu grupām, kā to praktizē visas aģentūras. Būtu jāparedz arī tas, ka priekšsēdētāja amatu vairākas reizes var ieņemt viena un tā pati persona. EESK brīdina: ja pilnvaru laiks būs divi gadi, ne visām interešu grupām vienā pilnvaru termiņā būs vienāda ietekme, tāpēc ierosina valdes priekšsēdētāja pilnvaru laiku nemainīt, bet gan saglabāt atbilstoši pašreizējai praksei dažādās aģentūrās.

4.7. Priekšlikumā ir ierosināts samazināt izpildkomitejas locekļu skaitu, taču piešķirt papildu uzdevumus; ir sniegts šo uzdevumu izsmelošs saraksts. Praktisku iemeslu dēļ un galvenokārt tāpēc, ka izpildkomiteja darbojas valdes sanāksmju starplaikā, EESK ierosina izpildkomitejas uzdevumu sarakstu ievadīt ar vārdu “piemēram”, lai norādītu, ka saraksts ir indikatīvs. Tāpat kā valdei, arī izpildkomitejai nevajadzētu piešķirt pilnvaras iecelt darbiniekus. Uz *Eurofound* un *EU-OSHA* izpildkomiteju locekļu skaita samazināšanu EESK raugās ar zināmu skepsi. Neizdevīgā stāvoklī atradīsies it īpaši tā interešu grupa, kuras pārstāvis pašlaik ieņem priekšsēdētāja amatu, jo tai nebūs cita pārstāvja izpildkomitejā. EESK ierosina saglabāt līdzšinējo sastāvu – trīs locekļi no katras interešu grupas.

4.8. Formulējums punktā par plānošanas dokumenta termiņiem ir maldinošs. EESK lūdz precizēt, ka plānošanas dokumenta projektu, kas sastāv no daudzgadu daļas, gada darba programmas un budžeta, ieskaitot cilvēkresursus, pieņem valde un ne vēlāk kā 31. janvārī nosūta Eiropas Komisijai, Eiropas Parlamentam un Eiropas Savienības Padomei. Valde līdz 30. novembrim pieņem galīgo plānošanas dokumentu.

4.9. EESK atzinīgi vērtē standartizēto pieeju, kas paredzēta izpilddirektora iecelšanai un kas līdzinās *EU-OSHA* aģentūrā izmantotajai pieejai. Tomēr tā ierosina gādāt par to, ka tad, kad Komisija gatavo kandidātu sarakstu, klāt ir novērotāji no visām interešu grupām.

4.10. Visām trim aģentūrām ir koordinācijas biroji Briselē. EESK uzskata, ka, ņemot vērā aģentūru darba veidu, nekādi citi biroji dalībvalstīs nav vajadzīgi. Tāpēc regulās būtu jāatsaucas uz jau izveidotajiem birojiem Briselē, bet norāde uz iespēju izveidot citus vietējos birojus būtu jāizņem.

4.11. Saskaņā ar kopīgo pieeju direktora vietnieka amats *Eurofound* aģentūrā ir jālikvidē. EESK norāda, ka direktora vietnieks ir arī *Cedefop* aģentūrai, lai gan regulā tas nav paredzēts. EESK ir pārliecināta, ka direktora vietnieka amats ir izrādījies noderīgs. Proti, tas ļauj panākt līdzsvaru starp darba devēju un darba ņēmēju interesēm, kas tiks ņemtas vērā attiecīgo aģentūru vadībā, un tādejādi tiek atbalstīta sociālo partneru līdzdalība trīspusējas pieejas ietvaros. Tā kā pašreizējās atšķirīgās prakses darbojas labi, komiteja prasa gādāt par to, ka visām trim aģentūrām ir nodrošināta zināma elastība. Lēmums par to, vai direktora vietnieka amats ir vajadzīgs, jāatstāj valdes ziņā.

4.12. EESK atzinīgi vērtē to, ka mītnes nolīgumi jāslēdz ar valstīm, kurās atrodas attiecīgo aģentūru galvenā mītne. Visas trīs aģentūras šādus mītnes nolīgumus jau ir noslēgušas; tādejādi šis noteikums atspoguļos to, kas jau ir izdarīts.

4.13. Saskaņā ar ierosinātajām regulām izvērtēšanu ik pēc pieciem gadiem veic Komisija. EESK ir pārliecināta, ka, pateicoties valdes pārstāvju līdzdalībai, varēs vieglāk tikt galā ar visām iespējamām pārmaiņām pēc izvērtēšanas.

4.14. Pirms aģentūras dibina kontaktus un sadarbību ar trešām valstīm un starptautiskām organizācijām, ir vajadzīga iepriekšēja Komisijas piekrišana, un pēc tam to iekļauj plānošanas dokumentā. EESK uzskata, ka pietiek ar apstiprinājumu no valdes, kurā ir pārstāvēta Komisija, un divkāršs apstiprinājums nav vajadzīgs.

5. Īpašas piezīmes

5.1. Eurofound

5.1.1. Salīdzinājumā ar spēkā esošo regulu ir svītrotas atsauce uz vidēja termiņa un ilgtermiņa pētījumiem, ko varētu interpretēt kā atteikšanos no Eiropas mēroga apsekojumiem. Lai arī šie apsekojumi ir dārgi, tie ir *Eurofound* galvenie pasākumi, kas ne tikai ES iestādēm, dalībvalstīm un sociālajiem partneriem, bet arī zinātnes un politikas pētniekiem nodrošina unikālus un visas Eiropas mērogā salīdzināmus datus par ārkārtīgi daudzveidīgajiem dzīves un darba apstākļiem. EESK atzinīgi vērtē un atbalsta Eiropas mērogā veiktos apsekojumus, jo tie nepastarpināti veicina visa Eiropas projekta turpmāku attīstību.

5.1.2. EESK atzinīgi vērtē to, ka tiks precizēti uzdevumi, kuri jāveic padomdevējām komitejām, ko var izveidot un likvidēt valde.

5.2. Cedefop

5.2.1. EESK nepiekrīt *Cedefop* aģentūrai izvirzītajam mērķim, proti, palīdzēt Komisijai veidot un īstenot profesionālās izglītības un apmācības, kā arī prasmju un kvalifikāciju politikas pasākumus. Komiteja uzskata, ka *Cedefop* mērķis ir jāaskaņo ar pārējo divu aģentūru mērķiem. Tāpēc regulā būtu skaidri jānorāda, ka *Cedefop* mērķis ir līdztekus ES iestādēm un struktūrām atbalstīt dalībvalstis un sociālos partnerus politikas izveidē un īstenošanā, nodrošinot informāciju un analīzi par profesionālo izglītību, prasmēm un kvalifikācijām.

5.2.2. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumā atspoguļoto faktu, ka *Cedefop* ir iepriekš uzņēmusies jaunus uzdevumus. *Cedefop* pašreizējā darbība skar ne tikai profesionālo izglītību un apmācību, bet arī kvalifikācijas, jo īpaši Eiropas kvalifikāciju sistēmu, prasmju analīzi un prognozēšanu, kā arī neformālās un ikdienējās mācīšanās validēšanu. Tomēr komiteja uzsver, ka *Cedefop* darbībai vajadzētu palikt galvenokārt vērstai uz profesionālo izglītību un apmācību visiem (jauniešiem un pieaugušajiem), tostarp stažēšanos un mācīšanos darbavietā, lai uzlabotu cilvēku nodarbināmību.

5.3. EU-OSHA

5.3.1. Priekšlikumā ir teikts, *EU-OSHA* mērķis citstarp ir darīt pieejamu juridisko informāciju par darba drošību un veselību. EESK uzskata, ka šis noteikums skar Komisijas atbildības jomu, tāpēc pret to iebilst.

5.3.2. Komiteja atzinīgi vērtē to, ka *EU-OSHA* regulā ir ietverta skaidra atsauce uz izpratnes veicināšanas un komunikācijas pasākumiem, kā arī kampaņām par darba aizsardzības jautājumiem. Kopš 2000. gada aģentūra reizi divos gados rīko informācijas un izpratnes veicināšanas kampaņas par dažādiem ar darba ņēmēju aizsardzību saistītiem tematiem, tādējādi sasniedzot plašu auditoriju un publiskojot labas prakses piemērus un praktiskus risinājumus.

5.3.3. Aģentūras informācijas tīkls tika izveidots vienlaicīgi ar aģentūru, un tas ir svarīgs faktors, kas ļauj nodrošināt, ka pieejamā informācija ir gan faktiski pareiza, gan arī atspoguļo to, kas patiesībā notiek praksē. Turklāt šie tīkli būtībā arī paplašina Eiropas iekļaujošo trīspusējo pieeju līdz valsts līmenim, tādējādi, kā izrādījies, ļoti konstruktīvā un noderīgā veidā veidojot sadarbību starp valdību pārstāvjiem un sociālajiem partneriem. Tāpēc valstu sociālo partneru iesaistīšanās šajā tīklā ir ļoti svarīga, un dalībvalstīm tā būtu jāgarantē. Tomēr EESK neuzskata, ka aģentūra varētu veikt izmaiņas valsts tīklā, ko dalībvalstis izraudzījušās saskaņā ar īpašiem kritērijiem. Taču valdei varētu būt tiesības sniegt ieteikumus attiecībā uz dalību tajā.

Briselē, 2017. gada 30. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par stipro alkoholisko dzērienu definīciju, noformēšanu un marķēšanu, stipro alkoholisko dzērienu nosaukumu lietošanu citu pārtikas produktu noformējumā un marķējumā un par stipro alkoholisko dzērienu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību”

(COM(2016) 750 final – 2016/0392 (COD))

(2017/C 209/09)

Ziņotājs: **Peter SCHMIDT**

Apspriešanās	Padome, 9.12.2016. Eiropas Parlaments, 12.12.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 43. panta 2. punkts, 114. panta 1. punkts un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Lauksaimniecības, lauku attīstības un vides specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	14.3.2017.
Pieņemts plenārsesijā	29.3.2017.
Plenārsesija Nr.	524
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	211/0/4

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu saskaņot spēkā esošo tiesisko regulējumu attiecībā uz stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD) un panākt, ka tiesību akti saskan ar jaunajiem ES juridiskajiem instrumentiem, proti, attiecībā uz produktu informācijas sniegšanu patērētājiem un lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmām.

1.2. EESK jo īpaši atbalsta ciešākas saiknes izveidi ar lauksaimniecības nozari. Šī saikne ir būtiska Eiropas Savienībā ražoto stipro alkoholisko dzērienu kvalitātei un reputācijai.

1.3. Lai gan EESK kopumā atbalsta pielāgojumus, kas veikti, lai nodrošinātu saskaņošanu ar LESD un atvieglotu likumdošanas procesu, būtu vēlams, lai līdzsvars tiktu vairāk novirzīts uz īstenošanas, nevis deleģētajiem aktiem. Dažās jomās atkāpes iespēja būtu pilnīgi jāsvīturo.

1.4. EESK atzīst atkārtotas saskaņošanas sarežģītību un atzinīgi vērtē precizējumus un uzlabojumus tādās jomās kā noteikumi attiecībā uz saliktu apzīmējumu, pieminējumu un stipro alkoholisko dzērienu maisījumu marķēšanu, kā arī izejvielu izcelsmes fakultatīvu marķēšanu. Tomēr priekšlikumā ir mainīti daži citi elementi, kas būtu jāpārskata, kā norādīts turpmāk šajā atzinumā.

1.5. Attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm (ĢIN) EESK atzinīgi vērtē ĢIN noteikumu un procedūru precizēšanu, kā arī tradīcijām un vietējai ražošanai piešķirto vērtību.

1.6. EESK uzsver, ka ir svarīgi saglabāt pašreizējo aizsardzības līmeni stipro alkoholisko dzērienu nozarē, lai garantētu, ka pievienotā vērtība un nodarbinātība paliek Eiropā. Svarīga ir vieta, kurā produkts ir destilēts un ražots, un terminoloģijas izmaiņām, kas ir ieviestas, nevajadzētu radīt nekādas būtiskas izmaiņas minētajā nozarē.

1.7. Attiecībā uz noformēšanu un marķēšanu komiteja ierosina dažus uzlabojumus pašreizējā priekšlikumā, proti, tādus, kas nepieļauj nekādus sagrozījumus vai pārpratumus attiecībā uz “imitācijas aromātiem”, kuri varētu būt maldinoši patērētājiem.

1.8. Lai gan tas neattiecas uz Komisijas priekšlikuma konkrēto darbības jomu, EESK atkārtu savus agrākos ieteikumus par to, ka ir vajadzīga saskaņota un visaptveroša politikas pieeja, kuras pamatā ir ideja par alkohola [veselībai] kaitīga patēriņa novēršanu, kā arī atbildīgas alkohola lietošanas popularizēšanu, lai izvairītos no veselības apdraudējumiem un alkohola lietošanas nepilngadīgo vidū, un tas attiecas ne tikai uz stipro alkoholisko dzērienu nozari, bet arī uz plašāku kontekstu. Šajā ziņā būtiska nozīme ir informēšanai, izglītošanai un izpratnes veicināšanai, un EESK tādejā atzinīgi vērtē daudzās publiskā un privātā sektora iniciatīvas.

2. Ievads

2.1. Ar ierosināto regulu Komisija vēlas saskaņot spēkā esošo Regulu (EK) Nr. 110/2008⁽¹⁾ par stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību (LESD). Principā šajā priekšlikumā noteikumi, ko Komisija pieņēmusi saskaņā ar minēto regulu, ir iedalīti deleģētajos aktos un īstenošanas aktos, un ir ieviests lauksaimniecības nozares juridiskais pamats⁽²⁾, lai uzsvērtu ciešāku saikni ar lauksaimniecības nozari.

2.2. Līdztekus saskaņošanai ar LESD šajā priekšlikumā ir ietverti tikai daži nelieli tehniski grozījumi, lai novērstu nepilnības Regulas (EK) Nr. 110/2008 īstenošanā un panāktu, ka tiesību akti saskan ar jaunajiem ES juridiskajiem instrumentiem, proti, attiecībā uz produktu informācijas sniegšanu patērētājiem (Regula (ES) Nr. 1169/2011⁽³⁾) un lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmām (Regula (ES) Nr. 1151/2012⁽⁴⁾).

2.3. Konkrētāk, priekšlikumā ir precizēti daži marķēšanas noteikumi attiecībā uz saliktiem apzīmējumiem, pieminējumiem un stipro alkoholisko dzērienu maisījumiem, lai izvairītos no problēmām iekšējā tirgū. Tajā ir arī ietverts jauns pants par izcelsmes norādi un noteiktas skaidrākas procedūras ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrēšanai, pamatojoties uz Regulu (ES) Nr. 1151/2012.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu nodrošināt spēkā esošās Regulas (EK) Nr. 110/2008 par stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem saskaņošanu ar LESD un panākt, ka tiesību akti saskan ar jaunajiem ES juridiskajiem instrumentiem. Ar ierosināto regulējumu ir kopumā nodrošināta skaidrība un saskaņotība attiecībā uz noteikumiem stipro alkoholisko dzērienu nozarē.

3.2. EESK ņem vērā, ka Komisija apspriedās ar stipro alkoholisko dzērienu ražotāju apvienībām. ES stipro alkoholisko dzērienu nozare, kuras tirdzniecības apjoms ārvalstīs 2015. gadā pārsniedza 10 miljardus EUR, ir daļa no lauksaimniecības pārtikas nozares, kas ir lielākā ES eksporta nozare. Nozare nodrošina miljonu ar ražošanu un tirdzniecību saistītu darbvieta Eiropā un tai ir cieša ekonomiska un sociāla saikne ar lauksaimniecības nozari. Akcīzes nodokļa un PVN ieņēmumi no stiprajiem alkoholiskajiem dzērieniem sasniedz aptuveni 23 miljardus EUR gadā. Tomēr stipro alkoholisko dzērienu patēriņš laikā no 1980. gada līdz 2014. gadam samazinājās par 32 %. Tas atspoguļojas tādās tendencēs kā pievēršanās pirmšķirībai (*premiumisation*) un alkohola lietošanā pievēršanās "vairāk kvalitātei nekā kvantitātei". Piemēram, laikā no 2000. gada līdz 2015. gadam pārdošanas apjoms patēriņam uz vietas (viesnīcās, restorānos, kafejnīcās) samazinājās par 8 % līdz 23,5 miljoniem hektolitru spirta, bet vērtība pieauga par 30 %.

3.3. Lai gan Komisijas priekšlikuma galvenais mērķis ir nodrošināt tiesību aktu saskaņošanu ar LESD, tā ir arī iespēja stipro alkoholisko dzērienu nozarē saglabāt kvalitāti un tradicionālos paņēmienus, kā arī aizsargāt tās reputāciju pasaules līmenī. Priekšlikumā sniegta skaidrība par to, kā tiek izgatavots katrs dzēriens: izejvielas, minimālais stiprums, kas paredzēts tirdzniecībai, maksimālais destilāta stiprums, nogatavināšanas periods, prasības attiecībā uz saldināšanu u. c. Stipro alkoholisko dzērienu klasificēšana kategorijās palīdz aizsargāt dažādās tradīcijas.

3.4. EESK uzsver, cik svarīgi ir nostiprināt saikni ar lauksaimniecības nozari. Stipro alkoholisko dzērienu ražošanā būtu jāļauj izmantot tikai lauksaimniecības izejvielas, kas nodrošinātu arī lauksaimniecības pamatproduktu noieta.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 15. janvāra Regula (EK) Nr. 110/2008 par stipro alkoholisko dzērienu definīciju, aprakstu, noformējumu, marķējumu un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsardzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1576/89 (OV L 39, 13.2.2008., 16. lpp.).

⁽²⁾ LESD 43. panta 2. punkts.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 25. oktobra Regula (ES) Nr. 1169/2011 par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem un par grozījumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Regulās (EK) Nr. 1924/2006 un (EK) Nr. 1925/2006, un par Komisijas Direktīvas 87/250/EEK, Padomes Direktīvas 90/496/EEK, Komisijas Direktīvas 1999/10/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/13/EK, Komisijas Direktīvu 2002/67/EK un 2008/5/EK un Komisijas Regulas (EK) Nr. 608/2004 atcelšanu (OV L 304, 22.11.2011., 18. lpp.).

⁽⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 21. novembra Regula (ES) Nr. 1151/2012 par lauksaimniecības produktu un pārtikas produktu kvalitātes shēmām (OV L 343, 14.12.2012., 1. lpp.).

3.5. Pielāgojumi, kas veikti, lai nodrošinātu saskaņošanu ar LESD un atvieglotu likumdošanas procesu, ir kopumā pozitīvi. Tomēr būtu pareizāk, ja līdzsvars tiktu vairāk novirzīts uz īstenošanas, nevis deleģētajiem aktiem. Dažās jomās atkāpes iespēja būtu jāsvītrot pilnībā, jo īpaši, ja tā ietver lielas izmaiņas. Piemēram, Komisija vēlas būt pilnvarota (16. panta 3. punkts) izstrādāt deleģētos aktus, lai atļautu reģistrētās ģeogrāfiskās izcelsmes norādes nosaukumā lietot eksporta tirgus valodu, ja šāda informācija ir obligāta, t. i., ja bez šādas informācijas stipros alkoholiskos dzērienus nevar laist tirgū. Tomēr saskaņā ar spēkā esošo ES regulu ražotāji to drīkst darīt jau tagad, taču saskaņošanas tekstā šī norma ir svītrotā. Pašreizējā spēja būtu jāatjauno, un tādā gadījumā pilnvaru deleģēšana nebūtu vajadzīga.

3.6. Stipro alkoholisko dzērienu ražotājiem visvairāk bažu rada tas, kā saglabāt tradīcijas un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu (ĢIN) sistēmu stipriem alkoholiskajiem dzērieniem. EESK kopumā atzinīgi vērtē ĢIN noteikumu precizēšanu attiecībā uz to piemērošanu stipriem alkoholiskajiem dzērieniem.

3.7. Lai gan tas neattiecas uz Komisijas priekšlikuma konkrēto darbības jomu, EESK atkārtoti savus agrākos ieteikumus par to, ka ir vajadzīga saskaņota un visaptveroša politikas pieeja⁽⁵⁾, kuras pamatā ir ideja par alkohola [veselībai] kaitīga patēriņa novēršanu, kā arī atbildīgas alkohola lietošanas popularizēšanu, lai izvairītos no veselības apdraudējumiem un alkohola lietošanas nepilngadīgo vidū, un tas attiecas ne tikai uz stipro alkoholisko dzērienu nozari, bet arī uz plašāku kontekstu. Šajā ziņā būtiska nozīme ir informēšanai, izglītošanai un izpratnes veicināšanai. EESK norāda, ka privātais sektors ir iesaistījies daudzās iniciatīvās un sociālajās programmās visā ES, parādot, ka ir iespējams mazināt alkohola atkarību, jo īpaši jauniešu vidū⁽⁶⁾.

3.8. Komisijas priekšlikumā nav ietverts jautājums par sastāvdaļu uzskaitījumu un informāciju par uzturvērtību stipro alkoholisko dzērienu marķējumā. EESK tomēr atkārtoti norāda, ka patērētājiem ir tiesības saņemt patiesu un neitrālu informāciju par alkoholiskajiem dzērieniem, lai viņi varētu pieņemt pārdomātu lēmumu par to patēriņu⁽⁷⁾. Lai minētos noteikumus piemērotu, mikrorazotājiem un mazajiem ražotājiem būs vajadzīgs atbalsts. Komiteja vēlas sniegt ieguldījumu pašreizējās diskusijās, ko Komisija ar savu neseno ziņojumu⁽⁸⁾ uzsākusi par šo tematu.

4. Īpašas piezīmes

4.1. EESK atzīst atkārtotas saskaņošanas sarežģītību un atzinīgi vērtē precizējumus un uzlabojumus tādās jomās kā noteikumi attiecībā uz saliktu apzīmējumu, pieminējumu un stipro alkoholisko dzērienu maisījumu marķēšanu, kā arī izejvielu izcelsmes fakultatīvu marķēšanu. Tomēr priekšlikumā ir mainīti daži citi elementi, kas būtu jāpārskata, piemēram:

- formulējuma “un/vai” aizstāšanai ar citiem izteicieniem nevajadzētu radīt nekādas nepareizas interpretācijas un neskaidrību. EESK tādēļ ierosina izmantot apsvērumu, lai uzsvērtu, ka visi “un/vai” ir aizstāti ar izteicieniem, kam ir līdzvērtīga nozīme un ka Komisijai nav bijis nodoma grozīt Regulas (ES) Nr. 110/2008 noteikumu būtību;
- ir jāprecizē terminu “ražošanas prakse” un “aromatizētājs” definīcija,
- termins “*technical file*” ir aizstāts ar terminu “*product specification*” [abos dokumentos tulkots “tehniskā dokumentācija” – tulk. piez.], lai saskaņotu noteikumus četros sektoros, uz kuriem attiecināma ĢIN sistēma (pārtikas produkti, vīni, stiprie alkoholiskie dzērieni un aromatizētie vīni). Tomēr, lai izvairītos no jebkāda veida pārpratumiem, būtu jāpievieno apsvērumi, kurā izskaidrota abu minēto terminu līdzvērtība.

4.2. Komisijas priekšlikuma 8. panta 5. punktā ir norādīts, ka tirdzniecības nosaukumus, kas papildināti ar terminu “aromāts” (vai citiem līdzīgiem terminiem), var izmantot vienīgi, lai apzīmētu aromatizētājus, kuri imitē stipros alkoholiskos dzērienus, vai atsauktos uz to izmantošanu tāda pārtikas produkta ražošanā, kas nav dzēriens. Komiteja uzskata, ka šis noteikums varētu maldināt patērētājus.

⁽⁵⁾ OV C 318, 23.12.2009., 10. lpp.

⁽⁶⁾ Piemēram, sk. HBSC (*Health Behaviour in School-aged Children* – skolas vecuma bērnu veselību ietekmējošo paradumu pētījums, vecuma grupas: 11, 13 un 15 gadi), 2016. gadā publicētā jaunākā HBSC pētījuma galveno secinājumu kopsavilkums: <http://spirits.eu/files/98/cp.as-095-2016-hbcs-survey-2016-key-messages-final.pdf>; ESPAD (*the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs* – Eiropas pētījums par alkohola un citu atkarību izraisošo vielu lietošanu skolēnu vidū, vecuma grupa: 15–16 gadi). Saskaņā ar ESPAD pētījumu 86 % Eiropas skolēnu pēdējo 30 dienu laikā “nav atradušies alkohola reibumā”. Tas ir intoksikācijas līmeņa samazinājums par 23 % (kopš 2003. gada). Epizodiskas pārmērīgas alkohola lietošanas biežums kopš augstākā rādītāja 2007. gadā ir samazinājies par 28 % (2007. gadā tas bija 18 %, bet 2015. gadā – 13 %). Šīs pozitīvās tendences ir vērojamas gan attiecībā uz zēniem, gan meitenēm.

⁽⁷⁾ OV C 332, 8.10.2015., 28. lpp.

⁽⁸⁾ Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam un Padomei par alkoholisko dzērienu obligāto marķēšanu attiecībā uz sastāvdaļu sarakstu un paziņojumu par uzturvērtību, COM(2017) 58 final – 13.3.2017.

4.3. Nolūkā gan nodrošināt pievienoto vērtību ražotājiem, gan aizsargāt patērētāju intereses EESK uzsvēr, ka ir svarīgi saglabāt pašreizējo aizsardzības līmeni stipro alkoholisko dzērienu nozarē, atsaucoties uz “ražošanas vietu” pretstatā “izcelsmes vietai”. Jaunajai terminoloģijai nevajadzētu radīt nekādas būtiskas izmaiņas stipro alkoholisko dzērienu nozarē, tā kā svarīgākais punkts ir vieta, kurā produkts ir destilēts un ražots.

4.4. Dalībvalstis ir atbildīgas par aizsargāto ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu izmantošanas uzraudzību, lai novērstu nelikumības, un Komisija būtu jāinformē par noteikumu piemērošanu dalībvalstīs, tādējādi nodrošinot atbilstošu sistēmu, lai viltotos stipros alkoholiskos dzērienus izņemtu no tirgus.

4.5. Iebildumu procedūra, kas ļauj ieinteresētajām personām panākt vienošanos, ir vērtējama pozitīvi, jo šī procedūra ir mazāk apgrūtinājoša un neietekmē rezultātus.

4.6. Stipro alkoholisko dzērienu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu reģistrs, kas aizstāj III pielikumu, būtu jāskata kā iespēja modernizēt modeli, neietekmējot tiesības, pienākumus vai sistēmas pārredzamību.

Briselē, 2017. gada 29. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 1101/89, Regulu (EK) Nr. 685/2001 un Regulu (EK) Nr. 2888/2000”

(COM(2016) 745 final – 2016/0368 (COD))

(2017/C 209/10)

Ziņotājs: **Jan SIMONS**

Apspriešanās	Eiropas Parlaments, 12.12.2016. Eiropas Savienības Padome, 19.12.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 91. un 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Transporta, enerģētikas, infrastruktūras un informācijas sabiedrības specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	15.3.2017.
Pieņemts plenārsesijā	29.3.2017.
Plenārsesija Nr.	524
Balsojuma rezultāts	228/3/0
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Pēc apspriešanās ar iesaistītajām pārstāvības organizācijām EESK secina, ka ir iespējams atbalstīt Komisijas priekšlikumu regulai, ar ko atceļ Regulu (EEK) Nr. 1101/89 (pagaidu regulējums par iekšzemes ūdensceļu kuģu norakstīšanu metāllūžņos), Regulu (EK) Nr. 2888/2000 (par atļauju izsniegšanu kravu pārvadājumiem Šveicē) un Regulu (EK) Nr. 685/2001 (par kravu pārvadāšanas atļaujām Bulgārijā un Rumānijā pirms šo valstu pievienošanās ES).

2. Pamatojums

2.1. Ņemot vērā programmu *REFIT* un apņemšanos gādāt par labāku regulējumu ar mērķi nodrošināt vajadzībām atbilstošāku un ļoti kvalitatīvu tiesisko regulējumu, kā minēts Iestāžu nolīgumā starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par labāku likumdošanas procesu, Komisija ir ierosinājusi šīs novecojušās regulas atcelt.

2.1.1. Pirmām kārtām runa ir par 1989. gada pagaidu regulu par iekšzemes ūdensceļu kuģu norakstīšanu metāllūžņos, kurā paredzētie jaudas regulēšanas instrumenti tika nodrošināti desmit gadus vēlāk ar Regulu (EK) Nr. 718/1999, taču 1989. gada regula atcelta netika.

2.1.2. Priekšlikums attiecas arī uz divām autotransporta regulām.

2.1.2.1. Pirmā no tām tika pieņemta 2000. gadā un attiecas uz smagajām kravas automašīnām paredzētu Šveices atļauju kvotu sadalījumu dalībvalstu vidū. Kopš 2005. gada 1. janvāra ar nolīgumu, kas noslēgts starp ES un Šveices konfederāciju, kravu pārvadājumi ar smagajām kravas automašīnām ir atbrīvoti no visām kvotām un atļaujām.

2.1.2.2. Otrā regula attiecas uz to, kā starp toreizējām dalībvalstīm sadalāmas atļaujas, kuras paver piekļuvi Bulgārijas un Rumānijas kravu pārvadājumu tirgum pirms šo valstu pievienošanās Eiropas Savienībai 2007. gadā. Pēc šo valstu pievienošanās Eiropas Savienībai 2007. gadā šīs atļaujas vairs nav vajadzīgas.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK vienmēr ir atbalstījusi nostāju, ka tiesiskajam regulējumam ir jāatbilst vajadzībām un jābūt ļoti kvalitatīvam. Tam ir arī jāsauglabā pārredzamība, jābūt skaidram un tādām, lai visām dalībvalstīm un ieinteresētajām personām būtu to vienkārši izmantot, konkrēti, iekšzemes ūdensceļu un kravu autopārvadājumu nozarē.

3.2. Ņemot vērā dažādos šo triju novecojušo regulu atcelšanas iemeslus, šāda rīcība EESK skatījumā ir vienkārši loģiska.

3.3. Tomēr EESK nav palicis nepamanīts fakts, ka sadaļā "Apspriešanās ar ieinteresētajām personām un ietekmes novērtējumu rezultāti" Komisija ir ierakstījusi "Neattiecas". Ievērojot 3.1. punktā uzskaitītos elementus, šāda darbība patiešām būtu rezultatīva, turklāt pozitīvā nozīmē, un apspriežu rīkošana, pat ja tās kalpotu tikai apziņas veidošanai, noteikti nebūtu lieka.

3.4. Tāpēc EESK apspriedās ar attiecīgo starpnozaru organizāciju pārstāvjiem. Šo apspriežu gaitā tā secināja, ka pret Komisijas priekšlikumu atcelt šīs trīs regulas nekādu iebilžu nav.

Briselē, 2017. gada 29. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Starptautiskā okeānu pārvaldība – okeānu nākotnes veidošanas darbākārtība””

(JOIN(2016) 49 final)

(2017/C 209/11)

Ziņotājs: **Jan SIMONS**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 27.1.2017.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	REX
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	6.3.2017.
Pieņemts plenārsesijā	29.3.2017.
Plenārsesija Nr.	524
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	201/2/2

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) norāda, ka kopīgajā paziņojumā minētie pasākumi attiecas gan uz okeānu, gan jūru pārvaldību. EESK ierosina kopīgā paziņojuma nosaukumu mainīt uz “Okeānu un jūru nākotnes veidošanas darbākārtība”.

1.2. EESK piekrīt, ka ir pamats augošajām bažām par to, ka palielinoties okeānu noslodzei, ir vajadzīga labāka to pārvaldība un aizsardzība. Gadsimtiem ilgi pasaules okeāni tika uzskatīti vienkārši par pārāk lieliem, lai tos varētu ietekmēt jebkāda rīcība, taču aizvien intensīvāka cilvēku darbība ir novedusi pie okeānu apdraudējuma. Pasaules okeāni saskaras ar tādām problēmām kā neilgtspējīga zveja, nepietiekama aizsardzība, tūrisms, intensīva satiksme, piesārņojums un tādas klimata pārmaiņu radītas sekas kā jūras līmeņa celšanās un sugu izplatības izmaiņas. Pašreizējais starptautiskās okeānu pārvaldības satvars nespēj nodrošināt okeānu un to resursu ilgtspējīgu pārvaldību. Ir jārikojas steidzami.

1.3. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas (turpmāk “Komisija”) un Savienības Augstās pārstāves ārlietās un drošības politikas jautājumos (turpmāk “Augstā pārstāve”) kopīgo paziņojumu par okeānu pārvaldības uzlabošanu. Kopīgajā paziņojumā ir izklāstīta darbākārtība, kā veidot okeānu nākotni, kas ir apdraudēta. Tomēr draudi, ar ko pašlaik saskaras mūsu okeāni, Komisijai un Augstajai pārstāvei vēl ir jāpasludina par prioritāti, lai pienācīgi atspoguļotu neatliekamo vajadzību rīkoties.

1.4. Viens no neefektīvas starptautiskās okeānu pārvaldības cēloņiem ir nepilnības pašreizējā starptautiskās okeānu pārvaldības satvarā. EESK iesaka Komisijai un Augstajai pārstāvei pievērsties šīm nepilnībām un pretrunām, kā arī uzlabot atbilstību spēkā esošajiem noteikumiem, piemēram, uzlabojot Jūras stratēģijas pamatdirektīvas īstenošanu. Eiropas Savienībai būtu jāatturas no jaunu tiesību aktu ierosināšanas, ja lietderīgāk būtu labāk vai koordinētākā veidā īstenot spēkā esošos noteikumus un regulējumu.

1.5. EESK atbalsta kopīgajā paziņojumā uzskaitītās darbības, kuru mērķis ir uzlabot zināšanas par Eiropas okeāniem. Eiropas Savienība varētu dot ievērojamu ieguldījumu okeānu pārvaldības uzlabošanā, it īpaši atbalstot zinātniskos pētījumus par pasaules okeāniem. Pašlaik pieejamie dati ir jāizmanto lietderīgi un efektīvi. Par Eiropas jūrām ir daudz informācijas, taču tā lielākoties ir sadrumstalota. Tāpēc EESK ļoti iesaka Eiropas Savienībai paplašināt Jūras novērojumu un datu tīklu, izveidojot pasaules mēroga jūras datu tīklu. ES varētu kļūt par šādu pētījumu koordinācijas centru.

1.6. EESK mudina ES sadarboties ar partnervalstīm, lai samazinātu jūras drošības apdraudējumus un riskus, tādus kā pirātisms un cilvēku, ieroču un narkotiku tirdzniecība, izmantojot jauno Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūru, Eiropas Jūras drošības aģentūru (EMSA) un Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūru (EFCA). Ar funkcionējošu vienotu informācijas apmaiņas vidi (CISE) būs iespējams nodrošināt, ka dati tiks vākti tikai vienu reizi un ES dalībvalstis ar tiem efektīvi apmainīsies.

1.7. EESK uzskata, ka spēju veidošana labākai okeānu pārvaldībai ir izšķiroša, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību un dotu jaunattīstības valstīm iespēju izmantot okeānus un to resursus saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Jūras tiesību konvenciju (UNCLOS). Tāpēc kopīgajā paziņojumā noteiktie ES pasākumi ir vērtējami atzinīgi, taču Komisijai un Augstajai pārstāvei vēl ir jāprecizē konkrētās darbības un instrumenti šādu spēju veidošanai.

1.8. EESK ļoti atbalsta tāda ES ieinteresēto personu foruma izveidi, kas velīts pasaules okeāniem un jūrām, it īpaši tādēļ, ka okeānu pārvaldība ir transversāls jautājums, kas aptver virkni ieinteresēto personu. Tomēr šādā forumā vajadzētu izvairīties no tādu diskusiju atkārtošā, kas jau notiek starptautiskā līmenī. EESK mudina Komisiju iesaistīt visas ieinteresētās personas: ja vēlamies, lai tiktu nodrošināta okeānu efektīva pārvaldība, ir jāmobilizē visa pilsoniskā sabiedrība.

1.9. EESK norāda: lai novērstu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju, ir jāievieš efektīvi karoga valsts kontroles un izpildes instrumenti, ieskaitot uzraudzības, kontroles un novērošanas pasākumus. Visu ES dalībvalstu zvejas dati būtu jāvēl efektīvāk, un ar tiem būtu pienācīgi jāapmainās. Iespējams, to varētu panākt, izmantojot Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF) līdzekļus.

1.10. EESK uzskata, ka okeānu pārvaldībā būtu jāpanāk līdzsvars starp sociālekonomisko attīstību un jūras aizsardzību. Tehnoloģijas, kas paredzētas jūras dzīvību resursu izmantošanai, jālieto uzmanīgi un piesardzīgi. To novatoriskais raksturs un nozīme ekonomikas attīstībā nedrīkst novērst uzmanību no iespējamiem riskiem, kas apdraud vidi, kurā tiek veikta šāda darbība. Sauszemes vides ietekmes novērtējumos gūto pieredzi varētu izmantot, lai izstrādātu ekvivalentus teritoriāli specifiskus novērtējumus attiecībā uz okeānu resursu izmantošanu.

2. Kopīgā paziņojuma priekšvēsture

2.1. ANO Ģenerālās asamblējas dalībvalstis 2015. gada jūnijā formāli vienojās, ka saskaņā ar UNCLOS tiks izveidots juridiski saistošs instruments jūras bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un ilgtspējīgai izmantošanai ārpus valstu jurisdikcijas esošās teritorijās (BBNJ) ⁽¹⁾. Tā kā valstis savas ekonomikas attīstības mērķiem aizvien biežāk vēlas izmantot okeānus, lielāko daļu okeānu teritoriju negatīvi ietekmē neilgtspējīgas darbības, kas notiek jūrā vai uz sauszemes, kā arī klimata pārmaiņu un okeānu paskābināšanās sekas.

2.2. Eiropas Savienība ir izstrādājusi darbākārtību labākai okeānu pārvaldībai, kuras pamatā ir starpnozaru, uz noteikumiem balstīta un starptautiska pieeja. Šis paziņojums, kas ir daļa no savstarpēji lielā mērā savienotas darbākārtības, ir arī ES atbilde uz ANO Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam, īpaši uz ilgtspējīgas attīstības 14. mērķi "saglabāt un ilgtspējīgi izmantot okeānus, jūras un jūras resursus". Paziņojuma pamatā ir politiskās pilnvaras, ko Komisijas priekšsēdētājs Junkers piešķīris komisāram *Karmenu Vella*, proti, iesaistīties starptautiskās okeānu pārvaldības veidošanā.

2.3. Komisijas un Augstās pārstāves kopīgajā paziņojumā ir izklāstīti 14 darbību kopumi šādās trīs prioritārajās jomās: 1) starptautiskās okeānu pārvaldības satvara uzlabošana; 2) cilvēka darbības izraisītās okeānu noslodzes samazināšana un ilgtspējīgai jūras nozaru ekonomikai labvēlīgu apstākļu radīšana; 3) starptautiskās okeānu pētniecības un datu stiprināšana.

2.3.1. Starptautiskās okeānu pārvaldības satvara uzlabošana

2.3.1.1. Komisija un Augstā pārstāve ir izstrādājušas darbības, lai risinātu tādus jautājumus kā jūras bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un ilgtspējīga izmantošana ārpus valstu jurisdikcijas esošās teritorijās, 10 % mērķa sasniegšana līdz 2020. gadam attiecībā uz aizsargājamām jūras teritorijām un tādu jūras drošības apdraudējumu un risku samazināšana kā pirātisms un cilvēku, ieroču un narkotiku tirdzniecība.

⁽¹⁾ A/RES/69/292.

2.3.2. Cilvēka darbības izraisītās okeānu noslodzes samazināšana un ilgtspējīgai jūras nozaru ekonomikai labvēlīgu apstākļu radīšana

2.3.2.1. Komisija un Augstā pārstāve ir ierosinājušas pasākumus, ar ko īstenot Parīzes nolīgumu, galveno uzmanību pievēršot ar okeānu saistītām darbībām, lai cīnītos pret nelegālu, neregistrētu un neregulētu (NNN) zveju un jūras piedrazojumu un virzītos uz starptautiskām pamatnostādņēm par jūras telpisko plānošanu.

2.3.3. Starptautiskās okeānu pētniecības un datu nostiprināšana

2.3.3.1. Komisija un Augstā pārstāve ir izstrādājušas darbības, ar ko uzlabot sabiedrības izpratni un sniegt zinātniski pamatotas zināšanas ar mērķi nodrošināt okeāna resursu ilgtspējīgu pārvaldību un samazināt cilvēka darbības izraisīto noslodzi.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK norāda, ka kopīgajā paziņojumā minētie pasākumi attiecas gan uz okeānu, gan jūru pārvaldību. Tā kā šie ūdeņi ir savstarpēji lielā mērā savienoti, EESK ierosina kopīgo paziņojumu pārdēvēt par "okeānu un jūru nākotnes veidošanas darbākārtību", lai nodrošinātu skaidrību par šīs iniciatīvas darbības jomu.

3.2. EESK atzīst UNCLOS būtisko ieguldījumu miera, drošības un sadarbības stiprināšanā starp visām nācijām un visu pasaules tautu ekonomiskā un sociālā progresa veicināšanā saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas principiem, kā arī okeānu un jūru ilgtspējīgā attīstībā.

3.3. EESK norāda, ka ANO Ģenerālā asambleja ik gadu pārskata norises ar okeānu saistītu jautājumu un jūras tiesību jomās un katru gadu pieņem divas rezolūcijas, kurās izklāsta vispārējas integrētas politikas norādes, – vienu par okeāniem un jūras tiesībām un otru par ilgtspējīgu zivsaimniecību. Eiropas Savienībai būtu aktīvāk jāsadarbojas ar starptautiskajiem partneriem, lai atvieglotu ANO norādīto pasākumu īstenošanu.

3.4. EESK uzskata, ka okeānu pārvaldībā būtu jāpanāk līdzsvars starp sociālekonomisko attīstību un jūras aizsardzību. Par tās pamatmērķi būtu jānosaka atvieglot jūras resursu un vides ilgtspējīgu un daudzveidīgu izmantošanu, arī attiecībā uz nākamajām paaudzēm. Resursu ieguve nedrīkstētu notikt uz ekosistēmu rēķina – gluži pretēji, tai vajadzētu būt savietojamai ar ekosistēmu un tā būtu jāveic atbildīgi, izmantojot pareizu politiku un pārvaldības struktūras.

3.4.1. Tehnoloģijas, kas paredzētas jūras dzīļu resursu izmantošanai, jālieto uzmanīgi un piesardzīgi. To novatoriskais raksturs un nozīme ekonomikas attīstībā nedrīkst novērst uzmanību no iespējamiem riskiem, kas apdraud vidi, kurā tiek veikta šāda darbība. Sauszemes vides ietekmes novērtējumos gūto pieredzi varētu izmantot, lai izstrādātu ekvivalentus teritoriāli specifiskus novērtējumus attiecībā uz okeānu resursu izmantošanu.

3.5. EESK ļoti atbalsta tāda ES ieinteresēto personu foruma izveidi, kas veltīts okeāniem un jūrām, taču uzsver, ka tajā jāiesaista pilsoniskā sabiedrība. Šādu forumu varētu izmantot kā platformu, kurā apmainīties ar zinātību, pieredzi un paraugpraksi attiecībā uz okeānu labāku pārvaldību. To varētu arī izmantot, lai ES līdzekļu sadali pielāgotu okeānu pārvaldības uzlabošanai, un pastiprinātu centienus izvērtēt jūras zinātniskajā pētniecībā un novērošanā veikto publisko ieguldījumu ekonomisko efektivitāti.

3.6. EESK uzskata, ka, izstrādājot jaunus priekšlikumus okeānu pārvaldības uzlabošanai, Eiropas Savienībai būtu jāņem vērā vispārējā situācija, lai netiktu netīšām ietekmētas tās okeānu pārvaldības jomas, kas jau ir pilnībā izveidotas un labi darbojas. Eiropas Savienībai būtu arī jāizvairās no tādu diskusiju atkārtošanas, kas jau notiek starptautiskā līmenī.

3.7. EESK atzīst, ka regulējuma nepilnību dēļ var tikt pieļautas neregulētas un neregistrētas darbības, jūras resursu pārmērīga izmantošana un Zemes ekosistēmu iznīcināšana. Šo problēmu risināšanai būtiski ir zinātniskie pētījumi par šīm ekosistēmām, kā arī labāka izpratne par pašreizējo pārvaldības struktūru, lai šīs nepilnības novērstu. EESK uzskata, ka ES varētu kļūt par līderi pasaules okeānu zinātniskās pētniecības jomā un par šādu pētījumu koordinācijas centru.

3.8. Līdztekus regulējuma nepilnību un pretrunu apzināšanai vienam no Komisijas un Augstās pārstāves mērķiem vajadzētu būt spēkā esošo noteikumu ievērošanas uzlabošanai. To varētu panākt, izmantojot ES tirgus ietekmi noteiktās politikas jomās, piemēram, zivsaimniecības jomā, lai iesaistītu svarīgus tirgus dalībniekus, kā uzsvēra komisārs *Karmenu Vella*, sniedzot komentārus par ES rīcību pret nelegālu zveju ⁽²⁾.

3.9. EESK piekrīt, ka visām nozarēm nemitīgi jāstrādā pie okeānu pārvaldības modeļa uzlabošanas, jo okeānu noslodze pieaug. Kā piemēru EESK min to, ka tādas organizācijas kā reģionālās zvejniecības pārvaldības organizācijas (RZPO) un Starptautiskā Jūrniecības organizācija (SJO) cenšas uzlabot savus pārvaldības principus, lai pilnveidotu spēkā esošo stratēģisko satvaru.

3.10. EESK uzskata, ka Komisijai un Augstajai pārstāvei būtu jāvērtē prasmju, kompetenču un apmācības vajadzības, lai atvieglotu gaidāmo darbvietu izveidi okeāna nozarēs – tas ir jautājums, kas paziņojumā nav ietverts.

4. Īpašas piezīmes

4.1. Starptautiskās okeānu pārvaldības satvara uzlabošana

4.1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas un Augstās pārstāves apņemšanos sadarboties ar dalībvalstīm un starptautiskiem partneriem, lai nodrošinātu, ka tiek pieņemti, ratificēti un īstenoti svarīgi jau esošie globālās okeānu pārvaldības instrumenti, piemēram, Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) Konvencija par darbu zvejniecībā, un izstrādāti nepieciešamie jaunie instrumenti, piemēram, plānotais UNCLOS īstenošanas nolīgums par BBNJ. EESK arī mudina Komisiju un Augsto pārstāvi sadarboties ar SJO, lai veicinātu SJO instrumentu ieviešanu un pienācīgu īstenošanu. Komisijai ir jānosaka praktiski pasākumi un līdzekļi šā mērķa sasniegšanai.

4.1.2. EESK atzinīgi vērtē Komisijas un Augstās pārstāves apņemšanos uzlabot vispasaules un reģionālo organizāciju darba koordināciju un sadarbību, kā arī partnerības ar okeāna lielvarām. Tas liecina, ka okeāna darbību pārvaldībā, kas joprojām lielākoties notiek nozarēs, ES cenšas īstenot integrētu starpnozaru pieeju. EESK ļoti atbalsta Komisijas un Augstās pārstāves iesaistīšanos *UN-Oceans*, kas ir mehānisms, ar ko iecerēts uzlabot ANO sistēmā ietvertu kompetento organizāciju darba koordināciju, konsekvenci un efektivitāti.

4.1.3. Spēju veidošanai ir izšķiroša nozīme, lai panāktu ilgtspējīgu attīstību un dotu jaunattīstības valstīm iespēju izmantot okeānus un to resursus ilgtspējīgi un saskaņā ar UNCLOS. Tomēr Komisijai un Augstajai pārstāvei vēl ir jānosaka konkrēti ES spēju veidošanas pasākumi.

4.1.3.1. EESK pieņem zināšanai, ka kopīgajā paziņojumā ir atsauce uz spēju veidošanas resursiem, kuru mērķis ir uzlabot ilgtspējīgu attīstību un jūras nozaru ekonomiku Vidusjūras reģionā. Tomēr līdzīgi resursi ir jāmobilizē attiecībā uz visām Eiropas jūrām, kā arī Arktikas reģionu.

4.1.4. EESK aicina vairāk aizsargāt Arktikas resursus kā dabas kapitālu nākamajām paaudzēm un šajā apgabalā pašreiz notiekošās vides pārmaiņas uzskatīt par Eiropas un pasaules mēroga centienu rādītāju klimata aizsardzības jomā. EESK uzskata, ka Komisija varētu uzlabot Arktikā esošo ekonomikas dalībnieku informētību par teritorijas jutīgumu un arvien pieaugošo nepieciešamību attīstīt to ilgtspējīgi. Arktikas reģionu aizsardzība un cīņa pret klimata pārmaiņām nedrīkst notikt, neņemot vērā iedzīvotājus vai uz viņu rēķina. Vietējie iedzīvotāji vēlas ne tikai saglabāt savu kultūru, bet arī izmantot ilgtspējīgas ekonomikas un sociālās attīstības radītās iespējas.

4.1.4.1. EESK aicina panākt, lai pilsoniskā sabiedrība varētu aktīvi iesaistīties vietējo iedzīvotāju interešu aizstāvībā un problēmu risināšanā. ES varētu arī organizēt publiskās diskusijas, kurās galvenie dalībnieki, piedaloties vietējiem iedzīvotājiem, varētu iepazīstināt ar savu ieguldījumu reģiona ilgtspējīgā attīstībā. Varētu apsvērt Arktikas informācijas centra izveidi Briselē ⁽³⁾.

⁽²⁾ Eiropas Komisijas paziņojums preseī *EU acts on illegal fishing: Yellow card issued to Thailand while South Korea & Philippines are cleared* ("ES vērsas pret nelegālu zveju: Taizemei dzeltenā kartīte, Dienvidkoreja un Filipīnas attaisnotas"), 2015. gada 21. aprīlis, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-4806_en.htm.

⁽³⁾ OV C 75, 10.3.2017., 144. lpp.

4.1.5. Ir pieaugusi migrācija pa nedrošo jūras ceļu, kas nozīmē, ka ir steidzami jārikojas, lai nepieļautu cilvēku dzīvības zaudēšanas gadījumus jūrā. Tāpēc EESK atzinīgi vērtē jaunās Eiropas Robežu un krasta apsardzes regulas (Regula (ES) 2016/1624) pieņemšanu, lai gan komiteja bija ļoti ieteikusi to nosaukt par Eiropas Robežu apsardzes aģentūru. EESK atbalsta arī grozījumus regulās par Eiropas Jūras drošības aģentūru (EMSA) un Eiropas Zivsaimniecības kontroles aģentūru (EFCA).

4.1.5.1. Atzinumā par grozījumiem regulā, ar ko izveido EMSA⁽⁴⁾, EESK norādīja, ka tā pozitīvi vērtē aģentūras lomu kuģošanas drošības uzlabošanā dalībvalstīs. Jau toreiz komiteja arī norādīja, ka ir ļoti svarīgi atbildīgā veidā paplašināt EMSA uzdevumus un kompetenci.

4.1.6. EESK ņem vērā ES pasākumus cīņai pret nelegālu zveju un okeānu pārtikas resursu ilgtspējīgas pārvaldības stiprināšanai. Kopējā zivsaimniecības politika tika izveidota 20. gadsimta sešdesmitajos gados, un tā ir pastāvīgi jāpārskata. Komiteja atzinīgi vērtē politikas aktualizēšanas procesu, kura mērķis ir iet kopsolī ar tehnoloģiskajām pārmaiņām, lai uzlabotu zivju krājumu saglabāšanu un aizsardzību.

4.1.6.1. EESK norāda: lai novērstu nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju, ir jāievieš efektīvi kontroles un izpildes instrumenti, ieskaitot uzraudzības, kontroles un novērošanas pasākumus. Komiteja vērs Komisijas un Augstās pārstāves uzmanību uz to, ka ANO ar bažām ir konstatējusi, ka neuzticamas informācijas dēļ jūras zvejniecības efektīva pārvaldība dažos apgabalos ir kļuvusi apgrūtināta. Tāpēc visām ES dalībvalstīm būtu jāiegulda zināšanu uzlabošanā par to ūdeņos notiekošās zvejas datiem un šo datu apmaiņā. Iespējams, to varētu panākt, izmantojot EJZF līdzekļus.

4.1.6.2. EESK mudina Komisiju turpināt centienus uzlabot RZPO veikspēju. Turklāt, īstenojot integrētu pieeju jūrlietām, Komisijai būtu jātiecas pēc labākas koordinācijas starp dažādiem forumiem, piemēram, starp reģionālām jūras aizsardzības konvencijām un globālām organizācijām.

4.2. *Cilvēka darbības izraisītās okeānu noslodzes samazināšana un ilgtspējīgai jūras nozaru ekonomikai labvēlīgu apstākļu radīšana*

4.2.1. EESK visnotaļ atbalsta ES pasākumus, tostarp paziņojumu par COP21 nolīguma īstenošanu un okeānu sasilšanas, jūras līmeņa celšanās un paskābināšanās kaitīgo seku samazināšanu. EESK arī mudina Komisiju un Augsto pārstāvi rīkoties proaktīvi un novērtēt šādu seku ietekmi uz jūras nozaru ekonomiku ne tikai labi nostabilizētās, bet arī jaunās nozarēs.

4.2.2. EESK atbalsta Komisijas veiktos pasākumus, ar kuriem labāk īsteno Nolīgumu par ostas valsts pasākumiem, kas stājās spēkā 2016. gada jūnijā kā saistošs starptautisks nolīgums, kura mērķis ir apkarot nelegālu, neregistrētu un neregulētu (NNN) zveju. Sagaidāms, ka, pienācīgi īstenojot šo nolīgumu, nozare kļūs ilgtspējīgāka un tam būs būtiska pastiprinoša ietekme uz visu zvejas produktu piegādes ķēdi.

4.2.3. EESK uzskata, ka par zvejas tiesību pārkāpumiem būtu jāpiemēro stingras soda sankcijas. Ir svarīgi īstenot SDO Konvenciju par darbu zvejniecībā, lai novērstu darba ņēmēju ļaunprātīgu izmantošanu uz zvejas kuģiem un negodīgu konkurenci, ko rada darba pamatprincipu un tiesību pārkāpumi. Dzīves un darba apstākļiem jūrā ir jāatbilst visaugstākajiem starptautiskajiem un ES standartiem.

4.2.4. EESK norāda, ka viens no galvenajiem pārzvejas cēloņiem ir kaitīgas zvejas subsīdijas, kas vai nu paredzētas flotes jaudas palielināšanai vai piešķirtas zvejniekiem, kuri iesaistās NNN zvejā, tāpēc atzinīgi vērtē ES apņemšanos intensīvāk strādāt pie Pasaules Tirdzniecības organizācijā notiekošo sarunu pabeigšanas par šo jautājumu.

4.2.5. Attiecībā uz jūras piedrazojumu EESK ar bažām norāda, ka ir aizvien vairāk pierādījumu par tā kaitīgo ietekmi uz dzīvo dabu un dzīvotnēm, kā arī uz jūras bioloģisko daudzveidību un vidi. Ar īpašām bažām EESK uzsver mikroplastmasas piesārņojuma problēmu, jo šī plastmasa, kas jūrā nonāk tieši vai lielāku priekšmetu sadalīšanās rezultātā, sasniedz pat visattālākos apgabalus, tajā skaitā visdziļāko ūdeņu teritorijas, un izdala kaitīgas ķīmiskās vielas, kas var piesārņot barības ķēdi.

⁽⁴⁾ OV C 107, 6.4.2011., 68. lpp.

4.2.5.1. EESK atzinīgi vērtē katras reģionālās jūras konvencijas ietvaros veiktos pasākumus, ar ko novērš un samazina jūras piedrazojumu, piemēram, īpašu reģionālo rīcības plānu izstrādi. EESK mudina ES dalībvalstis uzlabot Jūras stratēģijas pamatdirektīvas īstenošanu, lai sasniegtu un uzturētu labu jūras vides stāvokli. Komisijai būtu jāmudina arī ārpus ES esošie reģioni izstrādāt līdzīgus rīcības plānus.

4.2.5.2. EESK uzsver, cik svarīgi cīņā pret kuģu izraisīta jūras piedrazojuma avotiem ir tādi starptautiskie mehānismi kā MARPOL konvencija, un mudina Komisiju 2017. gadā ierosināt pārskatītu Direktīvu par ostas atkritumu uzņemšanas iekārtām, lai panāktu vēl lielāku pielīdzināšanu MARPOL konvencijas darbības jomai un definīcijām.

4.2.5.3. EESK uzskata, ka Eiropas Savienībai jā rūpējas par labāku izpratni par jūras piedrazojuma, tostarp mikroplastmasas, reģionālajām īpatnībām, kā arī avotiem, apjomu, ceļiem, izplatīšanās tendencēm, veidu un ietekmi, un mudina Komisiju un Augsto pārstāvi pievērsties jūras piedrazojuma cēloņiem gan jūrā, gan sauszemes.

4.2.6. EESK atbalsta Komisijas un Augstās pārstāves rīcību, kuras mērķis ir panākt un paātrināt veiksmīgu jūras telpisko plānošanu pasaules līmenī, iesaistot visas galvenās ieinteresētās personas ⁽⁵⁾.

4.2.7. EESK mudina Komisiju un Augsto pārstāvi veicināt reģionālo un starptautisko sadarbību, lai izveidotu ilgtspējīgus ilgtermiņa finansēšanas mehānismus aizsargājamām jūras teritorijām, nodrošinot, ka tās ir labi pārvaldītas un veido ekoloģiski saskaņotu tīklu.

4.3. *Starptautiskās okeānu pētniecības un datu nostiprināšana*

4.3.1. EESK atbalsta kopīgajā paziņojumā uzskaitītās darbības, kuru mērķis ir uzlabot zināšanas par Eiropas okeāniem. Tāpēc EESK ļoti iesaka Eiropas Savienībai paplašināt Jūras novērojumu un datu tīklu, izveidojot pasaules mēroga jūras datu tīklu. ES varētu kļūt par šādu pētījumu koordinācijas centru. Tomēr pirms papildu informācijas vākšanas un analīzes ir lietderīgi un efektīvi jāizmanto pašlaik pieejamie dati. Par mūsu jūrām ir daudz informācijas, taču tā lielākoties ir sadrumstalota.

4.3.2. EESK mudina Komisiju veicināt plašāku starptautisko sadarbību jūrlietu zinātnes un tehnoloģijas jomā, kā ieteikusi Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO), lai stimulētu inovāciju un stiprinātu jūras nozaru ekonomikas ilgtspējīgu attīstību.

4.3.3. Visbeidzot, EESK iesaka Komisijai un dalībvalstīm strādāt pie statistiskās un metodiskās bāzes uzlabošanas Eiropas un valstu līmenī, lai novērtētu ar okeānu saistīto tradicionālo un jauno nozaru mērogu un darbību, kā arī to ieguldījumu vispārējā ekonomikā.

Briselē, 2017. gada 29. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽⁵⁾ Atsauce uz 2. starptautisko konferenci par jūras telpisko plānošanu, ko kopīgi organizē Eiropas Komisijas Jūrlietu un zivsaimniecības ĢD un UNESCO Starpvalstu okeanogrāfijas komisija. Tā notiks 2017. gada 15.–17. martā UNESCO galvenajā mītnē Parīzē Francijā.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Priekšlikums regulai, ar ko groza Regulu (ES) 2016/1036 par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis, un Regulu (ES) 2016/1037 par aizsardzību pret subsidētu importu no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis"

(COM(2016) 721 final)

(2017/C 209/12)

Ziņotājs: **Christian BÄUMLER**

Līdzziņotājs: **Andrés BARCELÓ DELGADO**

Apspriešanās	Komisija, 24.11.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	REX
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	6.3.2017.
Pieņemts plenārsesijā	29.3.2017.
Plenārsesija Nr.	524
Balsojuma rezultāts	194/0/1
(par/pre/atturas)	

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atbalsta atvērtu un taisnīgu tirdzniecību un atzīst tās kā izaugsmes un nodarbinātības dzinējspēka vērtību.

1.2. EESK aicina nodrošināt vienlīdzīgus konkurences apstākļus Eiropas un trešo valstu ražotājiem eksportētājiem, kā arī efektīvus tirdzniecības aizsardzības instrumentus.

1.3. EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikums kopumā nodrošina līdzsvarotu pieeju jautājumam par Ķīnas tirgus ekonomikas statusu, no vienas puses, un mērķim ieviest efektīvu dempinga aprēķināšanas metodi, no otras puses.

1.4. EESK atbalsta Komisijas priekšlikumu, ka dempinga starpība būtu jāaprēķina, nevis izmantojot standarta metodiku, bet gan pamatojoties uz etaloniem, kuros ņemtas vērā būtiski izkropļotas ražošanas un pārdošanas izmaksas. EESK norāda, ka jau savā 2016. gada atzinumā par ilgtspējīgas nodarbinātības un izaugsmes saglabāšanu tērauda rūpniecības nozarē tā aicināja Ķīnas importa antidempinga un antisubsidēšanas izmeklēšanā neizmantojot standarta metodiku, kamēr šī valsts nav izpildījusi visus piecus ES noteiktos kritērijus tirgus ekonomikas statusa iegūšanai.

1.5. EESK atzinīgi vērtē Komisijas nodomu izmantot īpašus kritērijus, lai noteiktu, vai pastāv būtiski izkropļojumi tirgus situācijā. Komiteja norāda, ka būtu jāapsver arī SDO standartu un daudzpusējo vides nolīgumu ievērošana.

1.6. EESK aicina Parlamentu un Padomi skaidri norādīt, ka Komisija sniegs īpašus ziņojumus par visām valstīm, kurās vērojami būtiski tirgus kropļojumi. Tas aptvers visas valstis, kuras kopumā veido 70 % no antidempinga izmeklēšanām, kas uzsāktas iepriekšējo piecu gadu laikā.

1.7. Tomēr EESK norāda, ka Komisijas priekšlikumā grozīt antidempinga pamatregulu attiecībā uz antidempinga izmeklēšanas procesa efektivitāti un praktiskumu (ierosināto ziņojumu juridisko statusu, iespējamību un piemērotību) joprojām ir iespējami uzlabojumi, it īpaši attiecībā uz pierādīšanas pienākumu, ko nevajadzētu pārlīkt uz Eiropas rūpniecību.

1.8. EESK uzsver, ka antidempinga un antisubsidēšanas sūdzību procedūrai jābūt pieejamai arī mazajiem un vidējiem uzņēmumiem.

1.9. EESK atbalsta Komisijas ierosinātos pārejas un apspriešanās noteikumus.

1.10. EESK mudina Komisiju nodrošināt ES jaunās antidempinga politikas pēc iespējas lielāku atbilstību PTO antidempinga nolīgumam, lai stiprinātu juridisko noteiktību.

1.11. EESK iesaka tirdzniecības aizsardzības politikā attiecībā uz valstīm ar būtiskiem tirgus kropļojumiem izmantot starptautiski saskaņotu pieeju, kas sniedzas pāri ES robežām. Ir vajadzīga cieša koordinācija ar lielākajiem tirdzniecības partneriem.

1.12. EESK atzinīgi vērtē Komisijas priekšlikumu attiecībā uz izmaiņām, kas ierosinātas antisubsidēšanas regulā.

1.13. EESK atzīmē, ka tirdzniecības aizsardzības instrumenta (TAI) procedūru efektivitāte ir saistīta arī ar 2013. gada priekšlikumu modernizēt TAI, ietverot mazākas nodevas noteikumu. EESK uzsver, ka ir īpaši svarīgi tuvākajos mēnešos pabeigt un pieņemt arī TAI modernizācijas paketi, lai izveidotu stabilu un efektīvu tirdzniecības aizsardzības sistēmu un nodrošinātu darbvietas un izaugsmi Eiropas Savienībā.

2. Komisijas dokumenta konteksts un kopsavilkums

2.1. Ar Komisijas priekšlikumu ⁽¹⁾ groza Regulu (ES) 2016/1036 par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis, un Regulu (ES) 2016/1037 par aizsardzību pret subsidētu importu no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis. Izmaiņas ir saistītas ar antidempinga aprēķiniem, kā arī antisubsidēšanas procedūru.

2.2. Ar Komisijas jauno priekšlikumu ir ieviestas izmaiņas antidempinga pamatregulā, atceļot PTO dalībvalstu dalījumu valstīs ar tirgus ekonomikas statusu un ārpus tirgus ekonomikas valstīs. Analogās valsts metodiku var turpināt piemērot tām ārpus tirgus ekonomikas valstīm, kas nav PTO dalībvalstis. Visām PTO dalībvalstīm tiks piemērota standarta metodika, izņemot būtisku tirgus kropļojumu gadījumā. Šajā gadījumā jaunais 2. panta 6.a punkts ļauj noteikt normālo vērtību, pamatojoties uz ražošanas un pārdošanas izmaksām, kas atspoguļo neizkropļotas cenas vai etalonus.

2.3. Lai gan jaunā ierosinātā regula ir "valstu ziņā neitrāla", tā ir cieši saistīta ar Protokola par Ķīnas pievienošanos Pasaules Tirdzniecības organizācijai (PTO) 15. panta a) punkta ii) apakšpunkta termiņa izbeigšanos 2016. gada 11. decembrī. Attiecībā uz minētā termiņa izbeigšanās sekām pastāv dažādas interpretācijas ⁽²⁾.

2.4. Saskaņā ar standarta metodiku dempinga jāaprēķina, eksporta uz Eiropas Savienību cenas salīdzinot ar iekšzemes cenām vai preču izmaksām eksportētājvalstī. Tomēr attiecībā uz ārpus tirgus ekonomikas valstīm ES pašlaik izmanto tā dēvēto "analogās valsts metodiku", saskaņā ar kuru iekšzemes cenas tiek aizstātas ar citas "analogas valsts" cenām un izmaksām, ko izmanto par pamatu aprēķinam.

2.5. Regulā (ES) 2016/1036 par aizsardzību pret importu par dempinga cenām ir norādītas PTO valstis, kuras tiek uzskatītas par ārpus tirgus ekonomikas valstīm ⁽³⁾, uz kurām būtu jāattiecinā nestandarta antidempinga metodika.

2.6. Tomēr tas, ka Ķīnas pievienošanās protokola 15. panta a) punkta ii) apakšpunkta termiņa izbeigšanos varētu interpretēt kā ES pienākumu piešķirt Ķīnai tirgus ekonomikas statusu (TES), lika Eiropas Komisijai paredzēt dažādus scenārijus, kā saglabāt spēcīgus tirdzniecības aizsardzības instrumentus (TAI), vienlaikus aizsargājot Eiropas rūpniecību pret negodīgu tirdzniecības praksi un izpildot PTO noteiktās saistības.

⁽¹⁾ COM(2016) 721 final.

⁽²⁾ Saskaņā ar Eiropas Komisijas aplēsēm laikposmā no 2012. līdz 2016. gadam ir uzsāktas 73 jaunas antidempinga un antisubsidēšanas izmeklēšanas, no kurām 42 % saistītas ar Ķīnu, 10 % ar Indiju, 5 % ar Krieviju, 5 % ar Indonēziju un 5 % – ar Turciju. Lielākā daļa pagaidu pasākumu 2016. gadā noteikti galvenokārt Ķīnai un daži arī Krievijai, Baltkrievijai un Korejai.

⁽³⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 8. jūnija Regula (ES) 2016/1036 par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis (OV L 176, 30.6.2016., 21. lpp.).

2.7. 2016. gadā notika intensīvas debātes starp ES iestādēm un ieinteresētajām personām. EESK piedalījās šajās debatēs un savā atzinumā par tematu "Tirgus ekonomikas režīma iespējamās noteikšanas attiecībā uz Ķīnu (tirdzniecības aizsardzības instrumentu nolūkā) ietekme uz galvenajām rūpniecības nozarēm (kā arī nodarbinātību un izaugsmi)" ⁽⁴⁾ norādīja, ka ES nedrīkst zaudēt instrumentus, kas ļautu nodrošināt brīvu un godīgu tirdzniecību ar Ķīnu, jo tādējādi tiks zaudēts nepieņemami liels skaits (vairāki simti tūkstošu) darbvietu. EESK norādīja, ka lielākais darbvietu zudums būtu vērojams konkrētos reģionos un nozarēs, kas tiktu lielā mērā negatīvi ietekmētas, piemēram, alumīnija, velosipēdu, keramikas, elektrodu, dzelzs sakausējumu, stikla, papīra, saules paneļu, tērauda un riepu ražošanas nozarē. Komiteja aicināja Eiropas Komisiju, Eiropas Parlamentu un Padomi starptautiskā līmenī veicināt godīgu konkurenci kā iespēju aktīvi aizsargāt šīs darbvietas un Eiropas sabiedrības vērtības, kā arī palielināt ienākumus un labklājību Eiropas Savienībā ⁽⁵⁾. Eiropas Parlaments 2016. gada 12. maijā apstiprināja rezolūciju par Ķīnas kā tirgus ekonomikas statusu.

2.8. Komisijas priekšlikumos ietverts neizsmelošs saraksts ar kritērijiem, kuri norāda uz būtiskiem tirgus kropļojumiem, kas galvenokārt saistīti ar valsts intervenci attiecīgajā nozarē. Komisijas dienesti var izstrādāt publiskos ziņojumus, kuros aprakstīta konkrētā situācija saistībā ar tirgus apstākļiem kādā noteiktā valstī vai nozarē. Šādi ziņojumi un to pamatā esošie pierādījumi tiktu arī pievienoti ikvienai izmeklēšanas lietai attiecībā uz konkrēto valsti vai nozari, lai visas ieinteresētās personas varētu paust viedokli un sniegt piezīmes.

2.9. Papildus jaunajai dempinga aprēķināšanas metodikai Komisijas priekšlikumā ir izklāstīti pārejas noteikumi attiecībā uz pašreizējiem tirdzniecības aizsardzības pasākumiem un notiekošo izmeklēšanu. Komisijas priekšlikumā ir norādīts, ka jaunā sistēma attieksies tikai uz tām lietām, kas sāktas, stājoties spēkā jaunajiem noteikumiem. Jaunās metodikas ieviešana nav pietiekams pamats pašreizējo antidempinga pasākumu pārskatīšanai. Prasību pārskatīt metodiku var iesniegt tikai tad, kad ir uzsākta kāda konkrēta pasākuma termiņa beigu pārskatīšana.

2.10. Komisijas priekšlikumā ir arī ietvertas izmaiņas attiecībā uz to, kā ES izmeklē lietas saistībā ar trešo valstu valdību piešķirtām subsīdijām, un antisubsidēšanas pamatregulas grozījumā ir precizēts, ka papildu subsīdijas, kas konstatētas antisubsidēšanas izmeklēšanas vai pārskatīšanas laikā, var atspoguļot antisubsidēšanas pasākumu aprēķinā.

3. Vispārīgas piezīmes

3.1. EESK atbalsta atvērta un godīga tirdzniecības politiku Eiropas Savienībā. ES (tās dalībvalstu vārdā, jo kopējā tirdzniecības politika ir ES ekskluzīva kompetence) veicina atvērtu tirdzniecību un atzīst tirdzniecības kā izaugsmes un nodarbinātības dzinējspēka vērtību.

3.2. EESK atbalsta efektīvus tirdzniecības aizsardzības instrumentus. Saskaņā ar ES tirdzniecības politiku vietējiem un ārvalstu ražotājiem ir jādarbjas vienlīdzīgos konkurences apstākļos. Tāpēc ES iestājas pret negodīgu tirdzniecības praksi un piemēro pati savus tiesību aktus, izmantojot tirdzniecības aizsardzības instrumentus (TAI), kas ietver antidempinga un kompensācijas pasākumus.

3.3. EESK vēlas norādīt, ka lielākā daļa antidempinga pasākumu, ko piemēro Ķīnas importam, tiek galvenokārt īstenoti dažās nozarēs, kuru vidū viena no populārākajām ir tērauda nozare. Šī nozare vienādā mērā apkalpo gan lejasposma, gan augšposma nozares – ar vairāk nekā 350 000 tiešo darbvietu un vēl vairākiem miljoniem darbvietu saistītās nozarēs tai ir būtiska nozīme Eiropas ražošanas nozarē un Eiropas ekonomikā kopumā.

3.4. EESK uzskata, ka Komisijas priekšlikums kopumā nodrošina līdzsvarotu pieeju jautājumam par Ķīnas tirgus ekonomikas statusu, no vienas puses, un mērķim ieviest efektīvu, valstu ziņā neitrālu dempinga aprēķināšanas metodi, no otras puses.

3.5. EESK atzinīgi vērtē antisubsidēšanas pamatregulas grozījumu, ar ko precizēta antisubsidēšanas izmeklēšanas procedūra.

3.6. EESK ierosina regulu apsvērumos skaidri norādīt, ka ar grozījumiem antidempinga pamatregulā Ķīnai netiek piešķirts tirgus ekonomikas statuss.

⁽⁴⁾ OV C 389, 21.10.2016., 13. lpp.

⁽⁵⁾ OV C 389, 21.10.2016., 13. lpp.

3.7. Tomēr EESK atzīmē, ka 2016. gada 13. decembrī Ķīna pieprasīja PTO konsultācijas ar ASV un ES par to, ka tās neievēro PTO Antidempinga nolīgumu un ka attiecībā uz ES šīs konsultācijas ietver gan spēkā esošo antidempinga pamatregulu, gan tās ierosināto grozījumu, kas ir šā atzinuma priekšmets. Komiteja norāda uz agrākiem juridiskajiem strīdiem, kas parāda šīs problēmas sarežģītību. Tāpēc EESK pauž bažas par ierosināto antidempinga regulas grozījumu juridisko noteiktību un aicina Komisiju sniegt stingru pamatojumu attiecībā uz jaunās sistēmas atbilstību PTO antidempinga noteikumiem.

3.8. EESK norāda, ka neviens no ES galvenajiem tirdzniecības partneriem savu antidempinga metodiku nav mainījis, pat ņemot vērā Protokola par Ķīnas pievienošanos PTO 15. panta a) punkta ii) apakšpunkta termiņa izbeigšanos. Šī stratēģija ir saistīta ar Ķīnas sāktu tiesvedību PTO, kuras iznākums vēl nav zināms.

3.9. EESK iesaka šajā lietā izmantot starptautiski saskaņotu pieeju, kas pārsniedz ES robežas.

3.10. Tāpēc EESK mudina Komisiju, Parlamentu un Padomi cieši uzraudzīt jaunākās norises galveno tirdzniecības partneru tirdzniecības aizsardzības politikā un analizēt to ietekmi uz tirdzniecības plūsmu bilanci.

3.11. EESK atzīmē, ka Reģionu komiteja ir aicinājusi atcelt mazākas nodevas noteikumu ⁽⁶⁾. Parlaments 2014. gada aprīlī ieteica ierobežot mazākas nodevas noteikumu darba un vides dempinga gadījumā. Savā 2016. gada atzinumā EESK aicināja atcelt mazākas nodevas noteikumu arī attiecībā uz tērauda importu.

3.12. Šajā sakarā EESK norāda, ka tirdzniecības aizsardzības instrumenta (TAI) procedūru efektivitāte ir saistīta arī ar 2013. gada priekšlikumu par TAI modernizāciju. EESK atzīmē, ka TAI modernizācijas pakete un jaunā dempinga starpības aprēķināšanas metode ietver dažādus tehniski un juridiski nesaistītus ES antidempinga pasākumu un to īstenošanas aspektus, lai gan tie ir cieši saistīti. EESK norāda, ka dempinga starpības pilnīga izmantošana palīdzētu sasniegt mērķi izveidot tirgus ekonomikas apstākļus visās PTO dalībvalstīs, un uzsver, ka ir ļoti svarīgi tuvākajos mēnešos pabeigt un pieņemt arī TAI modernizācijas paketi, lai izveidotu stabilu un efektīvu tirdzniecības aizsardzības instrumentu sistēmu un nodrošinātu darbvieta un izaugsmi Eiropas Savienībā.

4. Īpašas piezīmes

4.1. EESK atbalsta Komisijas priekšlikumu (2. panta 6.a punkts) mainīt aprēķinu metodiku, lai dažās valstīs pastāvošu būtisku kropļojumu gadījumā varētu izmantot nestandarta metodiku, un uzskata, ka šī metodika ļaus Komisijai noteikt un novērtēt dempinga faktisko apmēru.

4.2. Jau 2016. gada atzinumā ⁽⁷⁾ par ilgtspējīgas nodarbinātības un izaugsmes saglabāšanu tērauda nozarē EESK aicināja Ķīnas importa antidempinga un antisubsidēšanas izmeklēšanā neizmantojot standarta metodiku, kamēr šī valsts nebūs izpildījusi visus piecus ES noteiktos kritērijus tirgus ekonomikas statusa iegūšanai. Tas saskan ar Eiropas Parlamenta 2016. gada maija rezolūciju.

4.3. EESK piekrīt Komisijas vērtējumam, ka dažās valstīs cenas un izmaksas valsts ietekmes dēļ ir mākslīgi pazeminātas, kas nozīmē to, ka tās reālistiski neatspoguļo tirgus spēkus. Iekšzemes cenas un izmaksas ir būtiski izkropļojusi valsts intervence. Tāpēc šādos gadījumos iekšzemes cenas nedrīkst izmantot salīdzināšanai ar eksporta cenām.

4.4. EESK atzīmē, ka iemesls, kas tagad liek izmantot jaunus aprēķinus, ir būtiski tirgus kropļojumi, kuru neizmeļošu piemēru saraksts ir ietverts regulā. Tomēr komiteja norāda, ka konkurenci ar ES uzņēmumiem var kropļot arī obligāto darba un vides standartu pārkāpšana un tai būtu jāpievērš uzmanība, it īpaši tad, ja tā ir daļa no valsts tiesiskā regulējuma. Turklāt būtu rūpīgi jāizvērtē jaunās metodes atbilstība PTO noteikumiem.

⁽⁶⁾ OV C 17, 18.1.2017., 13. lpp.

⁽⁷⁾ OV C 389, 21.10.2016., 50. lpp.

4.5. EESK atzīmē, ka Ķīna ir lūgusi sasaukt PTO oficiālu grupu saistībā ar tā saukto “analogās valsts” pieeju, ko izmanto ES, un norāda, ka ES šobrīd strādā pie jaunas metodikas ieviešanas, kam būtu jāatbilst visiem starptautiskajiem nolīgumiem. EESK uzskata, ka tad, ja PTO savā lēmumā nonāks pie secinājuma, ka 15. panta a) punkta ii) apakšpunktā minētā termiņa beigās nenozīmē to, ka Ķīnai tiek automātiski piešķirts tirgus ekonomikas statuss un ka Ķīnai ir jāievēro pārējās saistības, ko tā uzņēmusies ar pievienošanās protokolu, būtu jāsauglabā “analogās valsts” metodikas izmantošana.

4.6. EESK norāda, ka saskaņā ar ierosināto tiesību aktu Komisija var sagatavot un sniegt ziņojumus, kuros aprakstīti konkrētie tirgus apstākļi kādā noteiktā valstī vai nozarē. Šiem ziņojumiem un to pamatā esošajiem pierādījumiem jābūt publiski pieejamiem. Šajos ziņojumos ietvertu informāciju varētu izmantot arī ES ražošanas nozares pārstāvji, iesniedzot sūdzību vai pārskatīšanas pieprasījumu. Tomēr EESK pauž bažas par to, ka Eiropas Komisijas priekšlikumā nav ietverti noteikumi par to darbinieku faktiskā skaita palielināšanu, kuri nodarbojas ar tirdzniecības aizsardzības instrumentiem. Komiteja arī norāda, ka nav noteikts šo ziņojumu juridiskais statuss un nav skaidrs, kā ziņojumus varēs izmantot, ja attiecīgā valsts tos juridiski apstrīdēs. Nav arī norādīts, cik bieži ziņojumi tiks atjaunināti un kā tie tiks pielāgoti konkrētās nozares problēmām.

4.7. EESK pauž bažas arī par to, ka šie ziņojumi nav obligāti (priekšlikumā minēts, ka “Komisijas dienesti var izstrādāt ziņojumu”), un arī aicina ierosinātajā tiesību aktā skaidrāk noteikt pierādīšanas pienākumu.

4.8. EESK norāda, ka antidempinga sūdzību procedūrai jābūt efektīvai, reālistiskai un izpildāmai. Taču EESK nevar akceptēt apgriezto pierādīšanas pienākumu. Pienākumu pierādīt dempinga esamību nedrīkstētu uzlikt attiecīgajiem ES uzņēmumiem un Komisijai. Ar to saistītajām datu vākšanas prasībām būtu jāpaliek ilgtspējīgām.

4.9. EESK uzsver, ka antidempinga sūdzību procedūrai jābūt pieejamai arī maziem un vidējiem uzņēmumiem un ka īpaša uzmanība ir jāpievērš tam, lai nodrošinātu, ka šie uzņēmumi var segt ar izmeklēšanu un attiecīgajām datu vākšanas prasībām saistītās izmaksas.

4.10. EESK uzskata, ka Komisijas ierosinātie pārejas noteikumi palīdzēs nodrošināt juridisko skaidrību, un tos atbalsta.

Briselē, 2017. gada 29. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz teritoriālajām tipoloģijām (*Tercet*) groza Regulu (EK) Nr. 1059/2003”

(COM(2016) 788 *final* – 2016/0393 (COD))

(2017/C 209/13)

Apspriešanās	Eiropas Savienības Padome, 25.1.2017.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ekonomikas un monetārās savienības, ekonomiskās un sociālās kohēzijas specializētā nodaļa
Pieņemts plenārsesijā	29.3.2017.
Plenārsesija Nr.	524
Balsojuma rezultāts	223/1/4
(par/pret/atturas)	

Tā kā priekšlikuma saturs ir pieņemams un komiteja par šo tematu jau ir paudusi viedokli 2001. gada 11. jūlijā pieņemtajā atzinumā par tematu “*Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par kopējas statistiski teritoriālo vienību klasifikācijas (NUTS) izveidi*”⁽¹⁾, komiteja 524. plenārsesijā, kas notika 2017. gada 29. un 30. martā (2017. gada 29. marta sēdē), ar 223 balsim par, 1 balsi pret un 4 atturoties, nolēma sniegt pozitīvu atzinumu par ierosināto dokumentu un atsaukties uz viedokli, ko tā paudusi minētajā atzinumā.

Briselē, 2017. gada 29. martā

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽¹⁾ OV C 260, 17.9.2001., 57. lpp.

ISSN 1977-0952 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5201 (papīra izdevums)

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
2985 Luksemburģa
LUKSEMBURGA

LV